

Møte fredag den 19. mars 2010 kl. 9
(Møtet ble satt kl. 9.05)

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 59):

1. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Knut Arild Hareide og Kjell Ingolf Ropstad om å sikre at Telenors deleide selskap VimpelCom ikke etablerer seg i skatteparadiset Bermuda (Innst. 157 S (2009–2010), jf. Dokument 8:38 S (2009–2010))
2. Interpellasjon fra representanten Henning Skumsvoll til nærings- og handelsministeren:

«Norges kraftforedlende industri er vår nest største eksportnæring. Bedriftene ligger spredt over hele landet, sysselsetter direkte over 25 000 mennesker og er som regel den dominerende hjørnesteinsbedriften i sitt lokalområde. Disse bedriftene konkurrerer på det globale marked, og trenger konkurransedyktige rammevilkår. Fra bransjen uttrykkes det bekymring for at energikostnader og CO₂-regelverk for industrien er betydelig høyere/strengere enn i konkurrentlandene. Regjeringen skryter av et særnorsk strengt CO₂-kvoteregime, og industrien fratras eierskap til vannkraft som man i markedet må kjøpe med et ekstra CO₂-påslag i prisen. Konsekvensen kan bli at verdens mest miljøvennlige industri må flytte ut fra Norge, og vi kan tape industriklyngene som er drivere i å utvikle mer miljøvennlige produksjonsprosesser.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre kraftforedlende industri konkurransedyktige rammebetingelser i Norge?»
3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om en tiltakspakke for å begrense og bekjempe fattigdom blant barn (Innst. 177 S (2009–2010), jf. Dokument 8:2 S (2009–2010))
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Laila Dävøy, Rigmor Andersen Eide og Knut Arild Hareide om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge (Innst. 178 S (2009–2010), jf. Dokument 8:20 S (2009–2010))
5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Robert Eriksen om endring av folketrygdloven slik at utenlandske statsborgere som kommer til Norge og begår kriminelle handlinger, ikke får rett til medlemskap i folketrygden (Innst. 172 S (2009–2010), jf. Dokument 8:42 S (2009–2010))
6. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven (bedre muligheter for å kombinere arbeid med pleie- og omsorgsoppgaver)

(Innst. 183 L (2009–2010), jf. Prop. 64 L (2009–2010))

7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service vedrørende opprettelse av tariffavtale i virksomheter innenfor helse og omsorg, attføring og bedriftshelsetjeneste (Innst. 170 L (2009–2010), jf. Prop. 74 L (2009–2010))
8. Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til olje- og energiministeren:

«I kraftmarkedet er det stadig flere som forventer at storstilt stimulans for kraftutbygging i Norden kan medføre en overkapasitet i kraftmarkedet på hele 50 TWh. Innføring av et grønt sertifikatmarked i Norge/Sverige, ferdigstillelse av kjernekraftverk i Finland, store mål om energieffektivisering og få nye planer om investeringer i kraftforedlende industri kan medføre en priskollaps, og legger en betydelig demper på investeringsviljen i markedet. Norge har betydelig eksportpotensial for vannkraft til kontinentet, men utvekslingskapasiteten er for liten og norsk «first mover advantage» i krafteksport er blitt mindre ettersom EUs egen utbygging av fornybar energi skyter fart i forbindelse med EUs fornybardirektiv, hvor de fleste land ser ut til å nå sine mål.

Hvilke forpliktelser mener statsråden Norge skal ta i forbindelse med EUs fornybardirektiv, og hvordan skal de innfris?»
9. Referat

Etter at det var ringt til møtet i flere minutter over tiden, uttalte

presidenten: Hvis noen lurer på hvorfor vi venter med å sette møtet, er det fordi vi har til hensikt å følge det grunnlovsmessige kravet til at Stortingets møte kan settes på lovlig måte. Foreløpige rapporter tyder på at vi nå mangler én representant for å kunne gjøre det, så hvis en eller annen kunne fått hyret inn en kar, så hadde det vært fint! (Munterhet i salen)

Representantene Erna Solberg og Jan Tore Sanner kommer inn i salen; det applauderes, og så uttaler

presidenten: Der! Stortingets møte er lovlig satt! (Munterhet i salen)

Representanten Ketil Solvik-Olsen vil framsette et representantforslag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [09:05:20]: På vegne av stortingsrepresentantene Oskar Jarle Grimstad, Henning Skumsvoll og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om norsk vannkraftpolitikk.

Presidenten: Representanten Torkil Åmland vil framsette et representantforslag.

Torkil Åmland (FrP) [09:05:43]: På vegne av stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Henning Skumsvoll, Oskar Jarle Grimstad og meg selv har jeg gleden av å

framsette forslag om å styrke lokal forvaltning av arealer i strandsonen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [09:06:02]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Knut Arild Hareide og Kjell Ingolf Ropstad om å sikre at Telenors deleide selskap VimpelCom ikke etablerer seg i skatteparadiset Bermuda (Innst. 157 S (2009–2010), jf. Dokument 8:38 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke gis anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingrid Heggø (A) [09:06:57] (ordfører for saka): I denne saka vert det bedt om at Regjeringa gjennom Stortinget sikrar at Telenors deleigde selskap VimpelCom ikkje skal etablere seg i skatteparadiset Bermuda.

Historia bak denne etableringa er at det i lang tid var konflikter og rettssaker mellom Telenor og russiske Altimo knytte til eigarstyring og vidare utvikling av Kyivstar, som var eit ukrainsk selskap, og VimpelCom, som var eit russisk selskap.

Telenor og dei russiske medeigarane Altimo, som er Alfagruppens teleselskap, inngjekk den 5. oktober 2009 avtale om å slå saman mobilselskapa VimpelCom og Kyivstar til eit nytt selskap: VimpelCom Ltd. Denne avtalen, som inneheld bl.a. etablering i Bermuda, løyste den langvarige konflikten mellom Telenor og Alfa.

Selskapet opplyser at etableringa på Bermuda ikkje er gjort av skattemessige årsaker, men for å sikra ei moglegheit til å få selskapet registrert i ein nøytral og velutvikla jurisdiksjon.

Det nye selskapet vil som sagt vera registrert på Bermuda basert på amerikansk lovgiving, vera børsnotert på New York-børsen og ha hovudkontor i Nederland. Skattemessig soknar det nye selskapet til Nederland. Dette betyr at selskapet er underlagt dei strenge informasjonsreglane som gjeld etter amerikansk lovgiving. Selskapet betaler skatt på normal måte der verksemda skjer, f.eks. i Russland eller i Ukraina, medan skattespørsmål knytte til f.eks. utbytte vil verta etter nederlandske reglar.

Ein samla komité er også kjend med at Noreg våren 2009 underteikna ein innsynsavtale med Bermuda som styrkjer transparensen og dermed svekkjer moglegheita til å kunna skjula verksemd i Bermuda.

Ein samla komité viser òg til eigarskapsmeldinga, St.meld. nr. 13 for 2006–2007, og konstaterer at den aktive forretningsmessige forvaltninga av selskapet ligg i selskapet sitt styre og selskapet si leiing, og at selskapet har handla innanfor dei fullmaktene som følgjer av aksjelova sine avgjersler.

Handsaminga av denne saka viser nok ein gong at staten opptrer ryddig og profesjonelt i sitt eigarskap. Ein samla komité ber derfor om at dokumentet vert vedlagt protokollen.

Alf Egil Holmelid (SV) [09:09:49]: Det er eit viktig spørsmål representanten Rigmor Andersen Eide m.fl. tek opp. Den raud-grøne regjeringa har engasjert seg sterkt i kampen mot skatteparadis. Vi har dei siste åra hatt ei leiande rolle i det internasjonale arbeidet på dette området. Det er viktig å få eit ope system og sikre at statane kan få skatteinntektene sine.

Skatteparadis undergrev fellesskapet og velferda i dei landa som misser rettmessige skatteinntekter. Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim har peika på at eit system med skatteparadis rammar dei fattige landa spesielt hardt. Derfor er det ekstra viktig å motarbeide skatteflukt og skatteparadis.

I juni 2009 mottok Erik Solheim rapporten Skatteparadis og utvikling. Her blir skadeverknadene av skatteparadis dokumentert. I rapporten er kombinasjonen av etablering i Nederland og Bermuda omtalt som skadeleg. Amanuensis Hugo Matre ved Universitetet i Bergen seier til NRK at kombinasjonen Nederland og Bermuda er ein klassisk måte å spare skatt på.

I stortingsmeldinga om eit aktivt og langsiktig eigarskap har den raud-grøne regjeringa lagt stor vekt på samfunnsansvar. Eigarskapsmeldinga slår fast at statlege selskap, både heleigde og deleigde, skal vere leiande når det gjeld samfunnsansvar.

I meldinga står det bl.a.:

«Kjerneverdier i samfunnsansvaret er å verne om miljøet og sikre gode sosiale forhold, globalt så vel som lokalt.»

Som tidlegare omtalt kan skatteparadis nettopp vere ei utfordring for sosiale forhold globalt.

På denne bakgrunn er det overraskande at Telenor vel å etablere det nye selskapet i Bermuda kombinert med Nederland.

Men det statlege eigarskapet har i hovudfokus klare og langsiktige styringssignalar. Derfor er det ikkje aktuelt å støtte forslaget frå Kristeleg Folkeparti. SV sin strategi er å vere meir presis i våre krav i den neste eigarskapsmeldinga, slik at vi unngår uheldige enkeltsaker.

Elles er det interessant å sjå den store spriken i eigarskapspolitikken blant opposisjonen. Kristeleg Folkeparti vil gripe inn i ei enkeltsak, og dei andre partia kritiserer Regjeringa for overdriven detaljstyring. Eg er redd Kristeleg Folkeparti hadde fått liten respons for sitt syn i eit eventuelt borgarleg regjeringsprosjekt.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [09:12:33]: Statlig eierskap må, som privat eierskap, ha som hovudmål å bidra

til langsiktig verdiskaping og industriell utvikling i selskapene. Dette forutsetter at selskapene er konkurransedyktige over tid. Staten må utforme eierskapet sitt slik at denne nødvendige forutsetningen ikke blir svekket.

Kristelig Folkeparti er kritisk til Regjeringens forvaltning av det statlige eierskapet. Det er blitt skapt et mønster med liten forutsigbarhet og tilfeldige handlinger, som kan svekke tilliten til staten som eier. Kristelig Folkeparti mener Regjeringen har opptrådt særlig kritikkverdigg i forbindelse med oppkjøpet i Aker Holding og i forbindelse med salget av BaneTele AS til Bredbåndssalliansen AS. I tillegg har Regjeringen utvist et passivt eierskap når det gjelder spørsmål knyttet til etikk og bedrifters samfunnsansvar, herunder hensynet til miljø. Det gjelder bl.a. StatoilHydros investeringer i klimafiendtlig oljesand i Canada.

I dag er det statens utøvelse av sin rolle som majoritetsaksjonær i Telenor som er utgangspunktet for debatten. Jeg viser til forslaget fra Kristelig Folkeparti om å sikre at Telenors deleide selskap VimpelCom ikke etablerer seg i skatteparadiset Bermuda.

Det er viktig at Regjeringen går foran med et godt eksempel når det gjelder å bekjempe skatteparadiser. Skatteparadiser tilbyr hemmelighold, fiktivt bosted og nullskatt for å tiltrekke seg kapital og inntekter som egentlig skulle vært beskattet i andre land. Skatteparadiser gir generelt mindre gjennomsiktighet og åpenhet i næringslivet, og de skaper muligheter for korrupsjon og hvitvasking av penger.

Skatteparadisenes hemmelighold gjør at de ulike investorene får ulik informasjon, noe som bidrar til markeds-svikt. En viktig lærdom av finanskrisen er at ansvarlige myndigheter i ulike land må gå sammen om å bekjempe skatteparadiser, for å oppnå en bedre regulering av internasjonale finansmarkeder. Disse momentene var sentrale i rapporten fra det regjeringsoppnevnte Kapitalfluktutvalget, som la fram sin rapport i 2009.

Økokrims høringsuttalelse til Kapitalfluktutvalget understreket betydningen av konsistent og aktiv bekjempelse av skatteparadiser:

«ØKOKRIM vil framheve betydningen av konsistens i synet på skatteparadisene, slik at vi ikke benytter skatteparadisenes strukturer når det passer, samtidig som vi er opptatt av å bekjempe skadevirkningene av de samme strukturene.»

Staten som eier må sette resultatmål for selskapene om langsiktig markedsmessig avkastning i de selskapene der staten primært har forretningsmessige mål. Dette er ikke til hinder for at staten som eier samtidig klargjør forventningene om at selskapene har et sterkt fokus på hvordan hensynet til bl.a. miljø, omstilling, mangfold, etikk, forskning og utvikling samt bekjempelse av skatteparadiser, kan følges opp i selskapets utforming og oppfølging av forretningsmessige strategier.

På denne bakgrunn tar jeg opp følgende forslag, som ligger i innstillingen:

«Stortinget ber regjeringen aktivt bidra til at heldeide og deleide statlige selskaper ikke etablerer seg i skatteparadiser.»

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp det forslaget hun refererte.

Irene Lange Nordahl (Sp) [09:16:47]: Det er en kjent sak at det over flere år har vært konflikter og rettssaker mellom Telenor og russiske Altimo knyttet til eierstyringen og videre utvikling av Kyivstar og VimpelCom. En sammenslåing av disse to selskapene er en mulighet til å løse konfliktene mellom Telenor og Alfa.

Statens eierskapspolitikk er fastlagt i St.meld. nr. 13 for 2006–2007, der regjeringen legger til grunn at staten skal være en aktiv, langsiktig og forutsigbar eier i viktige norske selskap. I Senterpartiet har vi tillit til at et solid norsk selskap som Telenor greier å forvalte statens eierinteresse også om selskapet opererer internasjonalt.

Regjeringen har et langsiktig perspektiv på sitt eierskap. Det innebærer en aktiv holdning også til selskapenes vekst og planer når det gjelder nyinvestering og satsing på forskning og utvikling.

Staten som eier vil forholde seg aktivt til selskapenes soliditet og finansiering. Dette skjer gjennom å gi uttrykk for forventninger til avkastning og utbytte fra selskapene, men også ved å se dette i forhold til finansiering av framtidig vekst. Et aktivt eierskap innebærer at staten tar stilling til vesentlige vekstplaner enten det gjelder oppkjøp eller nyinvesteringer. Staten må ikke bli en eier som legger hindringer i veien for statlige eller delstatlige selskaper til å konkurrere med private selskaper på samme vilkår.

Gjennom å konkurrere internasjonalt kan selskapene få økt kompetanse og større markeder, noe som også vil kunne være en viktig forutsetning for langsiktig, god industriell og verdimeessig utvikling av selskapenes virksomhet i Norge.

Våren 2009 undertegnet Norge en innsynsavtale med Bermuda som styrker transparensen og dermed svekker muligheten for å skjule virksomhet der.

Senterpartiet mener det er viktig å vise et aktivt eierskap til sine selskaper, og mener det er riktig å følge med på selskapenes utvikling både nasjonalt og internasjonalt.

Senterpartiet støtter komiteens flertall i denne saken.

Harald T. Nesvik (FrP) [09:19:06]: Staten organiserer sitt eierskap på flere måter. Det gjøres bl.a. gjennom fondsbaserte løsninger. Vi har Statens pensjonsfond utland, som pr. i dag er medeier av – jeg holdt på å si eier av – ca. 1 pst. av verdens aksjer. Jeg regner med at det ikke er denne type portefølje representanten Rigmor Andersen Eide mener at man skulle gå inn i for å påvirke at disse selskapene ikke nærmer seg Bermuda.

Bakgrunnen for at jeg tok ordet, er at statsråden i et brev han sendte til Stortinget den 25. januar 2010, redegjorde godt for hvorfor man ikke skal gå inn i denne prosessen. Jeg vil gi honnør til statsråden for måten han har håndtert det på. Det er helt i tråd med den rollefordelingen som man skal ha, det å være en profesjonell eier og det ikke å blande seg utidig inn i et selskaps indre anliggende. Jeg tror at det er relativt mange i denne sal som skal være veldig glad for at det delvis statseide selskapet Telenor nettopp har kunnet komme fram til den avtalen som gjelder

VimpelCom. Hvis ikke hadde betydelige verdier kunnet stå på spill.

Men jeg blir veldig bekymret når jeg hører representanten Holmelid. I sitt innlegg her argumenterer han på en helt annen måte enn det statsråden gjør i sitt brev til Stortinget. Statsråden opptre på en svært ryddig måte på det forretningsmessige, som vi er nødt til å gjøre i disse sakene. Det er svært mange eiere også i Telenor – vi må ikke prøve å framstille det som om staten er ene-eier i dette selskapet, det er svært mange aksjonærer, og det er folkeaksjer. Da blir jeg bekymret når jeg hører representanten Holmelid fra SV, for hva er det som skal være Regjeringens politikk framover? Derfor håper jeg statsråden kan bekrefte her i sitt innlegg at det er det som framkommer av brevet til komiteen, som er den gjeldende politikken, og ikke den underlige framstillingen som representanten Holmelid hadde fra denne talerstolen, som skaper tvil om hvordan Regjeringen kommer til å håndtere dette i tiden som kommer. Så jeg ser fram til statsrådens innlegg.

Svein Flåtten (H) [09:22:00]: Dette er på mange vis en underlig debatt, som dreier seg om alt annet enn det saken egentlig gjelder. Da unntar jeg så langt et par av innleggene.

Representanten Holmelid sier at dette er et uttrykk for en «klassisk måte å spare skatt på», og at når man ser koblingene mellom Nederland og Bermuda, vet man at det foregår noe galt. Han konkluderer med at dette er en uheldig enkeltsak. Jeg vil be representanten Holmelid lese den utmerkede redegjørelsen fra statsråd Trond Giske, som forteller akkurat hva denne saken gjelder. Det er ikke noen skatteunndragelsesoperasjon i det hele tatt. Dette er i helt transparente forhold. Det vil bli betalt skatt på vanlig måte til Nederland, og dette er en god måte for Telenor å løse en del av den forhandlingsproblematikken som man har vært oppe i. I tillegg har statsråden skrevet til komiteen nettopp hvordan selskaper hvor staten er eier – ikke ene-eier, vel å merke, men faktisk en minoritets-eier, slik som den er i Telenor – skal håndtere det, og at det skal skje gjennom styret.

Når jeg hører dette innlegget fra Holmelid, uten at SV har egne merknader eller har ytret seg på annen måte i innstillingen, og også når jeg hører Senterpartiets talskvinne bruke anledningen til å snakke om måten staten skal benytte sitt aktive eierskap på, har jeg lyst til å minne statsråden på – som ikke har gjort noe galt i denne saken, tvert imot – at vi kanskje nærmer oss tiden for en ny eierskapsmelding. Jeg har stilt spørsmål til ham om det tidligere. Jeg synes at hans kolleger i regjeringspartiene ytrer seg på en slik måte at det kunne være greit å få en ny runde om ikke altfor lenge, slik at posisjonene blir klarlagt.

Statsråd Trond Giske [09:25:00]: La meg først få si klart at kampen mot skatteparadiser er et tema som reiser viktige spørsmål og problemstillinger, som Regjeringen har en betydelig oppmerksomhet om, og som vi arbeider aktivt med. Det er bl.a. bakgrunnen for at vi i 2008 nedsatte det såkalte Kapitalfluktutvalget, som leverte sin sluttrapport i 2009, og det arbeidet vil vi selvsagt fortsette med.

Når det gjelder Telenors etablering av et felles selskap med russiske Altimo på Bermuda, vil jeg vise til at Telenor 5. oktober 2009 gjorde kjent at det var inngått en avtale mellom Telenor og de russiske medeierne Altimo om å slå sammen mobilselskapene VimpelCom og Kyivstar til et nytt felles selskap, VimpelCom Ltd. Det har, som godt kjent også i denne sal, over flere år vært konflikter og rettssaker mellom Telenor og de russiske medeierne knyttet til eierstyring og videre utvikling av disse to mobilselskapene. Avtalen innebærer en mulighet for å løse konflikten mellom Telenor og Altimo. Den vil derfor også kunne være viktig for å sikre statens verdier i Telenor.

Som jeg redegjorde for i mitt brev av 25. januar 2010 til komiteen, vil det nye sammenslåtte selskapet være registrert på Bermuda basert på amerikansk lovgivning, være børsnotert i New York og ha hovedkontor i Nederland. Skattemessig vil det nye selskapet sokne til Nederland. Jeg vil i denne forbindelse vise til at Norge våren 2009 undertegnet en innsynsavtale med Bermuda, som styrker transparensen og med det svekker mulighetene for å skjule virksomhet der.

Som jeg videre har redegjort for i mitt brev til komiteen, er registreringen på Bermuda knyttet til den samlede løsningen som partene er kommet fram til. Etableringen på Bermuda er videre, etter det selskapet har opplyst i samtaler med departementet, ikke gjort av skattemessige grunner, men for å sikre en mulighet for å få selskapet registrert i en nøytral og velutviklet jurisdiksjon. Registreringen på Bermuda åpner opp for dette ved at selskapet har kunnet registrere seg der, under New York-jurisdiksjon samt med notering på New York-børsen. Det nye selskapet VimpelCom Ltd. vil med dette være underlagt de strenge informasjonsreglene som gjelder etter amerikansk lovgivning. Etter det jeg har fått opplyst, vil selskapet betale skatt på normal måte i de enkelte land der virksomheten skjer, f.eks. i Russland og Ukraina. Skattespørsmål knyttet til utbytte mv. vil bli håndtert etter nederlandske regler.

Jeg må i forvaltningen av statens aksjer i store aksjeselskaper med internasjonal virksomhet legge til grunn at den forretningsmessige forvaltningen av selskapet tilligger selskapets styre og ledelse, i samsvar med vanlig aksjelovgivning. Stortinget har, under flere regjeringer, med utmerkede næringsministre, president, gitt sin tilslutning til at statens eierskap skal forvaltes i henhold til lovens rolledeling. Det ble gjentatt senest i forbindelse med Stoltenberg I-regjeringens eierskapsmelding, som ble behandlet av Stortinget våren 2007.

Med bakgrunn i dette ser jeg det ikke som aktuelt at staten overprøver beslutninger som Telenor ASA har gjort, innenfor de fullmakter som følger av allmennaksjelovens bestemmelser. Vi må heller si oss glad for at Telenor og dets russiske partner nå ser ut til å ha funnet en vei framover, til et bedre samarbeid rundt sine eierinteresser innen telebransjen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [09:28:46]: Som statsråden sa, er Regjeringa opptatt av disse spørsmålene og satte ned et offentlig utvalg med ti medlemmer, som avga NOU 2009:19, Skatteparadis og utvikling. Det var sammensatt av et bredt utvalg av mennesker med ulikt politisk ståsted.

Når det gjelder skatteparadis, står det i overskriftene i NOU-en at skatteparadis medvirker til å øke «risikopremien i internasjonale finansmarkeder», «svekker skattesystemets virkemåte og offentlige finanser», gir «en skjevare fordeling av skatteinntekter», «fører til at ressursallokeringen blir mindre effektiv i utviklingsland», «gjør det mer lønnsomt med økonomisk kriminalitet» og – til slutt – «skader institusjonell kvalitet og vekst i utviklingsland».

Det er ikke småtterier, det som er konsekvensen av skatteparadis.

Økokrim sier i sin høringsuttalelse, som er referert i innstillinga:

«ØKOKRIM vil framheve betydningen av konsistens i synet på skatteparadisene, slik at vi ikke benytter skatteparadisenes strukturer når det passer, samtidig som vi er opptatt av å bekjempe skadevirkningene av de samme strukturene.»

Jeg tror Økokrim er inne på noe av kjernen.

I forbindelse med Statens pensjonsfond utland har Regjeringa gjort en god innsats når det gjelder å anlegge etiske retningslinjer, hvor en gjennom sine små eierandeler i de selskaper en er eier i, ønsker å endre atferden til selskapene. En ønsker å endre atferden i selskapene – de som en fortsatt deltar i – og der skal Regjeringa ha en mer offensiv linje framover, slik at en skal dreie driften av selskapene i det jeg vil kalle en mer sivilisert medmenneskelig retning. Her er det altså greit at vi gjør det. I dette tilfellet er det tydelig at de styringssignaler som statens eierrepresentanter i Telenor har gitt, er slik at det er greit. Det vil jeg si er beklagelig, og det må snarest gis nye signaler til de selskaper der staten er en betydelig eier, slik at vi kan unngå å oppleve sånne ting, og at vi i hvert fall får de dilemmaene klart og tydelig fram til et offentlig ordskifte sånn at vi er klar over hva som skjer.

Jeg synes det er trist å oppleve at vi setter ned utvalg, gjør sterke ting, og så opplever vi sentrale norske selskaper som opptrer i en ånd som burde være oss fremmed.

Svein Flåtten (H) [09:31:49]: Det er oppsiktsvekkende at representanten Per Olaf Lundteigen går inn i denne saken og beklager de offentlig oppnevnte styremedlemmenes agering i Telenor. Det må jeg si er direkte oppsiktsvekkende. Det er helt tydelig at også Senterpartiet i denne saken helst ikke ville vært med i flertallsinnstillingen. Men man foretrekker å komme med det her i salen, slik at man skal slippe å ha det svart på hvitt. Da må jeg få lov å gjenta: Hvis man virkelig mener at styrearbeid i selskaper hvor staten er stor eier, liten eier eller hva det måtte være, skal innrettes på en annen måte enn det som statsråden har skrevet til Stortinget, og som går frem av den eierskapsmeldingen som vi behandlet for snart tre år siden, håper jeg at Per Olaf Lundteigen støtter undertegnede og Høyre i ønsket om å få en ny eierskapsmelding til Stortinget, slik at både Lundteigen, hans parti muligens

og SV, som har ytret seg her i dag, i full offentlighet får anledning til å si hva de egentlig mener om dette som de ikke når frem med i den regjeringen de sitter i.

Presidenten: Presidenten vil bare gjøre oppmerksom på at det blir tatt referat fra møtet, så det som sies her, kommer også fram svart på hvitt.

Harald T. Nesvik (FrP) [09:34:17]: Denne debatten begynner nå å ta en form og gå i en retning som er svært bekymringsfull.

La meg bare helt innledningsvis få si: Jeg støtter fullt ut forslaget om at det bør utarbeides en ny eierskapsmelding. Vi har en rød-grønn regjering utgått av tre partier, og det er åpenbart at i denne saken har både Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet signalisert en helt annen måte å gå inn i enkeltelskaper på enn det som framgår av statsrådets brev til Stortinget – til komiteen, unnskyld, slik at det blir korrekt, i og med at det skal stå svart på hvitt. Dette er en underlig måte å drive eierskap på. Og særlig når jeg hører innledningen i innlegget til representanten Lundteigen og en avslutning der han beklager måten styremedlemmene har opptrådt på, begynner dette å få en helt annen dimensjon. Jeg må nesten stille statsråden spørsmål om han stiller seg bak beklagelsen til representanten Lundteigen, for i så tilfelle vil jo statsråden avsette disse styremedlemmene fra denne talerstolen. Så jeg vil be om at statsråd Trond Giske går på talerstolen og avkrefter det utsagnet som representanten Lundteigen her har kommet med, om at man beklager oppførselen til de statlig oppnevnte styremedlemmene i Telenor. Det er det behov for, for Senterpartiet er en del av regjeringsapparatet. Det samme er Sosialistisk Venstreparti. Dette kan styremedlemmene i selskapet ikke ha sittende på seg.

Presidenten: Det vil statsråd Trond Giske få anledning til, i og med at han har bedt om ordet til et treminuttersinnlegg.

Statsråd Trond Giske [09:36:12]: Min etter hvert ganske årelange parlamentariske erfaring tilsier at ordet «beklage» er et ord som både statsråder og stortingsrepresentanter skal bruke med varsomhet.

Jeg konstaterer at det er et bredt flertall som står bak innstillingen fra komiteen. Det er helt i overensstemmelse med det departementet mener skal være eierskapsforvaltningen, og det er jeg meget tilfreds med.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2459)

Sak nr. 2 [09:36:55]

Interpellasjon fra representanten Henning Skumsvoll til nærings- og handelsministeren:

«Norges kraftforedlende industri er vår nest største eksportnæring. Bedriftene ligger spredt over hele landet, sys-

setter direkte over 25 000 mennesker og er som regel den dominerende hjørnesteinsbedriften i sitt lokalområde. Disse bedriftene konkurrerer på det globale marked, og trenger konkurransedyktige rammevilkår. Fra bransjen uttrykkes det bekymring for at energikostnader og CO₂-regelverk for industrien er betydelig høyere/strengere enn i konkurrentlandene. Regjeringen skryter av et særnorsk strengt CO₂-kvoteregime, og industrien fratras eierskap til vannkraft som man i markedet må kjøpe med et ekstra CO₂-påslag i prisen. Konsekvensen kan bli at verdens mest miljøvennlige industri må flytte ut fra Norge, og vi kan tape industriklyngene som er drivere i å utvikle mer miljøvennlige produksjonsprosesser.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre kraftforedlende industri konkurransedyktige rammebetingelser i Norge?»

Henning Skumsvoll (FrP) [09:38:15]: Da vannkraftutbyggingen startet i Norge for over hundre år siden, var det begynnelsen for den kraftforedlende industrien. I starten ble denne industrien lagt i nærheten av der strømmen ble produsert. Det medførte at bedriftene i dag ligger spredt ut over hele landet. Den kraftforedlende industrien er den nest største eksportnæring i landet. Industrien sysselsetter over 25 000 og er ofte den dominerende hjørnesteinsbedriften i sitt lokalområde.

I de senere årene har industrien hatt en negativ utvikling. Det vises best når en ser på kraftforbruket, som er minkende. Kraftforbruket i den kraftforedlende industrien er en god indikator på utviklingen i bedriftene. Fra 2008 til 2009 falt kraftforbruket med 20 pst. En del av denne nedgangen skyldes energieffektivisering.

Når det gjelder langsiktige kraftavtaler, som denne industrien er helt eller delvis avhengig av, er 2010–2011 et tidsskille. Da går avtalene, som i all vesentlighet ble inngått på 1950- og 1960-tallet, ut. Noen av bedriftene har inngått nye avtaler, men få har tilfredsstillende avtaler fram til 2030–2040, som vil være den tradisjonelle tidshorisont.

Den kraftforedlende industri er blitt betydelig redusert i løpet av de siste ti årene. Over 4 000 arbeidsplasser er nedlagt i denne perioden, og av de største nedlagte bedrifter nevnes Hydro Magnesium på Herøya, Norske Skog Union i Skien, og Hydro Aluminiums Søderberganlegg på Karmøy, med til sammen 1 900 arbeidsplasser.

Mange økonomer hevder at den kraftforedlende industrien har levd godt på billig kraft, og at dette ikke kan fortsette i framtiden. Disse mener at det er bedre å selge kraften til utlandet, da man kan oppnå høyere pris der enn i Norge. Professor Steinar Strøm vil heller legge ned den kraftforedlende industrien, selge kraften til utlandet og benytte arbeidskraften som blir frigitt, til oppgaver innen helse og omsorg. Det ser ut for meg som om Strøm glemmer to vesentlige, grunnleggende forhold. Blir den kraftforedlende industrien i Norge nedlagt, genererer det ca. 35 TWh. Nettkostnader for å samle denne energimengden blir meget stor. Det må bygges svært mange dyre kabler til kontinentet, som ifølge Strøm vil være avtaker av overskuddskraften. Det Strøm overser, er den samfunnsmessige gevinsten som den kraftforedlende industrien skaper ved hjelp av elektrisk strøm. For deler av smelte- og alu-

miniumsindustrien øker verdien av 1 kWh opp til ni ganger under bearbeidelsen av bedriftenes produksjon. Dette er en samfunnsgevinst som de ivrigste eksportøkonomene helt ser ut til å glemme. Det genereres ingen eksportinntekt gjennom helse- og omsorgsarbeid, men gjennom produkteksport.

Den kraftforedlende industrien i Norge er nesten uten unntak verdensledende. Industrien leder i dag an i den teknologiske utviklingen innen energieffektive produksjonsprosesser for produksjon av metaller og materialer på mange områder. Uten like kraft- og miljøvilkår har vi ikke lenger en langsiktig konkurransedyktig metallproduksjon i Norge. Uten denne produksjonen forsvinner de viktigste forutsetningene for å kunne gjennomføre banebrytende innovasjoner fra denne industrien.

Jeg vil nå nevne innovasjoner av verdensklasse som noen av disse kraftforedlende bedrifter har, eller gjennomfører nå.

Elkem Solar produserer silisium til solceller. Solceller produserer elektrisk kraft helt uten klimautslipp. Det viktigste er imidlertid at den nye fabrikken i Kristiansand bruker under halvparten så mye energi som en fabrikk med tilsvarende produksjon, men med tradisjonell teknologi. Det gjør produksjon av solceller enda mer miljøvennlig, og solenergien blir mer konkurransedyktig i forhold til alternative energiformer.

På Lista bygger Alcoa og Elkem et storskala anlegg med en helt ny produksjonsprosess for aluminium. Den nye prosessen gir 30 pst. lavere energiforbruk og mulighet for netto utslippsfri aluminiumsproduksjon, ved at CO-avgassen kan benyttes til kjemisk produksjon eller energiproduksjon.

For å kunne oppnå nødvendige globale utslippsreduksjoner er denne type teknologisk utvikling innenfor store globale industrisektorer helt nødvendig. Norske bedrifter har en verdensledende rolle i utviklingen av miljøvennlige og energieffektive bygg og boliger. Både Norsk Hydro og Orkla er på topp globalt i utviklingen av nye miljøvennlige byggeløsninger med basis i norsk kraftforedlende industri.

Etter det jeg har nevnt om norsk kraftforedlende industri, vil nok mange spørre undrende: Hva er så de store problemene som får undertegnede til å reise interpellasjonen? Det vil jeg komme til nå.

De kraftforedlende bedrifter konkurrerer på det globale markedet og trenger konkurransedyktige vilkår. Fra bransjen uttrykkes det bekymring for at energikostnader og CO₂-regelverk for industrien er betydelig høyere og strengere enn konkurrentlandenes. Regjeringen skryter av et særnorsk strengt CO₂-kvoteregime. I tillegg blir industrien fratatt eierskap til vannkraft som man i markedet må kjøpe med et ekstra CO₂-påslag i prisen. Mange økonomer og miljøforkjempere ønsker at den kraftforedlende industrien blir avvirket på grunn av CO₂-utslipp.

Disse begrunnelsene er feilaktige. Norsk kraftforedlende industri er verdens minst forurensende. Nesten all energien som benyttes, kommer fra vannkraft.

Mens den norske aluminiumsindustrien slipper ut 8,5 tonn CO₂-ekvivalent pr. tonn aluminium, er tallene for aluminium produsert i Kina 30 tonn CO₂-ekvivalent pr. tonn

aluminium. Altså: Kinesiske verk slipper ut over tre ganger så mye CO₂ som de norske verkene slipper ut. Det virker naivt å tro, som professor Steinar Strøm hevder, at behovet for bl.a. aluminium vil minke dersom norske aluminiumsverk legger ned sin produksjon.

Allerede i dag ser vi hva som skjer når rammebetingelsene er forskjellige fra land til land. Norsk Hydros store aluminiumsverk i Qatar er et klart eksempel på dette. Her oppnår bedriften billig energi og lave miljøavgifter.

Tidligere olje- og energiminister Åslaug Haga, som nå er ansatt i Norsk Industri, sier til bladet *Energinyheter* at norsk kraftkrevende industri er basert på fornybar kraft, har tøffe miljøkrav og verdens beste teknologi. Det er meningsløst å flytte ut produksjonen fra Norge. Selv om det er bra for det nasjonale klimaregnskapet, er det ikke bra for det globale regnskapet, sier Haga.

Dette er tanker om norsk kraftforedlende industri som få – om noen – i den rød-grønne regjeringen deler, men som i høyeste grad berører problemstillingen som eksisterer i dagens politiske debatt.

Dersom den kraftforedlende industri blir nedlagt, eller flyttet til land med lavere energi- og CO₂-kostnader, vil det få store negative ringvirkninger, ikke minst for Distrikt-Norge. Dette synes ikke å bekymre den rød-grønne regjeringen i særlig grad.

EU ser på karbonlekkasje som en alvorlig trussel mot den kraftforedlende industrien, og reviderte derfor sitt kvotehandelsdirektiv i desember 2008. Et bærende element var å gjennomføre reduksjoner i klimagassutslipp ved bruk av kvotehandel, uten at det fører til karbonlekkasje. Karbonlekkasje innebærer at effektiv industri flyttes fra land med klimakostnader på utslipp og i kraftprisen til land uten slike kostnader, med uendrede eller økte globale utslipp som resultat.

Endringene i EUs kvotehandelsdirektiv gjelder for perioden 2013–2020. De to viktigste tiltakene fra EUs endringer for norsk kraftforedlende industri er:

- Bedrifter utsatt for karbonlekkasje skal få tildelt opp til 100 pst. frikvoter for direkte CO₂-utslipp.
- Medlemsland kan gjennomføre finansielle tiltak overfor sektorer som er utsatt for karbonlekkasje som følge av kvotekostnader som videreføres gjennom kraftprisen.

Ved aktivt å utnytte de muligheter som nå etableres innenfor rammen av EØS-avtalen, kan norske myndigheter legge til rette for videreutvikling av dagens norske kraftforedlende industri og ny virksomhet basert på ny norskutviklet teknologi.

Dersom Frankrike, Spania og andre konkurrentland innfører kompensasjonsordning uten at norske myndigheter gjør det samme, vil konkurrenter til norsk kraftforedlende industri få betydelige konkurransefordeler.

Til slutt vil jeg spørre statsråden: Hva vil statsråden gjøre for å sikre at den kraftforedlende industrien får konkurransedyktige rammebetingelser – og kan forbli og vokse i Norge?

Statsråd Trond Giske [09:47:52]: Interpellanten tar

opp viktige spørsmål som opptar både meg og Regjeringen. Den kraftkrevende industrien opererer for tiden i urolig farvann. I et kortsiktig perspektiv knytter det seg til konsekvensen av økonomiske nedgangstider. I et mer langsiktig perspektiv er bildet preget av konkurranse fra lavkostland, håndtering av klimautfordringer og global vekst.

Global konkurranse er ikke noe nytt for denne industrien. Det har vært en sentral rammebetingelse helt siden Eyde og Birkelands dager. Uten globale markeder ville det ikke ha vært grunnlag for etablering av en gjødselsindustri, en aluminiumsindustri eller en ferrolegeringsindustri i Norge.

En rekke viktige forhold har imidlertid endret seg over tid. Blant de viktigste er:

- Den norske vannkraften har fått en større, alternativ verdi, noe som har gitt økte energipriser for industrien.
- EØS-avtalen setter rammer for nasjonale tiltak.
- Økt globalisering gir konkurranse fra lavkostland, men også større og mer integrerte markeder.
- Klimagassutslipp er i ferd med å prissettes, men vi har ennå ikke en global klimaavtale på plass.
- Økt velstand og vekst innenfor andre næringer i Norge stiller høye krav til lønnsomhet.

Disse endringene innebærer at vi i dag må legge en annen politikk til grunn enn de tiltakene som ble presentert i industrisatsingen på 1950-tallet. Når det økonomiske landskapet endres, må også politikken endres.

Selv om vi i Norge har kommet usedvanlig godt igjennom finansuroen med Europas laveste arbeidsløshet, har enkeltbransjer som den kraftintensive industrien fått det tøft. 2009 var det svakeste året for industrien i Norge i moderne tid. Aluminiumsprisene falt med 60 pst. Aluminiumseksporten gikk ned med 36 pst.

Vi ser nå heldigvis tegn til bedring, men veksten skjer fra et lavt nivå. Mens aluminiumsprisen i fjor var nede i 1 300 dollar pr. tonn, er den nå oppe i 2 300 dollar pr. tonn. Også andre metallpriser har hatt en god utvikling, men situasjonen for de norske metallbedriftene avhenger i stor grad av hvilke markeder de leverer til.

Regjeringen har gjennomført en rekke tiltak for å redusere de negative konsekvensene av finansuroen. Flere av disse tiltakene har kommet den kraftkrevende industrien til gode. Konkrete eksempler er fleksible permitteringsordninger, midlertidig skattelette ved å kunne tilbakeføre underskudd mot tidligere års overskudd, og økt satsing på utdanning og kompetanse i bedriften. Kapitalmarkedstiltakene og redusert rente har også betydd mye. Målet med tiltakene har vært at bedriftene skulle komme styrket ut av finansuroen.

Eramets smelteverk i Sauda ble nesten det industrielle symbolet på at finansuroen også nådde Norge. Den vestlige verden sluttet omtrent over natten å kjøpe ferromanngan, og smelteverksarbeiderne i Sauda ble tidlig rammet av omfattende permitteringer. 200 ansatte ble permittert på halv tid. Nå er imidlertid optimismen tilbake i Sauda, og permitterte er tilbake i jobb.

De fleksible permitteringsordningene har gjort at

mange bedrifter valgte permittering framfor oppsigelser. Det vitner om at bedriftene har tro på fremtiden.

Det er likevel lite myndighetene kan gjøre for å kompensere for redusert etterspørsel og lavere priser for produktene som denne industrien lager. Det krever at den globale aktiviteten tar seg opp igjen.

Regjeringen har gjennomført en rekke langsiktige tiltak overfor den kraftintensive industrien. Det handler om å legge til rette for videreutvikling av lønnsomme arbeidsplasser, og å føre en ansvarlig økonomisk politikk som fører til et rentenivå og en kronekurs som denne industrien kan leve med. Det er også satt i gang flere tiltak som sikrer kraftbalansen og utbygging av ny kraft. Det er også planer om videre utbygging, bl.a. gjennom satsing på fornybar energi gjennom et felles elsertifikatmarked med Sverige.

Siden etableringen i 2001 har Enova inngått kontrakter for over 13 TWh innenfor fornybar energi og energi-effektivisering. Om lag 3,5 TWh har kommet gjennom Enovas programmer rettet mot industrien. Til sammen har industrien fått tilsagn om støtte på rundt 890 mill. kr.

For å understøtte inngåelsen av kommersielle kraftavtaler etablerer vi nå en garantiordning for kraftintensiv industri kraftkjøp. Ordningen skal forvaltes av GIEK, og er gitt en ramme på 20 milliarder kr i 2010-budsjettet. Ordningen vil være operativ så snart den er godkjent av ESA. Vi har også fått på plass en tilskuddsordning på 40 mill. kr for industribedrifter som etablerer konsortier for felles innkjøp av kraft.

Som interpellanten tar opp, er det i dag ulik regulering av CO₂-utslipp rundt om i verden. Det er krevende for virksomheter som planlegger for fremtiden. Derfor ville en global klimaavtale og en felles pris på utslipp vært det suverent beste. Men i påvente av en felles avtale kan vi ikke la være å ta hånd om klimautfordringene. Utfordringene krever at vi handler nå. Derfor må vi parallelt jobbe intensivt for gode internasjonale avtaler, samtidig som vi gjør hjemmeleksen vår her i Norge.

Kvotestystemet er ett av Norges viktigste klimapolitiske virkemidler. Regjeringen har slått fast i regjeringsplattformen at utslipp fra kraftintensiv industri skal reguleres innenfor EUs kvotestystem. Fra 2013 vil om lag 50 pst. av EUs klimagassutslipp og 60 pst. av utslippene fra norsk territorium være kvotepliktige. Det styrker effektiviteten i kvotestystemet. Uavhengig av auksjonering av kvoter eller ikke, vil kvoteplikten stille industrien overfor utslippskostnader som defineres av kvoteprisen. Dermed gis utslipp en alternativ verdi, og bedriftene vil tilpasse virksomheten sin deretter. Følgelig fremmes miljøvennlige omstillinger. Det er et skritt i riktig retning.

Alle sektorer må bidra. Samtidig må vi påse at klimareguleringer bidrar til reelle utslippsreduksjoner globalt. Vi er ikke tjent med et system som medfører at norsk og europeisk industri flytter til land uten utslippsforpliktelser. Det er hovedtankegangen bak alle våre handlinger på dette området. Vi hjelper miljøet lite ved å flytte karbonutslippene fra ett land til et annet.

Regjeringen følger prosessen med revideringen av EUs kvotehandelsdirektiv tett. Det er imidlertid for tidlig å si hvordan alle deler av direktivet vil slå ut for Norge.

Målet er å finne fram til en innretning som ivaretar norsk klimapolitikk og norsk industripolitikk på en best mulig måte.

Jeg har tro på at norsk industri, og dens evne til omstilling i miljøvennlig retning vil vise seg også i denne situasjonen. Vi vet at industrien har lyktes før. I perioden 1990–2008 reduserte industrien sine klimautslipp med hele 27 pst. Miljøkrav satte fokus på teknologiutvikling og energisparing. Dette er tiltak som i dag anses å være blant industriens fremste konkurransefortrinn. Samtidig vet vi at industrien står klar til å gjennomføre nye miljøinvesteringer. Alcoa og Hydro har kommet langt i utviklingen av neste generasjons aluminiumsteknologi. Eramet, Finnfjord og Elkem har varslet konkrete energigjenvinningsprosjekter. Fesil har spennende planer for solenergiinvesteringer i Orkanger.

Regjeringen er opptatt av at det skapes lønnsomme arbeidsplasser. Det innebærer å stimulere til nyskaping, videreutvikling og omstilling, ikke til opprettholdelse av ulønnsomme virksomheter. Det er mange gode eksempler på omstilling innenfor den kraftkrevende industrien som har bidratt til økt lønnsomhet og trygge arbeidsplasser. Skiftet fra Søderberg- til «prebake»-teknologi innenfor aluminiumsindustrien er eksempel på det første. Det samme gjelder utviklingen av Yaras resneteknologi for framstilling av kunstgjødsel. Etablering av solindustrien i Norge er et eksempel på det siste, og det neste kan være materialer for vindmøller offshore. Tinfos i Odda leverer allerede til dette markedet i dag.

Norsk industri jobber hver eneste dag for å nå opp i den globale konkurransen i sin bransje. Men vi som myndigheter må legge til rette for at konkurransen er redelig, og at rammen rundt gir grunnlag for gode resultater. Vår industri kan klare seg hvis den får konkurrere på like vilkår. Vår hovedinnsats er å legge til rette for at industrien kan utvikle seg videre. Derfor satser vi på forskning og utvikling, slik at norsk industri kan ligge i forkant i den teknologiske utviklingen. Av den grunn har vi etablert en ny tilskuddsordning for miljøteknologi under Innovasjon Norge.

Ordningen kan bl.a. støtte byggingen av pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor den kraftintensive industrien og bidra til at neste generasjons metallsmelteteknologi blir enda mer effektiv, enda mer lønnsom og enda mer miljøvennlig.

Vi skal gjøre det attraktivt å investere i langsiktige miljøteknologiprosjekter, slik at industrien kan mobilisere sine ressurser. Jeg og Regjeringen skal bidra med forutsigbare rammebetingelser. Industrien er en del av klimaløsningen. Norge og norsk industri har alle forutsetninger for å delta. Det er industriens evne til å være innovativ, løse problemer og være effektiv som er oppskriften på et lavutslippssamfunn.

Henning Skumsvoll (FrP) [09:58:15]: Jeg takker statsråden for svaret.

Det er klart at Regjeringens håndtering av den økonomiske situasjonen i landet som var for et par år siden, har gitt resultater. Men det er egentlig ikke det bransjen spør

om. Det bransjen spør om, er om de konkurranseulempene eller forskjellene som finnes mellom Norge og utlandet, kan bli tatt hånd om. Industrien betaler i dag ca. 12 øre/kWh for klimautslipp, og når man tenker på at hovedkraften kommer fra norsk vann, er jo det en konkurransevridning allerede. At EU nå ser på dette med karbonlekkasje som viktig, er klart, for i andre deler av verden har man ikke skatt på kraft eller på klimautslipp. Jeg er enig med statsråden i at den dagen vi får en lik global klimaavgift, vil dette problemet være løst. Men inntil da kan vi gjøre at industrien vi har i Norge, forsvinner. Det er det vi som er glad i denne industrien, er redd for – at man ikke klarer å overleve med de betingelsene man har. Hvis man tenker seg å gjøre som Finansdepartementet vil, og bruker 2 pst. kullkraft, skal hele kraften belegges med CO₂-avgift. Det vil skape store problemer for industrien.

Regjeringens arbeid med en redelig konkurranse er veldig bra, og det tror jeg nok at bedriftene også setter stor pris på. Men bransjen føler ikke at Regjeringen virkelig er veldig opptatt av det som skjer med kvotehandelsdirektivet fra EU. Det ser ut som at det er EU som kanskje har et større trykk på nettopp dette i dag.

I et større oppslag i Dagens Næringsliv den 6. november 2009 slår tillitsvalgte i aluminiumsindustrien alarm. De peker på redselen for nedlegging av produksjon som kan føre til at enkelte bygder i Norge blir uten arbeidsplasser og mer eller mindre vil forsvinne.

Hovedtillitsvalgt Billy Fredagsvik fra Hydro sier følgende:

«Ryker Hydro, så ryker hele bygda og deler av fylket.»

Den kraftforedlende industrien er hjørnesteinen for næringsvirksomhet i mange kommuner. Norske toppledere frykter at europeisk næringsliv blir sittende alene med ansvaret og regningen for klimamålene. Dette sier topplederne som deltok på World Business Council for Sustainable Development, til Aftenposten den 14. desember 2009.

Så mitt spørsmål er om statsråden kan gjøre noe for å forsikre de menneskene som er opptatt av dette, om at det går bra for industrien.

Statsråd Trond Giske [10:01:45]: Det jeg kan forsikre, er at Regjeringen skal gjøre alt vi kan for å legge til rette for industrien i Norge, også denne delen av den. Men det er også slik at når markeder forsvinner, og den globale metallindustrien – i hvert fall aluminiumsindustrien – går for tre fjerdedels maskin, vil også norske bedrifter merke det. Vi ser hvordan kineserne entrer det globale markedet med store investeringer, store produksjonsanlegg og stor kapasitet. Det påvirker også rammebetingelsene for norske bedrifter. Det er bare én løsning på det, og det er at vi fortsetter å være innovative og utvikler neste generasjons teknologi, at vi klarer å produsere den samme mengden metall med mindre energi og mindre utslipp, og at vi også forbereder oss på det internasjonale klimaregimet som før eller siden vil komme.

Så må vi passe på at vi får likeverdige rammebetingelser. Det handler om konkurransesituasjonen internasjonalt. Vi bruker mye tid både gjennom handelsavta-

ler gjennom WTO og gjennom direkte kontakt med land på å jobbe mot subsidieringskonkurranse, mot proteksjonisme, mot at andre land bruker virkemidler som vi mener er uriktige, og som gir våre bedrifter en dårligere konkurransesituasjon.

Vi må også være aktive i arbeidet med EUs kvotesystem. Vi må være aktive i forhold til hva slags energikontrakter vi kan gi bedriftene våre når en del av disse kontraktene løper ut. Noen løper ut allerede i 2012. Andre har kontrakter fram til 2020, og noen igjen, som i Årdal, har veldig lange kontrakter på energi. Dette er vi også bevisste på. Det å produsere aluminium har vært en god industri for Norge i mange år. Metallindustrien vår har også gitt grunnlag for solenergieventyret – og for andre materialteknologier. Dette er en kompetanseklunge som vi skal ta vare på, og som vi skal leve av også i framtiden, og Regjeringen er seg svært bevisst det.

Ingrid Heggø (A) [10:04:12]: Delar av industrien, til liks med mange andre næringer, sleit verkeleg i 2009. Låg rente vog ikkje opp for redusert etterspørsel og lågare prisar. Til dømes fall aluminiumsprisane frå 3 300 dollar til 1 300 dollar pr. tonn, og eksporten vart redusert med 36 pst.

Regjeringa har sett i verk mange målretta tiltak for å dempa verknadane av finansuroa, men eg vil likevel poengtera at for den eksportretta industrien så er nok ikkje denne krisa over.

Det er aluminiumsindustrien eg kjenner best, og den hadde eit svakt resultat i 2009. Dei tiltaka som næringa sjølv peikar på, i tillegg til låg rente, er tiltaka Regjeringa har gjort vedrørande permitteringsreglane, ekstraordinære tiltak for avskrivning, mellombels skattelette og auka mogeleghet til kompetanseheving innafor eiga bedrift. Dette var svært nyttige og viktige tiltak.

På 2010-budsjettet kom det på plass ei tilskotsordning for industribedrifter som etablerer konsortium for felles innkjøp av kraft. Og i Soria Moria-erklæringa slår vi fast at utslepp frå kraftintensiv industri skal regulerast innafor EU sitt kvotesystem.

Som dei fleste her veit, etablerte den raud-grøne regjeringa òg ei garantiordning for kraftintensiv industri sine kraftkjøp med ei ramme på 20 milliardar kr på 2010-budsjettet. Denne vil vera operativ så snart det ligg føre godkjenning frå ESA.

Problematikken kring garantiordninga var òg eit tema då næringskomiteen var på besøk i Brussel denne veka. Her vart det vist til brevet frå Handels- og næringsdepartementet som var komme som svar på det som ESA skriftleg hadde bedt om. ESA har då to månader på seg til å avgjera saka viss ikkje det då kjem nye moment i mellomtida.

Det er bra at Framstegspartiet sin representant er vorte oppteken av den kraftintensive industrien. Det har vi i Arbeidarpartiet alltid vore, men eg kan ikkje fri meg for å peika på at det nettopp er manglande forståing for klimautfordringane som ligg i botn for at vi ikkje greier å få på plass globale avtaler innafor klimatiltak. Framstegspartiet har ikkje akkurat vore ambassadørar for å få på plass ei ny klimaavtale.

Det er også eit faktum at det at ein i Noreg har pålagt industrien strenge miljø- og utsleppskrav, faktisk har ført til at industrien i Noreg er leiande innafør miljøteknologi i dag.

Fokus på energieffektivisering har også gjeve resultat. Dette gjev industrien vår eit stort konkurransefortrinn i dag.

For at klimaavgifter skal føra til utsleppsreduksjon, er det viktig å hindra karbonlekkasje, dvs. hindra at norske eller europeiske bedrifter flytter til land med veikare utsleppskrav, eventuelt utan utsleppskrav. Dette medfører berre at dei totale utsleppa aukar, ikkje minkar. Også her ser vi at marknaden ikkje regulerer alt sjølv, men må styrast. Eit godt eksempel er nettopp klimaavgifter. Dersom alle land er samde om å ha globale CO₂-påslag, vil dette igjen verta lagt på i pris på varene, og industrien vil ikkje få problem med dette påslaget. Vår industri greier seg godt når han får konkurrera på like vilkår.

Eg har òg vore på bedriftsbesøk hos Alcoa og Elkem på Sørlandet. Eg fekk då innblikk i forskinga og det prøveprosjektet dei hadde sett i gang, der dei reknar med ein reduksjon i energiforbruket på rundt 30 pst. ved aluminiumsproduksjonen. Eg besøkte òg Hydro sin forskingsbase i Årdal saman med næringsministeren. Der fekk vi innblikk i eit anna prøveprosjekt, også med om lag 30 pst. reduksjon i energiforbruket ved aluminiumsproduksjonen. Dette vitnar om at norske bedrifter tek ansvar. Det er veldig gledeleg at desse forskingsprosjekta har fortsett på same nivå, også i det vanskelege året 2009. Regjeringa si satsing på Enova har vore viktig og riktig i den samanhengen.

Vi raud-grøne har etablert ei tilskotsordning innafør Innovasjon Noreg som omhandlar nettopp miljøteknologi. Dette er ei god og framtidretta nyordning som vi vil satsa meir på i framtida.

Heilt til slutt vil eg knyta nokre ord til heimfall, som eg høyrer fleire av Framstegspartiets representantar omtalar som om industrien vert fråteken eigarskap. Det er så vidt eg veit ikkje nokon som har selt seg ut enno, og moglegheita for private til å kjøpa seg inn med inntil ein tredel i 100 pst. offentlig eigde selskap, ligg jo der som ein uutnytta ressurs. Vassressursane er heile Noreg sine ressursar. Derfor er det viktig at rettane fell tilbake til staten etter visse år, slik det er med heimfallsordninga.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:09:40]: Jeg tar utgangspunkt i at statsråden ønsker industrien godt og vil utvikle den. Jeg skal være så positiv å si at han også ser at industrien ikke skal saneres i klimapolitisk øyemed. Der har han dog en jobb å gjøre internt i Regjeringen, og det er nettopp derfor vi utfordrer næringsministeren i denne debatten og ikke miljøvernministeren eller olje- og energiministeren. Det har vi prøvd før, og har følt at vi snakker for døve ører.

Det smaker likevel litt av festtale når jeg hører næringsministeren snakke om dette tema. Det er mange problemstillinger som omtales, men der industrien påpeker at de trenger avklaringer, får vi heller ikke i dag noen avklaring.

Fremskrittspartiet og jeg har i de siste to årene besøkt stort sett alle de store industristedene i Norge. Det er to

temaer som kommer opp alle steder. Alle aksepterer at vi ikke kan gjøre noe politisk med etterspørselen etter produktene, men bedriftenes konkurransevne i forhold til deres utenlandske konkurrenter kan vi gjøre noe med. De to temaene som har kommet opp, gjelder kraft og CO₂-regimet. Dette påvirker konkurransevilkårene overfor utlandet betydelig. Alt det andre som statsråden har nevnt – GIEK osv. – er det tverrpolitisk støtte bak. Det er de to viktigste områdene der konfliktene kommer, som industrien også påpeker. Derfor er det viktig at vi fjerner politisk usikkerhet rundt dette, slik at industrien våger å gå videre. Vi må sikre at rammevilkårene er tilpasset våre konkurrenters rammevilkår, slik at det er de beste og mest miljøvennlige bedriftene globalt som overlever, og ikke de som etablerer seg i land uten miljøregelverk de neste årene. Vi må unngå at norsk næringsliv utkonkurreres som følge av norske rammevilkår.

Jeg merker meg at næringsministeren ikke vil flytte ut utslipp, og at han sier at han vil ha like vilkår. Det er bra. La meg derfor utfordre ham på tre konkrete punkter, der politikken til Regjeringen i så fall må endres.

I dag får norsk industri CO₂-kostnader som deres konkurrenter ikke har. Da kan man godt snakke om at man på lang sikt skal få internasjonale rammevilkår som vil legge de samme CO₂-kostnader på alle i en næring. Det er viktig. Det støtter Fremskrittspartiet. Derfor sa vi også før København-forhandlingene at vi ønsket å få til en global avtale som er bredest mulig, men hvis den blir svak, stram, på den måten Kyoto-avtalen var, har det ikke noe poeng.

Punkt nr. 1 som jeg vil utfordre statsråden på, er CO₂-kostnader på egne utslipp. Vi vet at EU begynner å se at konkurranseulempene kan bli store hvis EUs industri får CO₂-kostnader på sine utslipp som konkurrentene ikke har. Derfor jobber de med unntaksordninger. De jobber for at mest mulig av kvotene i en periode skal kunne tildeles vederlagsfritt, mens Regjeringen gang på gang har varslet at man i Norge ikke tildeler dette vederlagsfritt etter 2012. Regjeringen sier at industrien selv må betale for dette. Det sa Arbeiderpartiets energipolitiske talsmann, Tore Nordtun, i en pressemelding fra august 2008. Senest i spørretimen i Stortinget på onsdag sa miljøvernminister Erik Solheim at det – og da spesielt for gasskraftverket på Kårstø i dette eksemplet – er «likegyldig» for industrien om de må betale for kvoter, eller om de får dem gratis. Det er det slett ikke, for hvis norsk industri må betale for alle sine kvoter mens konkurrentene får dem gratis, er det en kostnad som gjør at norsk industris margin blir dårligere, og at konkurransevnen blir dårligere. Vil statsråden derfor gi en prinsipiell avklaring i dag om at Norge vil tildele CO₂-kvoter på samme måte til norsk industri som EU vil gjøre til sin industri? Man trenger ikke snakke om nivå her. Det kan godt være 0 pst. gratis eller 100 pst. gratis, men at vi gjør det samme som EU, slik at ikke norsk industri trenger å være redd for dette punktet.

Det andre punktet er CO₂-komponenten i strømprisene. Ved at EU har CO₂-kvoter på kraft, og det er mye kullkraft, blir det også en CO₂-komponent i den norske strømprisen så lenge vi er integrert i det europeiske markedet. I EU

jobbes det for at industrien skal kunne ta vekk denne CO₂-komponenten, bli kompensert på en eller annen måte. Da vi utfordret Regjeringen på dette både i 2008 og i 2009, avviste både miljøvernminister Solheim og energiminister Terje Riis-Johansen at noen kompensasjon ville være mulig, for det ville undergrave poenget med den norske klimavoteloven. Men igjen: Hvis norske industribedrifter på grunn av hjemfallsordningen i større grad tvinges ut i markedet og må betale for CO₂-komponenten i strøm, får de en dårligere konkurransesituasjon. Vil statsråden sikre at Norge blir gitt de samme unntaksmuligheter som industrien i andre land har?

Det tredje punktet går på industrikraft. Hjemfall har medført at Elkem har solgt sine vannkraftverk. Der tok Regjeringen feil. Men ni måneder etter at garantiordningen ble levert, er det mange usikkerheter rundt utformingen her. For bedrifter som smelteverket Finnfjord AS er det viktig at denne utformingen kommer på plass veldig kjapt. Kan statsråden si noe om når det vil skje, når garantiordningene er på plass?

Alf Egil Holmelid (SV) [10:15:03]: Representanten Skumsvoll tek opp eit viktig spørsmål for norsk industri. Eg har sjølv jobba i kraftkrevjande industri i store delar av mitt yrkesaktive liv. Eg begynte i bransjen omtrent samtidig med at den blei stilt overfor strenge reinsekrav for utslipp til luft og vatn. Mange spådde at desse reinsekrava ville svekke industrien, men den kom tvert imot styrkt ut av det ved at den utvikla teknologi som ikkje berre var nyttig for klimaet, men som var nyttig for ein effektiv produksjon.

Både reinseteknologien og ein del av avfallsprodukta er i dag høgverdige produkt som blir omsette til god pris. Eit eksempel på det er produktet microsilica, som faktisk er et av verdas første nanoprodukt. På grunn av denne miljøatsinga har vi i dag ein kompetansetung industri av høg internasjonal standard når det gjeld miljøkrav og produktivitet.

Dette viser at god miljøpolitikk kan vere god industripolitikk, og god industripolitikk kan vere god miljøpolitikk. I dag ser vi litt av det same. Elkem i Kristiansand sleit med å klare seg i den tradisjonelle marknaden, og dei gjekk over til å lage silisium for solceller. Dette er eit av mange eksempel på at den internasjonale klimasatsinga skaper nye marknader som ofte gir betre lønsemd enn dei tradisjonelle marknadene. Det internasjonale energibyrået, IEA, la nyleg fram rapporten World Energy Outlook 2009. Den viser ein kraftig vekst i marknader som er relaterte til klima og miljø. Norsk industri er på offensiven i denne marknaden, og det skal dei ha stor kreditt for.

World Energy Outlook 2009 peikar også på at det må satsast sterkt på energiøkonomisering. Det har Regjeringa teke fatt i på mange måtar. Finnfjord Smelteverk fekk i fjor 175 mill. kr til energigjenvinning. Som fleire har vore inne på før i dag, har Elkem Aluminium og Alcoa Aluminium fått 35 mill. kr til å utvikle ein ny prototyp for ein meir effektiv aluminiumsprosess. Sidan 2001 har, som ministeren nemnde, Enova gitt nesten 1 milliard kr i støtte til energigjenvinning i kraftintensiv indust-

ri. Det har utløyst 4 TWh, som tilsvarar fem–seks Alta-kraftverk.

Regjeringa har også vore oppteken av å sikre heimfallsretten for norsk vasskraft. Vasskrafta er ein evigvarande naturressurs som vi må sikre for fellesskapet og for framtidige generasjonar. Alternativet kan lett bli at dette arvesølv kjem i hendene på store internasjonale kraftkonsern. Det ville nok Framstegspartiet like. Men verken norsk industri eller fellesskapet vil vere tent med det på lang sikt.

I fjor sommar presenterte Regjeringa eit industrikraftregime med 20 milliardar kr i garanti, som fleire har vore inne på før i dag. Det legg grunnlaget for stabile rammevilkår for industrien. Arbeidet med å implementere dette regimet er godt i gang, og diskusjonane med ESA går etter planen. Vi er klare over at mange er utolmodige etter å få alle brikkene på plass, så det er viktig å følgje opp dette arbeidet. Eg kan også nemne at denne industrien i dag har 100 pst. frikvotar på CO₂-utslepp frå prosessen.

I vinter har vi hatt periodar med urimeleg høge kraftprisar i delar av landet. Dette er eit resultat av marknadskreftene, som Framstegspartiet vanlegvis hyllar. Krisa er ikkje berre ei forsyningskrise. Den har også samanheng med den marknadsmodellen og den samhandlinga vi har med Sverige. SV meiner det er behov for å analysere denne situasjonen nøye for å vurdere om lover og reglar fungerer etter formålet.

For nokre dagar sidan foreslo Alcoa at kraftforedlende industri kan inngå avtaler om å redusere effekten når forsynings situasjonen er vanskeleg. I eit land der den kraftforedlende industrien står for ein stor del av forbruket, er dette eit interessant forslag.

Frå 2013 etablerer EU eit nytt kvoteregime for CO₂. Formålet med kvoteregimet er at denne industrien over tid skal ta sin del av klimautfordringane. Detaljane i dette regimet er ikkje på plass. Soria Moria II legg opp til at norsk kraftforedlende industri skal regulerast innafør EUs kvoteregime. Regjeringa følgjer denne utviklinga nøye. Som den førre representanten var inne på, er det veldig viktig for industrien at vi er tett på dei forhandlingane som no går om det nye kvoteregimet frå 2013.

Irene Lange Nordahl (Sp) [10:20:04]: Jeg vil takke interpellanten for å ta opp denne saken, og jeg vil også takke statsråden for svaret som han ga.

Senterpartiet er opptatt av å legge til rette for den kraftintensive industrien. Vi viser i den sammenheng til at Regjeringen har gjennomført en rekke langsiktige tiltak overfor denne industrien, som statsråden var inne på i sitt svar. For oss i Senterpartiet handler dette om å legge til rette for videreutvikling av lønnsomme arbeidsplasser.

Jeg vil vise til at det er satt i gang flere tiltak som sikrer kraftbalansen og utbygging av ny kraft. Det er også planer om videre utbygging, bl.a. gjennom satsing på fornybar energi gjennom et felles elsertifikatmarked med Sverige.

Siden etableringen i 2001 har Enova inngått kontrakter for over 13 TWh innenfor fornybar energi og energieffektivisering. Om lag 3,5 TWh av dette har kommet gjennom Enovas programmer rettet mot industrien.

Til sammen har industrien fått tilsagn om støtte på rundt 890 mill. kr.

Næringskomiteen besøkte tidligere i vinter en av bedriftene som har mottatt slik støtte, Finnfjord AS, under besøket i Troms. Bedriften fikk i fjor 175 mill. kr fra Enova til sitt store energigjenvinningsprosjekt, og de er i full gang med planlegging av prosjektet. Jeg har hatt gleden av å følge bedriftens planer over lang tid, og dette vil gi store virkninger, langt utover det bedriften har i dag, når den får fullført dette prosjektet.

For å understøtte inngåelsen av kommersielle kraftavtaler etablerer Regjeringen nå en garantiordning for kraftintensiv industris kraftkjøp. Ordningen skal forvaltes av GIEK og er gitt en ramme på 20 milliarder kr i 2010-budsjettet. Ordningen vil være operativ så snart den er godkjent av ESA. Regjeringen har også fått på plass en tilskuddsordning på 40 mill. kr for industribedrifter som etablerer konsortier for felles innkjøp av kraft.

Senterpartiet har tro på norsk industri og dens evne til omstilling i miljøvennlig retning. Vi vet at industrien har gjennomført miljøtiltak før. Jeg vil i denne sammenheng vise til at i perioden 1990–2008 reduserte industrien sine klimautslipp med 27 pst. Miljøkrav fokuserte på teknologitviking og energisparing. Dette er tiltak som i dag anses å være blant industriens fremste konkurransefortrinn.

I Senterpartiet er vi opptatt av å gjøre det attraktivt å investere i langsiktige miljøteknologiprojekter, slik at kraftintensiv industri kan mobilisere og satse. Vi er også opptatt av forutsigbare rammebetingelser for industrien og ser fram til at garantiordningen for kraftintensiv industris kraftkjøp blir operativ. Senterpartiet er opptatt av å få denne ordningen operativ så snart som mulig. Vi vet at det er stor utålmodighet i industrien, og det er viktig at vi får dette på plass så snart det overhodet lar seg gjøre.

Nikolai Astrup (H) [10:23:19]: Målet med norsk klimapolitikk må være at tiltak i Norge faktisk fører til reelle kutt, ikke bare her hjemme, men også globalt. Utslippene skal kuttes, ikke flyttes til andre land. For å illustrere viktigheten av dette kan det være verdt å nevne at 1 tonn aluminium produsert på norsk vannkraft gir et utslipp på 2 tonn CO₂. Hvis man derimot produserer 1 tonn aluminium på gass, gir det et utslipp på 8 tonn CO₂. Produserer man det på kull, gir det et utslipp på 18 tonn CO₂. Det sier noe om at den norske produksjonen på norsk vann er et godt miljøtiltak. Det forteller også at det er avgjørende at ikke særnorske tiltak i Norge fører til at utslippene kuttes hjemme, men øker globalt.

Da Norge skulle slutte seg til EUs kvotesystem for inneværende periode, altså 2008–2012, foreslo Regjeringen et særnorsk regelverk som senere måtte omgjøres. Det førte til rot og usikkerhet. Spørsmålet er hvordan statsråden denne gangen vil sikre at norsk industri får så gode rammevilkår som mulig i EUs nye kvotesystem fra 2013. Hvilke prioriteringer har han i sin dialog med EU om det nye kvotesystemet? Og hvordan tenker han at Norge både skal opprettholde vår konkurranseevne og innfri de forpliktelsene som ligger i klimaforliket, også på bakgrunn av de forslagene som er kommet i Klimakur?

Line Henriette Hjemdal (KrF) [10:25:46]: Det er et viktig tema interpellanten tar opp i denne interpellasjonen. Jeg er også glad for at statsråd Giske sier at dette er et viktig spørsmål både for ham og for Regjeringen. Da får jeg håpe at det også fører til praktisk politikk i løpet av 2010, for det er det vi trenger på dette viktige området.

Kraftkrevende industri er viktige hjørnesteinsbedrifter mange steder rundt om i landet vårt. Jeg opplever at mange av disse hjørnesteinsbedriftene tenker framtidsrettet politikk, framtidsrettet næringspolitikk og framtidsrettet utvikling for det samfunnet de er en del av, og jeg synes det alltid er spennende å besøke dem.

Statsråden sa i sitt innlegg til interpellanten at garantiordningen kommer på plass så fort ESA godkjenner denne. Da må vi håpe på en snarlig godkjenning fra ESA-systemet. For industrien har liten tid i forhold til sine behov bl.a. for kraft og langsiktige kraftavtaler.

Industrien er glad for den politikken som Regjeringen, og også opposisjonen, lenge har ført når det gjelder å få på plass en garantiordning som sikrer langsiktige kraftkontrakter. Det å få på plass en statlig lånegarantiordning vil gi denne industrien mulighet til å forhåndsbetale kraft for lengre perioder. Men vi får tydelige signaler fra denne delen av bransjen om at det også er mye usikkerhet knyttet til utformingen av ordningen. Det sies sågar at det er så mye usikkerhet at man ikke kan la valglofter styre sine strategier. Dette uttaler en stor hjørnesteinsbedrift i Nord-Norge. De er redde for at denne ordningen, som Regjeringen lanserte med brask og bram i valgkampen, kanskje kommer for sent på plass.

Vi vet at det trengs noen lovendringer på denne sektoren for å få på plass de nødvendige ordninger her hjemme, slik at kraftkontrakten kan stilles som pant for lånet, noe som er en vesentlig forutsetning for denne type industri.

Jeg synes det er spennende både å høre regjeringsrepresentantenes innlegg i denne interpellasjonen og også opposisjonens. Jeg opplever at vi er like utålmodige. Det vi trenger, er at Regjeringen leverer lovendringer til Stortinget, og så må vi alle håpe på, som også statsråden sa, at ESA godkjenner denne ordningen, og at den da kan tre i kraft. Men det vi altså kan gjøre her hjemme, er den jobben vi er satt til, nemlig å gjøre de nødvendige lovendringer, slik at vi får denne ordningen på plass i løpet av 2010.

Else-May Botten (A) [10:29:47]: Det er en viktig sak interpellanten setter fokus på. Rammebetingelsene for å drive med industri i Norge kontra i resten av Europa, er viktig, men det er også viktig at man opplever å ha samme rammevilkår innad her i landet. Vi er nok mer sårbare knyttet til situasjonen i resten av verdensmarkedet enn vi liker å tro. Det gjør ikke jobben vår særlig enklere, og det betyr at vi ikke kan regulere og sikre industrien fra alle farene markedet har å by på.

Når det er sagt: Arbeiderpartiet er svært opptatt av å ta i bruk virkemiddel og tilby konkurransedyktige rammevilkår. Noen av disse rammene kan håndteres raskere enn andre. Dette så vi da finanskrisen slo inn over oss, og markedet og aluminiumsprisen stupte. Varsellampene blinket da raskt rødt, og vi tok ansvar og handlet raskt der

vi kunne. Da kom også Fremskrittspartiet med nye takter, og ropte på statlig innblanding i markedet. En av endringene vi foretok, var endring i permitteringsreglene. Dette ga bedriftene mulighet til å permittere lenger – få mindre utgifter knyttet til det – og ikke minst gi rom for at flere skulle være med og dele på belastningen gjennom rullerende permitteringer. Det har gjort at ansatte, bl.a. på Hydro Sunndal, solidarisk har gått inn for rullerende permitteringer. Spenningen er stor rundt oppstart av Su 3, men optimismen rår.

Kraftforedlende industri ligger i distriktene og er gjerne hjørnesteinsbedrifter som er selve motoren i et lokalsamfunn. Derfor er det også sårbare arbeidsplasser vi snakker om med tanke på bosetting i distriktene.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for kraftforedlende industri, og en framtidsrettet norsk industripolitikk kan sikres med langsiktige kraftavtaler: I dag har man avtaler på 15 år, noe som på sikt bør være mulig å strekke enda lenger – om nødvendig. Det er viktig for at vår industri skal ha konkurransedyktige, internasjonale rammevilkår knyttet til kvoteregimet, som tidligere sagt.

Ser man på miljøperspektivet i dette, er det ingen tvil om at norsk industri som bruker norsk vannkraft, og har sterkt fokus på miljøteknologi, er i front. Denne industrien har flere ganger opp gjennom tidene hatt ulike utfordringer, og representerer en industri som mer enn noen er svært avhengig av forutsigbarhet og langsiktighet. Det er også helt nødvendig med tilgang på elektrisk kraft – og prisen er i så måte også viktig.

Nødvendige investeringer lar gjerne vente på seg om en ikke føler trygghet rundt disse rammevilkårene. Men investeringer er nødvendige for at man skal være i front, og da må man ikke stå igjen på perrongen når toget har gått. Det samme gjelder også Regjeringens prioriteringer. Regjeringen må fortsette å fokusere på kraftforedlende industri i Norge, og jobbe hardt for at man får konkurransedyktige rammevilkår for framtidige satsinger.

Er det noen som er i stand til å levere en god industripolitikk i Norge, så er det en regjering med Arbeiderpartiet i spissen! Jeg er glad for at næringsministeren viser så stor interesse for industrien, og dialogen framover med næringen, ansatte og tillitsvalgte fra distriktene kan være med og bidra i arbeidet med å stå klar når toget går.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:33:41]: Som det er sagt fra Senterpartiet tidligere, så har Senterpartiet stor tro på industrien.

Vi har gode råvarer, vi har mange kunnskapsrike folk, og vi har tilstrekkelig kapital. Et av de store spørsmålene nå er: Hva vil vi med råvarene våre? Skal vi selge til et internasjonalt marked hvor det er et stadig økende behov – for manges vedkommende snart knapphet? Vi ser f.eks. Kinas interesse for til og med å reise til Skalands Grafittverk på Senja for å vurdere muligheten for om en kan få tak i råvarer.

Skal vi i Norge satse på denne råvarelinja, eller skal vi satse på foredlingslinja? Det er helt opplagt at dersom vi satser på foredlingslinja, blir det mer arbeid – ikke det arbeidsfrie samfunnet. Det blir krav til større kreativitet,

det blir ikke å gjøre ting som før. Det blir større krav til kapitalinnsats og mindre penger til å eksportere til utlandet. Ikke minst blir det mye mer krevende for regjering og storting å legge rammebetingelser, sånn at vi kan få til den foredlinga.

Men etter Senterpartiets syn er det det som må skje. Linja må i langt større grad være å foredle våre råvarer – altså lange verdikjeder. Og det viktigste er å sikre lange verdikjeder på de fornybare naturressursene våre. Når det gjelder energikilder, må vi skille mellom energikilder som har karbon i seg, og energikilder som ikke har karbon i seg. Det er sjølsagt den energien som har karbon i seg, som er den viktigste, og den energikilden bør i mindre grad brukes som energi og i større grad brukes som karbon – som råvare for en rekke produkter.

I den kraftkrevende industrien er det helt opplagt at en må foredle den energien som ikke har karbon i seg. Det er elektrisiteten, som altså er basert på en form som ikke inneholder karbon. Det er vår tradisjon. Der har vi våre forutsetninger, der har vi vår styrke, og der har vi våre store muligheter. Men det er sentrale ting som må på plass.

Jeg er veldig glad for det som statsråden sa, at Regjeringa skal sikre at det skal være attraktivt å investere i miljøteknologi. I det ligger det i mitt bilde at staten er villig til å medvirke til at det som er umodne teknologiske markeder, kan få en hjelpende hånd fra staten gjennom en aktiv næringspolitikk, slik at det altså blir foretaksøkonomisk lønnsomt å gå inn i de produksjonsprosesser som det er nødvendig å dyrke fram i dag, og som vil gi resultater om kanskje 10–15 år. Statsråden sa videre at det er viktig å ha forutsigbarhet på dette punktet. For det er forutsigbarhet som trengs – det er langsiktighet i dette, og det trengs tiltak over lang tid.

Til slutt vil jeg si at for den kraftkrevende industriproduksjonen er sjølsagt energiprisen en hovedstolpe. Det å sikre og ta tilbake konkurransefortrinnet med elektrisk kraft til foredling er en av de største oppgavene våre. Vi har mulighet til å foredle elektrisitet på en måte som er forbilledlig i forhold til resten av verden, fordi vi har så stor kapitalmengde og dermed så stor evne til å modernisere produksjonsprosessene og sikre en produksjonsmåte som ivaretar de fremste krav til framtidens industriproduksjon. Det er utfordringa, og det er krevende: å sikre og ta tilbake konkurransefortrinnet knyttet til elektrisk strøm.

Henning Skumsvoll (FrP) [10:37:59]: Jeg må takke for en god debatt med mange gode innlegg, og jeg må si jeg satte veldig pris på siste innlegget fra Lundteigen. Det er jo akkurat det vi ønsker; vi ønsker å bruke den elektriske kraften i Norge. Men da må vi ikke pålegge avgifter som gjør at denne industrien ikke kan forbli i Norge. I dag betaler industrien ca. 12 øre/kWh i avgift. Hvorfor det? Fordi vi produserer vannkraft? Selvfølgelig er det for at staten skal få inn avgifter. Og det å være best på avgiftssektoren er jo det verste vi kan være. Industrien roper etter forutsigbarhet, etter langsiktige kontrakter. Selvfølgelig har prisene vært veldig lave – de ble inngått for 50–60 år siden – men de nye prisene må ikke være slik at de forrykker balanseforholdet mellom konkurrentene

i Europa, som er de nærmeste vi kan sammenligne oss med.

Det blir sagt så mye om industrikraftregimet og rammen på 20 milliarder kr. Bransjen sier at det er en garantiordning for de bedriftene som har så dårlig økonomi at de ikke greier å betale for kraften. Det er ikke det som er tilfellet. Det som er tilfellet, er at kraften må selges til disse bedriftene på et konkurransemessig nivå, og så må de ikke tillegges avgifter på kraft som produseres av vann. Avgift på kraft er det i Europa, men der produseres kraften av kull. Det er to forskjellige ting.

Jeg vil til slutt også si at det er godt at det er stor enighet om at disse bedriftene skal bevares i landet. Jeg er jo heller litt engstelig for at hvis ikke noe blir gjort eller tilført selv om innovasjonen i bedriftene er stor, vil vi få problemer med mange av disse bedriftene. Forsvinner de fra lokalsamfunnene, får det stor betydning for disse samfunnene. De er bygd rundt bedriftene, mange av dem.

Gir en staten gode betingelser for at disse bedriftene skal være levedyktige, har vi de beste folkene, vi har den billigste kraften, vi har kapital. Dette er noe som vi må beholde i Norge. Denne industrien produserer det rene metallet. Vi har de rene produktene som finnes i hele verden, så det er vi som må fortsette med det. Hvis vi legger det ned, blir det kullkraft fra Sør-Afrika, fra Kina – hvor som helst kan dette produseres. Men vi må produsere det, for det er vi som produserer det rene.

Statsråd Trond Giske [10:40:53]: I likhet med interpellanten vil jeg også takke for en god debatt. Det virker jo som om det er bred enighet om at vi skal ha en aktiv industripolitikk i Norge, at vi skal legge til rette for at våre naturressurser også skaper arbeidsplasser her hjemme, og at våre store kraftressurser også skal bidra til industribygging. Det har jo ikke alltid vært slik at det har vært en bred og enstemmig politisk enighet om dette. Tvert imot har industribyggingen vært en sak det har stått politisk strid om. Sånn sett er jo dette særdeles lovende.

Men jeg må jo også si til interpellanten at vi allerede i dag har mange systemer og tiltak som skal bygge opp under denne industrien. Det gjelder både måten kvotesystemet pr. i dag er utformet på, og det gjelder hvordan elavgiftssystemet er bygd opp. Vi legger til rette for en sterk norsk industri.

Det skal vi gjøre også i framtiden. Vi skal bruke de mulighetene som framtidige regelverk gir, både når det gjelder en internasjonal klimaavtale, når det gjelder EUs fornyede kvotesystem, når det gjelder regler for prising av energi, og selvsagt når det gjelder mulighetene vi kan bidra med for å legge til rette for teknologiutvikling, innovasjon, forskning og utvikling.

Heldigvis tar bedriftene selv et stort ansvar for dette. Sammen med representanten Heggø var jeg selv i Årdal og så hvordan Hydro nå utvikler neste generasjons aluminiumsteknologi med – igjen – kraftig reduksjon av energiforbruket, og med utslipp som nærmer seg nullvisjonen. Det viser at den kraftigste innovative energien finnes i bedriftene selv. Legger vi til rette for at våre dyktige kompetansemiljøer kan få utfolde seg, vil de finne løsninger

som kombinerer målet om industri med målet om å ta vare på miljøet vårt. Dette har vi jobbet for i mange år. Men da er det ikke slik at det bare er markedskreftene som leder til det. Da må vi også sørge for å spille på lag – staten og det offentlige. Vi må bruke de mulighetene som vårt fantastiske, naturrike Norge gir, til å bygge en industri, slik generasjonene har gjort før oss.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 3 og 4 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [10:43:29]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om en tiltakspakke for å begrense og bekjempe fattigdom blant barn (Innst. 177 S (2009–2010), jf. Dokument 8:2 S (2009–2010))

Sak nr. 4 [10:43:45]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Laila Dāvøy, Rigmor Andersen Eide og Knut Arild Hareide om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge (Innst. 178 S (2009–2010), jf. Dokument 8:20 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til halvannen time, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Andersen (SV) [10:45:01] (ordfører for sak nr. 3): Fattigdom blant barn er alvorlig og uakseptabelt. Forslagsstillerne, komiteen og Regjeringen er enige om at det må settes inn tiltak, både for å forhindre at noen blir fattige og for å gjøre det mulig å komme ut av en slik situasjon. Det må være tiltak som gjør at det skal være mulig å leve et noenlunde godt liv i perioder med dårlig råd.

Jeg deler utålmodigheten til forslagsstillerne, men ikke minst utålmodigheten til dem som har levd i permanent finanskrisen lenge. Skal vi lykkes, må vi utvikle mer rettferdige og solidariske samfunn. Fordelingspolitikken må forsterkes. De som har minst, må få mer. Fattigdommen

fører ikke noe godt med seg. Nød lærer ikke naken kvinne å spinne, hun fryser i hjel.

I boka «Barnefattigdom», som Redd Barna og Fafo kom ut med rett før jul, forteller de unge sjøl hvordan de opplever å ha dårlig råd. Der sier de noe veldig viktig. Jeg skjønnte ikke at jeg var fattig før de andre ungene begynte å mobbe meg for det, sier ei jente. Hun var flink på skolen og god i fotball. Men hva hjalp det når klærne var arvet, sportsutstyret manglet, og de ikke hadde penger til å delta der andre var med? Da en lanserte boka, kom disse ungdommene til orde, og de sa at mobbingen var verst. Å ha dårlig råd er ille, mobbing er verst: Sjøl om vi fikk penger til nye klær på sosialen, ble vi mobbet, for alle visste at pengene kom derfra, sier en ungdom. Ingen i sosialtjenesten snakket noensinne med noen av disse ungene som var i systemet i mange år. Det må rettes på.

Denne historien til ungdommene i boka om barnefattigdommen, annen forskning og tusenvis av henvendelser jeg har fått opp gjennom årene, forteller at det verste er at vi har fått et samfunn som ser ned på folk med dårlig råd. Det er penger som liksom skaper vår verdi som mennesker. Hva vi kan kjøpe og forbruke, viser hvem vi er. Har du ikke penger, er du et null. Ekstrem materialisme og forbruk har blitt normen. Når det kombineres med et arbeidsliv der endringshastigheten er høy, blir de sosiale betingelsene veldig utrygge for mange som ikke klarer dette presset, og mange detter av lasset.

Samfunnet passer som hånd i hanske til vellykkede, høyt utdannede mennesker, samtidig som stadig flere får en voksende opplevelse av ubrukelighet og maktesløshet. Og barna får denne meldingen først.

Regjeringen har satt ned Fordelingsutvalget. De har lagt fram sin innstilling, som viser at forskjeller gjør vondt, og at det skaper fattigdom. Vi må få på plass en sterkere og bedre barnehage, en god skole, opplæring og helsehjelp hvis man er uheldig og mister jobben og får problemer i livet. Da bidrar vi mest til at fattigdommen minker og ikke får bite seg fast.

Likhet i levekår gir bedre resultater. Det framkommer også med all tydelighet i boka «The Spirit Level», skrevet av britiske samfunnsmedisinske forskere, Richard Wilkinson og Kate Pickett. Undertittelen sier det godt: Hvorfor samfunn med mer likhet nesten alltid gjør det bedre. De sammenlikner et tjuetall rike land og ser på inntektsforskjeller og sosiale indikatorer. Resultatet er slående. På punkt etter punkt viser det seg at samfunn som har minst inntektsforskjeller, slik som våre land, gjør det bedre, mens samfunn som har store inntektsforskjeller, klarer seg dårligere økonomisk, og folk blir fattigere av det. Andre uønskede ting i samfunnet øker også, som narkotikamisbruk, levealderen blir kortere, barnedødeligheten øker osv. Det viser at oppfølgingen av Fordelingsutvalget blir viktig for at vi skal greie å skape et samfunn med mindre forskjeller. Så er det viktig, når vi nå skal jobbe med Fordelingsutvalget – oppfølgingen skal komme i 2011 – at vi bruker tida mens vi jobber med det i budsjettene til å finne tiltak som særlig virker overfor barn som har det vanskelig nå. Jeg kan nevne tre eksempler:

Barnevern: Statistikken viser at tre av fire barneverns-

barn som skrives ut av barnevernet, havner rett på sosialhjelp. Vi vet hvem disse ungene er. Vi må sette inn tiltak før. Det kommunale barnevernet må styrkes.

Å hindre frafall i videregående skole er viktig. Det er viktig å ikke gi de ungdommene som finner en jobb og greier seg bra, en beskjed om at de ikke gjør noe som er ønskelig, men det er viktig å sikre en skole som gjør at flere greier å fullføre. For vi vet at endringshastigheten, og kvalifikasjonene som kreves, i arbeidslivet i dag krever kompetanse. Så dette må styrkes.

Et enkelt tiltak som handler om det disse ungene i boka om barnefattigdom snakket om, nemlig det å kunne delta der andre er, er aktivitetsstøtte til unger som lever i vanskeligstilte familier. I Ålesund kommune har de utviklet noe de kaller Opplevelseskortet. Jeg må si at jeg liker det ordet veldig godt. Det handler om å få gode opplevelser sammen med andre. De har koblet ledsagerordningen til kortet, slik at disse ungene kan ta med seg mor og far eller en kamerat på fotballkamp, i svømmehallen eller hvor det nå er. Det er fint å kunne gå på kino, men det er ganske trist å måtte gå dit alene. Derfor er det viktig at vi veldig fort får på plass ordninger som gjør at disse ungene kan delta i det andre unger kan delta i. Jeg kommer til å jobbe for at det blir en realitet så fort som mulig.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [10:51:06] (ordfører for sak nr. 4): Jeg vil først gi honnør til Kristelig Folkeparti for å ta opp en viktig sak.

Fattigdom i Norge er ikke et problem som omfatter mange. Det er like fullt et alvorlig problem som krever politisk fokus. Det er bred enighet i komiteen om at det er behov for forsterket innsats for å begrense og bekjempe fattigdom, særlig blant barn. Det er ingen som velger sine foreldre, sine oppvekstvilkår eller sitt utgangspunkt i livet. Derfor er det ekstra meningsløst og urettferdig når barn rammes av fattigdom.

De siste tiårene har forskjellene i Norge økt. Det er politisk uenighet i komiteen om i hvor stor grad vi skal legge vekt på de økende forskjellene som et problem i seg selv. Men det er bred enighet om at vi skal bekjempe fattigdom og utjevne sosiale og økonomiske forskjeller. For å gjøre det kreves det både langsiktige og kortsiktige tiltak.

Vi har fått flere fattige i Norge de siste årene, og flere fattige barn, ifølge våre offisielle statistikker. Hvis vi baserer oss på både EUs og OECDs fattigdomsmål, trer et klart bilde fram, nemlig at flere mennesker faller utenfor og blir fattige. Det er en alvorlig utfordring, både politisk og moralsk. Samtidig mener komiteen at det er viktig å ha et bredere syn på hva fattigdom er – et syn som ikke bare omfatter permanent lavinntekt, men også knytte fattigdomsbegrepet til økonomiske og sosiale problemer. I Regjeringens handlingsplan mot fattigdom brukes en rekke kriterier, bl.a. inntektsulikhet, andel personer på vedvarende lavinntekt og andel uten fullført opplæring. Det er all grunn til å minne om at fattigdom i det moderne Norge ikke kun handler om å ha dårlig råd. Det handler like mye om sosial marginalisering, utestenging fra arbeidsmarkedet og manglende deltakelse i samfunnet. Det betyr at bekjempelse av fattigdom må ha et bredt fokus og

omfatte langt flere områder enn de som direkte hører inn under den såkalte fattigdomspolitikken.

Det er store utfordringer innenfor helsepolitikken, og ikke minst ser vi at helse i stor grad fortsatt sammenfaller med sosioøkonomiske faktorer. Utdanningspolitikken er avgjørende både for å gi det enkelte barn et best mulig utgangspunkt i livet, og fordi avbrutt utdanning og senere fattigdom i stor grad henger sammen. Likeså er familiepolitikken og arbeidsmarkedspolitikken viktig.

I motsetning til i en del andre land finnes det få såkalte «working poor», altså arbeidende fattige, i Norge. Snarere peker Fordelingsutvalget på at svært mange av de fattige i Norge går på en eller annen form for offentlig støtteordning. Det er en viktig årsak til at en samlet komité mener at arbeidslinja er viktig for å få folk ut av fattigdom. I den forbindelse er det også verdt å minne om at et bredt flertall i Stortinget står bak kvalifiseringsprogrammet, som nettopp har som hovedmål å få flere tilbake i arbeid.

Regjeringen Bondevik II satte fattigdomspolitikken på dagsordenen, og en samlet komité, med unntak av Fremskrittspartiet, konstaterer at fattigdomssatsingen fra regjeringen Bondevik II har fortsatt under denne regjeringen, og at bevilgningene til konkrete fattigdomsbekjempende tiltak har økt. Ved utgangen av dette året vi er inne i, vil det utgjøre 3,9 milliarder kr mer sammenlignet med for fem år siden.

Flertallet understreker også viktigheten av et løft for minstepensjonister, som kom i tillegg til handlingsplanen mot fattigdom. Flertallet peker også på at det har kommet en langt bedre bostøtteordning, som har fått bred politisk støtte i Stortinget. Bl.a. får flere barnefamilier og unge enslige nå hjelp til boutgiftene. Samtidig som flertallet ser at bevilgningene har økt, understreker flertallet også behovet for å fokusere på resultatet av bevilgningene, ikke bare bevilgningenes størrelse. Det hjelper lite om vi bruker mer penger hvis ikke resultatet blir at færre kommer ut av fattigdom, eller, i det minste, at livet blir litt enklere for noen av dem som faller utenfor.

Så har jeg lyst til å kommentere noen av de konkrete forslagene til Kristelig Folkeparti. Når det gjelder forslaget om å ha normerte nasjonale minstesatser for sosialhjelp, har et flertall i komiteen bestemt seg for å se til Arbeidsdepartementet. I et brev fra statsråden står det at man «vil følge opp departementets første evaluering av de statlige veiledende retningslinjene for utmåling av økonomisk stønad (sosialhjelp)» for man vurderer eventuelle endringer. En samlet komité understreker behovet for en kraftig satsing for å få mennesker med nedsatt arbeidsevne inn i arbeidslivet. Det offentlige har en utrolig viktig oppgave med å sørge for tilstrekkelig tilbud om arbeidsmarkedstiltak for denne gruppen, og komiteen mener økningen i ventetid for slike tiltak fra 2008 til 2009 er svært uheldig.

En enstemmig komité merker seg svaret fra statsråden og argumentene for ikke å knytte fritak for egenandeler til helseutgifter til husholdningsinntekt, bl.a. fordi det er et lite treffsikkert virkemiddel. Komiteen mener det er viktig å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner, og at ordningen med fri retts- hjelp er viktig for å støtte rettssikkerheten til alle innbyg-

gerne. Samtidig viser komiteen til at kommunen har en plikt til å tilby gjeldsrådgivning, og at veiledning til personer med økonomiske problemer er en obligatorisk tjeneste ved Nav-kontorene. Et bredt flertall i komiteen, med unntak av Kristelig Folkeparti, viser til at gjeldsrådgivning er et fag som krever kompetanse og kvalitetssikrede tjenester. Gjeldsrådgivning bør derfor skje i offentlig regi av rådgivere som mottar kontinuerlig opplæring, og som kvalitetssikres gjennom opplærings- og kursopplegg i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Anette Trettebergstuen (A) [10:57:30]: Siden 2001 har Norge ligget på toppen av FN-indeksen over inntekt, utdanning og forventet levealder – bedre kjent under tittelen verdens beste land å leve i.

Norge ligger helt på topp når det gjelder levekår – ikke bare fordi vi er rike, men fordi velstanden i Norge er jevnere fordelt enn i de aller fleste andre land. Det er ikke tilfeldig. Det er et resultat av politiske valg og store politiske mål som man langt på vei har nådd. Vi har gått fra å være et av Europas fattigste land til å bli det rikeste fordi vi i etterkrigstida har skapt store verdier. Vi gikk fra jordbrukssamfunnet via industrisamfunnet til kunnskapssamfunnet.

Det er også mange andre land som har skapt store verdier uten at de har greid å bekjempe fattigdom på samme måte som vi har gjort i Norge. Hvorfor har vi klart det? Jo, for i norsk politikk har det ikke bare handlet om å skape, det handler også om å dele. De store verdiene har dannet grunnlaget for en fordelingspolitikk der fellesskapet har tatt ansvar for brede velferdsordninger, og verdiene har dannet grunnlaget for arbeidsplasser. Det har gjort at vi langt på vei har lyktes.

Hovedmålet etter andre verdenskrig var å gjenoppbygge landet og avskaffe fattigdom. Man så at det var politikken som skulle styre markedet – ikke omvendt. Dermed fikk vi litt etter litt framveksten av velferdsstaten. Arbeidslivet ble gjort tilgjengelig for flere, og det ble drevet en aktiv omfordelingspolitikk. Tusener på tusener kom i arbeid. De sosiale og økonomiske forskjellene ble redusert. Færre måtte stå med lua i handa, og de brede gruppene ble langt på vei løftet ut av fattigdom.

Arbeiderbevegelsen hadde et mål om et klasseløst samfunn uten fattigdom der alle skulle med, og den lyktes langt på vei med prosjektet sitt. Men fattigdom i Norge bekjempes ikke en gang for alle. I vår tid er det fortsatt grupper som faller utenfor. De fortjener like stor oppmerksomhet og innsats fra oss i dag som det de store gruppene fikk den gang. Vi har langt igjen.

Fattigdom i Norge i dag handler heldigvis ikke om sult og nød, men det handler om sosial eksklusjon. Det er derfor enda mer uforståelig at vi ikke klarer å bli kvitt den. Det store flertallet i Norge har høy levestandard. Desto større blir kontrasten for dem som ikke får ta del i velstandsutviklingen.

I forrige periode satt jeg i utenrikskomiteen, og vi jobbet mye med fattigdom der, en helt annen type fattigdom. Vi så mye sult og nød. Sammenlignet med forhold i de fattigste land i verden har utvilsomt alle i Norge det svært

godt, men det er ingen trøst for dem som i dag opplever å stå igjen på perrongen. Det er ingen trøst for de barna som vokser opp i familier med så lave inntekter at de ikke får delta der andre barn deltar. Altfor mange barn lever i dag i fattigdom. Vi vet at det gir ulikheter i forhold til muligheter, noe som forfølger dem resten av livet. Barna er den viktigste ressursen vi har.

Det at fattigdom reproduseres, og at det gir færre muligheter livet igjennom, er – for å sitere min gode venn Odvar Nordli, som har engasjert seg sterkt for de fattige barna – en skam. Det at barn må leve i fattigdom i Norge i dag, er ikke noe annet enn en skam.

Så selv om FNs bilde på Norge som verdens beste land å bo i er riktig, er også dette et bilde på dagens Norge. Barn har faktisk ulike muligheter. Folk føler økonomisk utrygghet, ufrihet, sosial devaluering og lavt selybilde. Fattigdommen er sykdomsfremkallende, den frarøver barna barndommen, den virker isolerende, er passiviserende, og den reproduseres.

Det viktigste virkemiddelet for å bekjempe fattigdommen i dagens Norge er fortsatt, som det var i etterkrigstiden, å skape arbeid til alle. Vi vet at fattigdom rammer personer med ulik bakgrunn, har ulike årsaker og ulike konsekvenser, men et fellestrekk er arbeidsledighet eller utestengelse fra arbeidslivet. De som faller utenfor arbeidsmarkedet, faller også lettere utenfor i andre deler av samfunnet, og altfor mange er der i dag. Altfor mange står utenfor arbeidslivet, noen på kort sikt, andre er ute for godt, andre får aldri sjansen.

I verdens beste land å bo i lever en altfor stor del av befolkningen på minsteytelser fra sosialkontoret – en sikkerhetsløsning som skal være kortvarig, men som for noen blir en altfor langvarig inntekt.

Det å skaffe dem som i dag står utenfor, tilgang til arbeid, det å få folk over fra passive ytelser og inn i aktivitet er det viktigste virkemiddelet i arbeidet med å utjevne levekår, og det er også derfor Regjeringens viktigste oppgave. Det legger vi til rette for gjennom en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, en aktiv næringspolitikk, et høyt tiltaksnivå og ikke minst en styrking av kvalifiseringsprogrammet, slik at flere kommer over fra passive, lave ytelser og inn i arbeid og aktivitet, får en bedre lønn å leve av, en plass i fellesskapet og får lov til å føle at de er med og bidrar.

Kvalifiseringsprogrammet er viktig. Det gjør at folk får sjansen til å komme seg ut av fattigdom. For at arbeidslinja skal fungere, må også utdanningslinja fungere. Vi må hindre at neste generasjon havner i fattigdomsfella. Da må vi bekjempe fattigdom som skyldes frafall og manglende utdanning. Utdanning øker sjansen for å få jobb og for å få en trygg inntekt. Vi må styrke den tidlige innsatsen i skolen. Fellesskolen er et av våre viktigste verktøy for å bekjempe fattigdom og marginalisering og for å oppnå sosial utjevning. Det å sørge for at barn og unge mestrer skolen, er helt avgjørende for at de skal lykkes senere i livet.

Ved siden av å få folk gjennom utdanning og i arbeid trenger vi målrettede tiltak for å nå dem som i dag lever i fattigdom. Det gjør vi også i handlingsplanen mot fattigdom. Men vi skal gjøre mer. Vi er stolte, men vi er aldri fornøyd så lenge det lever fattige barn i Norge. Det har vi

erkjent for lenge siden, og derfor sier vi også at vi kommer tilbake til Stortinget med en fornyet innsats mot fattigdom i den varslede stortingsmeldingen.

De representantforslagene vi behandler her i dag, inneholder en rekke gode forslag til nye tiltak mot fattigdom, men å vedta det over bordet i et representantforslag er ikke veien å gå. Vi ønsker å ha en bredere tilnærming og komme tilbake til dette i en melding. Det forplikter regjeringspartiene, og vi skal også levere i den meldingen.

Det betyr ikke at vi skal vente med å øke innsatsen mot fattigdom til den meldingen kommer. Nei, for Regjeringen har fortsatt en handlingsplan vi skal følge opp, og vi følger opp og har fulgt opp i hvert budsjett hittil. Vi skal fortsatt ha et bredt, forebyggende perspektiv på fattigdom og legge vekt på å gjøre noe med det som skaper og opprettholder den ved å satse på arbeid, skole og barnehage, og ved å styrke kommuneøkonomien for å gi bedre rammevilkår for lokale velferdstjenester. Vi skal gjenreise den sosiale boligpolitikken. Vi skal gjøre mer av det som arbeiderbevegelsens kvinner og menn gjorde i etterkrigstiden, og som de langt på vei lyktes med – bekjempe fattigdom ved å styrke fellesskapsløsningene.

Alle partiene i denne debatten er for å avskaffe fattigdom. Det er åpenbart, og det skulle bare mangle. Men i budsjettdebattene våre og i behandlingen av andre saker er det veldig tydelig at ulike partier velger ulike veier fram mot det målet. Ja, noen vil således rive ned mange av de viktigste verktøyene vi har nettopp for å bekjempe fattigdommen, f.eks. kvalifiseringsprogrammet. Noen partier ønsker å styrke fellesskapet, andre ønsker å svekke det. Det å svekke fellesskapet gjør ikke kampen mot fattigdom en tjeneste. Velferdssamfunnet bygges ikke videre når man bit for bit svekker fellesskapsløsningene. Hvis man lar det skje, erstatter man til slutt velferdssamfunnet med veldedighetssamfunnet. Det vil vi i Arbeiderpartiet kjempe mot med all vår kraft.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Robert Eriksson (FrP) [11:06:12] (komiteens leder): Jeg tror nok det er riktig, slik det er sagt i denne salen, at alle politiske partier ønsker å ha minst mulig fattigdom, og jeg skulle gjerne sett at vi ikke hadde fattigdom i det hele tatt i Norge. Men så ser vi også at det går gal vei. En artikkel i Bergens Tidende 27. februar 2010 viser at Frelsesarmeen har delt ut mat til nær dobbelt så mange barnefamilier i år i forhold til i fjor. Jeg synes det er bekymringsfullt at vi ser at utviklingen går i gal retning, at det blir stadig flere unger som lever under det begrepet som vi kaller fattigdom.

Det finnes en god del unger her ute som prøver å beskytte sine foreldre etter beste evne, og det er vanskelig for oss som politikere å kunne se og registrere disse ungene på en god måte, for mange av dem er meget dyktige skuespillere. De er flinke til å kamuflere den trasigheten som er innenfor husets fire vegger, de er flinke til å finne gode unnskyldinger for ikke å skulle delta på de områdene og i de fritidsaktivitetene som mange av deres kompisser del-

tar i. Det synes jeg er den største utfordringen vi har for å bekjempe fattigdom.

Hvordan skal vi da klare å gjøre det? Hvor går veien for å lykkes, når vi samtidig vet, og som det er sagt i flere innlegg her i dag – i alle de innleggene som har vært holdt, tror jeg det har vært nevnt – at sosial status går i arv? Det må også bety at de virkemidlene som vi har brukt fram til dags dato for å bekjempe fattigdom, ikke har vært de riktige virkemidlene. For man kan ikke, med respekt å melde, slå seg på brystet og si at vi har lyktes, og at alt går så mye bedre, når vi ser at utviklingen går i gal retning, det blir flere fattige. Samtidig som vi bare pøser på med mer av de virkemidlene vi har brukt, ser vi at sosial status går i arv. Jeg tror vi i langt større grad må fokusere på tre ting:

Vi har en betydelig oppgave i å forhindre frafall i skolen. Det tror jeg også alle politiske partier i Stortinget er enige om, men vi har ennå ikke klart å komme fram til en enighet om hvordan man skal gjøre det. Der håper jeg i alle fall at arbeidsministeren i samarbeid med både utdanningsministeren og kommunalministeren klarer å se på gode løsninger, finne nye innfallsmetoder for å fange opp barn og ungdom før de faller ut av skolen. Hvis Per har havnet utenfor skolen og har vært borte i to–tre måneder, og man så begynner å sette inn tiltak, er det dessverre for sent. Tiltakene burde ha vært iverksatt før han faller ut av skolen. På det området tror jeg at mange av våre vekstbedrifter og attføringsbedrifter har noe å bidra med.

Jeg har selv registrert et solskinnseksempel – en jente fra min egen hjembygd som ramlet ut av skolen og havnet over i rusmiljøet. Heldigvis for henne var det folk som kjente henne som jobbet innenfor attføringsbedrifter, som klarte å ta tak og få henne i utdanningsløpet og få til et samarbeid med skolen ganske umiddelbart, noe som har resultert i at hun er utdannet elektriker i dag. Hun fikk sin mulighet med arbeidstrening, fikk sin mulighet til å starte på nytt og komme i et helt annet rom for å få den utdanningen og opplæringen hun trengte. Det er bare ett av mange eksempler på hvordan man kan tenke annerledes, tenke nytt for å forhindre frafall i skolen.

Så tror jeg det aller viktigste er å legge til rette for en arbeidsmarkedspolitikk der man gir rom for flere til å delta i arbeidslivet, gir muligheten for at flere kan komme inn i arbeidslivet, og at vi ikke har et arbeidsliv som nærmest støter enkelte grupperinger ut. Det er engang slik at den beste måten for å kunne bli selvhjulpen er å ha sin egen, faste inntekt gjennom å gå på jobb hver dag. Da må det også, etter mitt skjønn, legges opp til en politikk der det i langt større grad lønner seg å jobbe. Det må i langt større grad lønne seg å jobbe, og det kan gjøres ved å legge til rette for en helt annen skatte- og avgiftspolitikken enn vi har i dag. Men det ser jeg at er et av de virkemidlene som i alle fall den sittende regjeringen ikke ønsker å se veldig mye på.

Så er det mange som i utgangspunktet ikke er fattige ut ifra inntekt, men som har kommet i en håpløs situasjon på grunn av gjeld. Det kan være folk som har en inntekt på både 400 000–500 000 kr og kanskje 600 000 kr, men som har så mye gjeld at de ikke har en krone igjen. Da er

det viktig at vi har et godt gjeldsrådgivningssystem som kan gi hjelp, veiledning og råd, gi dem muligheten til å komme på riktig vei så fort som mulig. For der tror jeg ikke det vil være veien å gå å være fornuftig og si at man skal gi dem sosialhjelp til de kommer seg over kneika. Den kneika vil de aldri komme seg over hvis man ikke gir dem muligheten til å få god oppfølging og god rådgivning for å komme seg ut av sitt eget økonomiske uføre.

Et annet virkemiddel som er trukket fram og fokusert på i Stortinget tidligere, er at Nav er et viktig redskap også for å bekjempe fattigdom. Ja, det tror jeg også vi alle sammen er enige om. Her forplikter det at Regjeringen nå sørger for at Nav fungerer på disse områdene, at Nav får den nødvendige kompetansen, slik at de evner å se det helhetlige mennesket og se de behovene mennesket har, og også klarer å se de mulighetene det enkelte mennesket har i systemet. I dag er det dessverre slik at mange, også i Nav, erkjenner at man ikke har den kompetansen, ikke vet hvilke virkemidler og muligheter man har til rådighet og kan bruke overfor brukerne. Der har vi bl.a. fått en ganske grundig rapport for et par år tilbake fra sivilombudsmannen. Jeg registrerer at det ikke er kommet noe nytt i forhold til den rapporten som ble levert på det tidspunktet, at det er foretatt noen endringer, eller at kompetansen er løftet betydelig. Jeg vet at det har foregått mye kompetanseløft i Nav, og da blir spørsmålet: Er det de rette kompetanseløftene som er foretatt? Er det de folkene som burde hatt kompetanse, som har fått det, eller er det på andre områder man har foretatt det kompetanseløftet?

Så må jeg si at jeg er litt overrasket over den holdningen representanten Trettebergstuen gir uttrykk for fra denne talerstolen. Hun viser til at mange av de forslagene som er tatt opp av opposisjonen, er fornuftige, gode forslag, men at man vil stemme imot dem, og at man ikke kan vedta ting over bordet.

Ett av forslagene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti går på en tiltakspakke for å begrense og bekjempe fattigdom blant barn. Her har alle sammen fra regjeringspartiene så langt vært oppe og sagt at dette støtter man, og at man er opptatt av å bekjempe denne problematikken. Hvorfor i all verden kan man ikke da bli med og støtte det forslaget? Det er ikke et forslag som går ut på å vedta noe som helst over bordet, det er et forslag der vi gir Regjeringen i oppdrag å komme tilbake til Stortinget. Det hadde jeg faktisk forventet og håpet at posisjonspartiene hadde kunnet støtte.

Jeg registrerer også at det mellom regjeringspartiene er et retorisk skille når det gjelder fattigdomspolitikken. Det er interessant å legge merke til representanten Andersen, som på mange måter opptrer som en opposisjonspolitiker fra talerstolen når man snakker om fattigdom, og som peker på mange av de viktige utfordringene vi har, når man, kontra, hører representanten Trettebergstuen, som viser til den nordiske velferdsmodellen og nesten gir inntrykk av at man ikke har et betydelig problem på dette området.

Jeg registrerer også at SV, som tidligere har vært veldig tydelig på at man ønsker normerte satser på sosialhjelp, stemmer imot når dette forslaget ligger her til votering i

dag. Det kan jeg ikke tolke på noen annen måte enn at her har man fått beskjed om at regjeringspartiene samlet skal stemme imot det, og at her er det ikke rom for partiene til å ha egne meninger i det hele tatt om det spørsmålet. Det synes jeg er synd.

Man skal nå utrede denne problematikken videre, men den er ganske godt utredet. Vi har veldig mye kunnskap om hvordan dette er, vi vet nivået på satsene i de enkelte kommunene, vi vet at de er i stor variasjon, og vi vet hvordan det håndteres. Så hva som skal utredes mer før man kan komme tilbake til denne saken, og hva som skal evalueres mer, det blir for meg et gedigent spørsmål. Hva er det man ønsker å vite som man ikke vet i dag, før man kan komme tilbake til Stortinget med den saken som Regjeringen på et tidligere tidspunkt selv har sagt at de skal komme tilbake til?

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene som Fremskrittspartiet enten fremmer alene eller er medforlagsstiller til i de to innstillingene vi nå behandler.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [11:18:12]: For Senterpartiet er kampen for økonomisk utjamning en av bærebjelkene i politikken. Vi er opptatt av utjamning mellom grupper av folk, geografisk utjamning og ikke minst utjamning på global basis.

Det er en spesiell øvelse å debattere fattigdomsbekjempelse i et av verdens rikeste land. Fattige i Norge har en levestandard som svært mange mennesker på kloden bare kan drømme om. Men det er likevel ikke enkelt å være fattig i Norge. Levestandard måles opp mot levestandarden i omgivelsene, og vi må erkjenne at ikke alle har fått lov å ta del i den velstandsøkningen som har vært i Norge de siste ti årene. Mange er fattige, og særlig er det mange barn som opplever fattigdom og ikke minst eksklusjon. Det skal vi bekjempe, og dette er et av de spørsmålene som gjør at Senterpartiet i særlig stor grad trives i et samarbeid med venstresiden i norsk politikk.

Fattigdomsbekjempelse handler både om stabile, gode fellesskapsgoder og om målrettede tiltak for å løfte folk ut av fattigdom. Barnehagesatsing, gratisprinsippet i skolen og utjamning gjennom skattesystemet er noen av de viktigste tiltakene for å bekjempe fattigdom, og det er god rød-grønn politikk å satse på de brede ordningene.

Vi må satse på at flest mulig mennesker har en god og trygg plass å bo. Derfor har det løftet som har vært i bostøtten, vært særlig viktig. Å få flest mulig mennesker i jobb er den beste måten å bekjempe fattigdom på. Men vi må også ha gode sikkerhetsnett gjennom gode trygdeordninger for dem som faller utenfor arbeidsmarkedet, og vi må ha en sosialhjelp som skal være et siste sikkerhetsnett for folk som ikke fanges opp av andre ordninger.

Jeg opplever at opposisjonspartiene betrakter fattigdomsbekjempelse som en særlig øvelse innenfor politikken, mens regjeringspartiene har fattigdomsbekjempelse som en integrert del av all sin politikk. Skattepolitikk er fattigdomspolitik. Kommuneøkonomi er fattigdomspoli-

tikk. Utdanningspolitikk er fattigdomspolitik. Boligpolitikk er fattigdomspolitik.

For Senterpartiet er kommunene et viktig redskap for å bekjempe fattigdom. Det er kommunene som skal sørge for de gode velferdstilbudene til alle. Jeg registrerer at forslagsstillerne i dag har fått den såkalte statlige syken: Om bare staten griper inn med f.eks. statlige minstenormer for sosialhjelp, vil fattigdommen bekjempes. Senterpartiet har tro på at kommunene tar fattigdomsbekjempelse på alvor og er de som er best i stand til å råde også over sosialhjelpen. Med statlige minstenormer vil kommunene bli redusert til ekspeditører av statlig politikk. Dersom forslagsstillerne faktisk mener det som de foreslår – noe jeg går ut fra at de gjør – bør de ta steget helt ut og foreslå å gjøre sosialhjelpen om til en statlig ordning. Det ønsker ikke Senterpartiet, og det har vi heller ikke tradisjon for i Norge.

Fattigdomsbekjempelse i et av verdens rikeste land handler ikke bare om større, bredere og bedre ytelser. Det handler også om å ta et oppgjør med et samfunn der materielle verdier avgjør hele vår opplevde livskvalitet. Vi har utviklet en kultur der barn alt i barnehagen vet forskjell på dyre og billige klær, der ferie til Thailand er mer høyverdig enn telttur på Sørlandet, og der en ny Mercedes er bedre enn en gammel Volvo.

Det vil alltid være økonomiske forskjeller mellom folk i Norge. Vi må klare å vri tenkningen om at materiell velstand og livskvalitet ikke nødvendigvis går hånd i hånd. Skal vi klare det, må vi fokusere mer på *oss* og mindre på *meg*. Vi må fortsette å bygge de brede ordningene, og det har regjeringspartiene tenkt å gjøre i denne perioden.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:22:34]: I debatten er det allereie blitt sagt i kvart innlegg fra regjeringspartia at det er ei skam at det er fattige barn, at det er fattigdom i Noreg.

Ordet «skam» er kanskje det som eg har tenkt mest på når det gjeld nettopp fattigdom. Som ganske ung politiker blei eg ganske opprørt då eg sat og såg på tv og såg mitt store førebilete Kjell Magne Bondevik eigentleg blei litt kjefta ut for kampen han som statsminister hadde ført mot fattigdom.

I eit ganske avgjerande folkemøte i Ålesund i 2005 sa partileiaren i SV, Kristin Halvorsen:

«Det er en skam, Bondevik, at du ikke har klart å gjøre noe med dette.»

Det handlar jo berre om politisk vilje.

Eg hugsar at Bondevik la seg ganske flat og sa at han skulle gjerne gjort meir. Det gjorde inntrykk på meg. Eg kunne brukt resten av debatten i dag på berre å kritisere at me ikkje klarte å gjere meir. I debatten i valkampen i 2009 var dette eit av temaa.

Eg hugsar veldig godt ein ny debatt, der det blei vist til eitt av sitata som Kristin Halvorsen hadde, og som ho blei presentert for, og der det blei spurt: Kvifor har de ikkje gjort meir? Kristin Halvorsen beklaga til slutt i valkampen at ein ikkje hadde gjort meir. Det syntest eg var flott. Då Dagfinn Høybråten, Kristeleg Folkepartis partileiar, fekk ordet rett etter å ha sett mange bilete frå debatten med

Kristin Halvorsen, spurde – eg trur det var på TV 2 – reporteren: Kva har du no å seie, Høybråten? I staden for å gå hardt til angrep på Kristin Halvorsen sa han: Veit du kva, dette er ei så viktig sak at me må gå saman, gå saman om å lyfte, kome med forskjellige tiltak og gå inn for ein nasjonal dugnad mot fattigdom.

Nettopp det er bakgrunnen for denne saka i dag, fordi partileiarane for alle partia sa at ja, det er ei så viktig sak at i staden for å kjempe mot kvarandre må me gå saman og kjempe mot fattigdom.

Vårt forslag inneber ei rekkje konkrete tiltak for å gjere noko med fattigdomen. Det var ei meining om å få ein idédugnad, å tenkje saman og så stake ut ein kurs vidare. I staden for å skulde på kvarandre skulle me handle saman. Eg erkjenner at andre parti har mange gode forslag, som eg er sikker på kunne hjulpet i kampen mot fattigdom.

Kristeleg Folkeparti har i denne perioden og òg i tidlegare periodar fleire gonger kome med forslag, tiltak, brev til statsministeren, forslag i eigne eller årlege budsjett. Ikkje minst i dette representantforslaget har me kome med forslag. Men så langt har regjeringspartia vore avvisande.

Under behandlinga i komiteen må eg seie at eg blei veldig skuffa då eg fekk det fyrste brevet frå statsråden. Dei gjekk inn på dei forskjellige tiltaka, men det blei eigentleg berre skuva ut i tid.

Det som eg var glad for, var at i brevet sa statsråden at ho i revidert nasjonalbudsjett 2010 skulle «trekke opp langsiktige føringer for Regjeringens arbeid med fordelingsproblema og presentere ein bred strategi for å forebygge og bekjempe fattigdom». Det skulle bli supplert med konkrete tiltak i statsbudsjettet 2011. Men fem dagar før komiteen skulle leggje fram innstillinga, kom det eit nytt brev, der statsråden beklaga at ho ikkje kom til å klare å halde den tidslinja. I staden for å kome i revidert og med tiltak i 2011 blei det varsla ei stortingsmelding våren 2011. Eg spør: Betyr det konkrete tiltak i 2012? Mi oppleving av kampen mot fattigdom er at tiltak berre blir skuva ut i tid.

I vårt forslag – eg skulle gjerne gått inn på dei konkrete forslaga, men det er det ikkje tid til – har me ei rekkje tiltak som ville gjort noko for å hjelpe dei fattige ut av fattigdomen. Arbeidslinja er ufattelig viktig – det å få menneske som har hamna utanfor arbeidslivet, inn i arbeid igjen, få Nav til å fungere. Men me må òg hjelpe dei som ikkje har moglegheit til å kome inn i arbeidslivet, få sosialhjelpssatsane opp på eit skikkeleg nivå og få statleg normerte satsar, men halde barnetrygda og kontantstøtta utanfor ved tilmålinga av sosialhjelpssatsane.

Her må eg seie at i dagens Dagsavisen les eg at representantane Trettebergstuen og Gullvåg er einige med Kristeleg Folkeparti og ønskjer å halde barnetrygda utanfor når ein bereknar sosialhjelp. Eg tek det som ein stor siger. Eg er utruleg glad for å sjå det signalet. Vårt forslag, nr. 8, lyder jo nettopp:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å forskriftsfeste at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.»

Eg håpar og forventar at representantane stemmer for.

Til slutt vil eg ta opp våre forslag og forslaga som me har saman med Høgre.

Presidenten: Representanten Kjell Ingolf Ropstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Abid Q. Raja (V) [11:27:54]: Fattigdom rammer ofte uventet og tilfeldig. Det er ingen enkel forklaring på hvordan og hvorfor det skjer i verdens rikeste land, men det er et problem vi som landets nasjonalforsamling har plikt til å ta på det aller, aller største alvor.

Førsteprioriteten må etter Venstres syn settes inn for å bekjempe fattigdom og helseproblemer hos barn og barnefamilier, nettopp fordi barn er helt uten skyld i den situasjonen de fødes inn i og vokser opp i. Ingen velger sin egen barndom. Derfor må støtteordningene som er avgjørende for barns livs- og oppvekstvilkår, være rause.

Med dette bakteppet og det faktum at antall barn som vokser opp i fattige familier i Norge, er økende, tok Venstres leder, Lars Sponheim, på et folkemøte i TV 2 19. august i fjor initiativ til et felles politisk løft for å redusere fattigdom blant barn spesielt. Dette ble møtt positivt av statsministeren og av de øvrige partilederne. Med dette ferskt til minnet fremmet Trine Skei Grande og jeg et forslag til konkret oppfølging av et felles løft for å bekjempe og redusere fattigdom blant barn og barnefamilier den aller første dagen det nye storting var samlet til vanlig møte etter valget.

Det er mulig jeg som vara er ny og litt naiv i dette gamet, men jeg hadde faktisk forventet at det var reell vilje til å gjøre det alle var enige om tre uker før valget, også tre uker etter valget. Saken får en saksordfører som to dager etter det samme folkemøtet måtte stramme opp sin egen partileder og landets finansminister og få henne til å innrømme:

«SV selv har bygget forventninger i forhold til de fattige som vi ikke har innfridd. Det beklager jeg og det forstår jeg, at man er skuffet over.»

Da trodde jeg at vi i det minste kunne bli enige om at nå legger vi all partipolitisk prestisje til side, og ser om vi i fellesskap kan finne frem til en tiltakspakke for å bekjempe fattigdom blant barn. Så naiv går det tydeligvis an å bli.

I stedet blir vårt forslag – og oppfølging av alles valgkamplofter – først liggende i komiteen i nesten et halvt år, før vi får nok en sak og innstilling hvor regjeringspartiene unnlater å bidra til konkrete vedtak i Stortinget, men gjemmer seg bak utredninger og «samråd» som foregår i Regjeringen. Ja, ikke nok med det, som representanten Ropstad redegjorde for: Vi får til og med vite fra statsråden at konkrete løfter om oppfølging i form av «bred strategi for å forebygge og bekjempe fattigdom» i revidert nasjonalbudsjett 2010 i brev til komiteen den 29. januar i år en måned senere er endret til en redegjørelse om en prosess i revidert nasjonalbudsjett 2010 og en stortingsmelding i løpet av våren 2011. Dette bør være direkte pinlig. Det bør være pinlig for Norge at vi har 85 000 barn som lever i husholdninger med inntekt under fattigdomsgrensen. Det bør være pinlig at 33 pst. av ikke-

vestlige innvandrerbarn lever under fattigdomsgrensen i Norge.

Jeg hevder ikke at Venstre har alle svar på problemene, men vi har skissert ti ulike tiltak i vårt representantforslag som kan bidra til å redusere fattigdom blant barn og i barnefamilier. Jeg registrerer dessverre at flertallet ikke har tatt seg bryderiet med å gå inn i realiteten av noen av disse. I stedet viser regjeringspartiene til økt minstepensjon som et viktig tiltak for å bekjempe fattigdom blant barn og barnefamilier. Det blir noe spesielt. Slikt er ikke å ta ansvar for barna – slik sviktes de fattigste og svakeste. Jeg overraskes over representanten Trettebergstuens innlegg. Slikt er ikke å ta ansvar – Norges største parti svikter de svakeste.

Så til representantforslaget fra Kristelig Folkeparti om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge. Dette har mange fellespunkter med vårt eget forslag, og mange av de konkrete forslagene som fremmes, er identiske med dem som skisseres i vårt forslag. Venstre vil derfor stemme for forslagene nr. 1–8. Når det gjelder de øvrige forslag, er vi for så vidt enig i intensjonen, men mener det f.eks. blir for rigid å fastslå at forsørgere med inntekt under 2 G maksimalt skal betale 40 pst. av prisen for barnehage og SFO. Jeg viser derfor til Venstres forslag nr. 12, som er omdelt i salen, hvor vi foreslår en generell forskriftsendring, slik at det blir gradert sats for familier med lav inntekt. Vi tror dette vil variere noe fra kommune til kommune, og at det derfor verken er ønskelig eller nødvendig å slå fast hvor mye den graderte sats skal være, eller på hvilket inntektsnivå denne skal slå inn.

Jeg viser videre til vårt forslag nr. 13, som også er omdelt i salen. Det store flertallet er i stand til å skaffe seg bolig selv, men en del har problemer med å komme seg inn på boligmarkedet. Særlig for dem som har hatt problemer i en fase av livet, vil det være avgjørende å ha egen bolig under mest mulig stabile forhold. Uten fast adresse er det vanskelig å skaffe seg arbeid og komme seg videre i livet. Venstre foreslår derfor å innføre en ordning etter dansk modell for hjemkjøp av boliger, hvor en leid kommunal bolig kan nedbetales gjennom husleie og på sikt bli eid bolig. Det offentlige må bidra til bygging av flere leieboliger, hvor en andel av dem blir hjemkjøpsboliger.

Jeg tar med dette opp de forslag som jeg har omtalt, og som er delt ut i salen. Jeg varsler samtidig om at Venstre selvfølgelig støtter forslaget fra mindretallet i sak nr. 3, som er identisk med vårt eget forslag i representantforslaget.

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [11:33:09]: De to representantforslagene som er til behandling her i dag, viser at det er et stort engasjement for å gjøre noe for dem som er vanskeligst stilt i samfunnet. Representantene Ropstad, Dåvøy, Andersen Eide og Hareide foreslår en rekke tiltak som et ledd i en nasjonal dugnad mot fattigdom. Representantene Raja og Skei Grande foreslår en til-

takspakke for å begrense og bekjempe fattigdom, spesielt blant barn.

Det har vært en tverrpolitisk enighet om og en samling rundt en rekke tiltak mot fattigdom i de årlige statsbudsjettene siden Bondevik-regjeringen høsten 2002 la fram sin tiltaksplan mot fattigdom. Regjeringen Stoltenberg la fram sin handlingsplan mot fattigdom sammen med forslag til statsbudsjettet for 2007. Handlingsplanen er fulgt opp med styrking i de årlige budsjettene. Det er iverksatt tiltakspakker og en særlig innsats mot fattigdom.

Forslagstillerne vil prioritere målrettede tiltak mot dem som trenger det mest, fremfor brede ordninger. Jeg er enig i at målrettede tiltak er nødvendig og hensiktsmessig for å nå personer og grupper som er særlig utsatt, og bør inngå i en samlet innsats mot fattigdom. Vi må hele tiden ha et øye for tiltak som kan være treffsikre i å hindre at personer faller ut av arbeidsliv og fellesskap, og til å bedre situasjonen for dem som er rammet.

Den aller viktigste strategien mot fattigdom er likevel å hindre at problemet oppstår. En økonomisk politikk for vekst og full sysselsetting, og en fordeling av verdiskapingen gjennom fokus på rettighetsbasert velferdsstat, er den viktigste grunnen til at Norge, sammenlignet med andre land, har et begrenset fattigdomsproblem. Den nordiske velferdsmodellen har ikke utryddet fattigdommen, men vi kjenner heller ingen andre modeller som virker bedre. I Norge er det også slik at alle, uavhengig av inntekt, har tilgang til et godt utbygd helse- og utdanningssystem.

Det er derfor problematisk også å overføre internasjonale definisjoner av såkalt problematisk lavinntekt til det norske velferdssamfunnet, der mange velferdsgoder er rettighetsbestemt og gratis, og hvor det generelle inntektsnivået er høyere enn i de fleste andre land.

I perioden vi har vært inne i nå med stigende arbeidsledighet, har det vært helt avgjørende med en styrket arbeidsmarkedspolitisk innsats og andre tiltak for å hindre at personer blir stående utenfor arbeidsmarkedet. Dette, kombinert med et godt utbygd offentlig sikkerhetsnett, gjør at Norge så langt har klart seg relativt bra under den økonomiske krisen. Ta f.eks. Spania, med en ungdomsledighet på 39,6 pst. – dette er noe som leder til utstøting over tid.

Det at barn opplever fattigdom, er spesielt alvorlig, både med henblikk på barns velferd og inkludering på kort sikt, og også for å hindre at barn og unge blir marginalisert senere i livet. Jeg er derfor enig i at det er behov for en forsterket innsats for å bekjempe fattigdom blant barn.

Hva som her er de beste virkemidlene i forhold til regelverk om sosialhjelp, kan diskuteres. Bruk av en nasjonal minstenorm for sosialhjelp kan bli oppfattet som en normalsats, og således vanskeliggjøre en nødvendig individuell tilpasning til de enkelte brukernes særlige forhold.

Vi vet at den viktigste forskjellen i Norge går mellom dem som har og dem som ikke har arbeid. Arbeid gir inntekt og økonomisk trygghet, og reduserer forskjeller og hindrer fattigdom. Regjeringens overordnede mål for velferdspolitikken er at det skal lønne seg å arbeide, og at alle skal kunne forsørge seg selv gjennom eget arbeid.

Regjeringen fører en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, gjennomfører Nav-reformen, viderefører innsatsen for et inkluderende arbeidsliv og har iverksatt tiltak for å styrke arbeidsmarkedstilknytningen for personer som står lengst fra arbeidsmarkedet. Noen trenger tett og tilrettelagt oppfølging på veien inn i arbeid. Kvalifiseringsprogrammet er fra 1. januar 2010 landsomfattende. Kvalifiseringsprogrammet har gitt mange et tilbud om kvalifiseringsløp og bedre muligheter for arbeid. For å sikre gode oppvekstvilkår for barna, og for å få til varig gode løsninger for den enkelte familie, er det avgjørende å styrke foreldrenes evne til selvforsørgelse gjennom arbeid. Dette er også viktig for å bryte den sosiale arven og redusere risikoen for at barna blir marginalisert i egne voksenliv.

Regjeringen har videre et langsiktig, forebyggende perspektiv på innsatsen mot fattigdom. Vi må se på hvordan samfunnet i stort er innrettet, og hvilke forhold og samfunnsstrukturer som bidrar til å opprettholde sosiale og økonomiske forskjeller. Regjeringen oppnevnte på denne bakgrunn Fordelingsutvalget for å få mer kunnskap om utviklingen i økonomiske forskjeller over tid, om faktorer som forklarer utviklingen, og om hvilke tiltak som kan bidra til en jevnere fordeling. Fordelingsutvalget la fram sin innstilling i april 2009, og løfter særlig fram at barnehager og utdanningssystemet har store innvirkninger på sosiale forskjeller senere i livet. Fordelingsutvalgets innstilling har vært på en bred høring, og høringsuttalelsene gjennomgås nå. Regjeringen vil i første omgang omtale saken i revidert nasjonalbudsjett i vår. Deretter ser vi behov for en bredere gjennomgang, og vil følge opp Fordelingsutvalgets arbeid i en egen stortingsmelding våren 2011. Jeg legger til grunn at vi da får en bred og god drøfting i Stortinget om denne meldingen.

En politikk for fattigdomsbekjempelse må gå hånd i hånd med en politikk for å redusere økonomiske og sosiale forskjeller. Det handler om å gi alle, uavhengig av sosial bakgrunn, de samme mulighetene til læring, til kunnskap, til deltakelse i arbeidsliv og samfunnsliv og til å leve gode og trygge liv. Regjeringen har gjennomført en stor barnehagereform og styrket skolen. Et godt utbygd pedagogisk barnehagetilbud gir barn gode og mer likeverdige oppvekst- og læringsvilkår. Grunnleggende ferdigheter bidrar til inkludering i arbeidslivet og trygg inntekt. Kunnskapsministeren tar grep for å redusere frafallet i skolen. Det er avgjørende viktig å hindre at store grupper av unge faller ut av skolen, noe som svekker deres muligheter til arbeid og selvforsørgelse. Regjeringen har også styrket kommuneøkonomien, noe som gir bedre rammebetingelser for å yte kommunale velferdstjenester til dem som trenger det mest.

De generelle velferdsordningene må likevel kombineres med målrettede tiltak og særlig innsats overfor utsatte grupper. Det dreier seg om en god rusomsorg og gode helsetjenester til personer med psykiske lidelser. Det dreier seg om å gi bostedsløse oppfølging og hjelp til å bo. Det dreier seg om å gi straffedømte en ny sjanse til å komme tilbake til samfunnet. Det dreier seg om å sikre at barn og unge ikke blir ekskludert fra sosiale fellesskap, som er viktige for deres hverdag og deres utvikling. Det dreier seg

ikke minst om en bred innsats for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen, herunder å øke andelen av innvandrerkvinner i lønnet arbeid.

De konkrete forslagene til tiltak i representantforslagene er kommentert i brev av 29. januar til komiteen. Jeg er glad for en diskusjon om konkrete tiltak og forbedringer, og imøteser en debatt om virksomme tiltak, men jeg er først og fremst opptatt av å finne fram til langsiktige og strukturelle grep som vil bidra til at alle barn og nye generasjoner opplever å være inkludert og føle tilhørighet i samfunnet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [11:40:35]: I disse dager har Regjeringen blitt ferdig med sin første budsjettkonferanse om statsbudsjettet for 2011. En av de store lekkasjene som kom ut i forkant, var at Regjeringen vurderte å fjerne fradragordningen for pass og stell av barn og samtidig redusere barnetrygden. Hvis man fjerner fradraget for pass og stell av barn og man har ett barn og kan trekke fra inntil 25 000 kr, vil det bety at foreldrene vil få 7 000 kr mer i kostnader for pass og stell av barn. Mitt spørsmål blir da: Kan statsråden avkreffe at dette vil bli gjennomført? Det vil i så fall slå veldig hardt ut for de familiene som har dårligst råd.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [11:41:26]: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke kan avkreffe eller bekrefte noen lekkasjer fra behandlingen av budsjettet.

Presidenten: Presidenten må få lov til å bemerke at svaret ikke var overraskende for Stortinget og kanskje heller ikke for spørrenen.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [11:41:50]: Hver gang vi diskuterer fattigdom i Stortinget, sier Regjeringen to ting: For det første er det hele tiden prat om den nordiske modellen. Den nordiske modellen er vel og bra. Det mener helt sikkert også de borgerlige regjeringene i Sverige og Danmark. Men det andre man poengterer, er at det står verre til i andre land, og man drar bestandig fram Spania. Det er liten trygghet og trøst for dem som har falt utenfor i Norge, at det står verre til i Spania. Jeg har av og til inntrykk av at den rød-grønne regjeringen er så opptatt av å sole seg i glansen av den nordiske modellen at den glemmer skyggesidene.

Det er riktig som statsråden sier at i en periode med økt økonomisk vekst er det lettere å få til økt sysselsetting. I den perioden vi hadde fra 2005 til 2007, hadde vi økt økonomisk vekst, vi hadde økt sysselsetting, men flere som falt ut av arbeidsmarkedet, flere som gikk på uføretrygd og flere fattige. Hvordan blir det da, statsråd, i en periode hvor vi får økt ledighet? Da kommer vi til å få flere som faller ut av arbeidsmarkedet, i enda større grad enn før.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [11:42:57]: Hvorfor vi understreker og viser til den nordiske modellen, er nettopp fordi det faktisk viser seg at i det store og hele har

man mindre forskjeller og mindre utstøting av samfunnet i de nordiske landene enn man har i mange andre land.

Jeg er helt enig med representanten i at for dem som faktisk er utstøtt av samfunnet eller opplever at de ikke kommer inn i det samfunnet som vi andre er en del av, hjelper ikke det. Derfor har jeg også understreket at Regjeringen fører en politikk hvor man prøver å være målrettet i forhold til nettopp de gruppene, i tillegg til at man må ha de store overordnede, universelle ordningene. Vi vet at særlig det å ha en god barnehage, leksehjelp og et utdanningssystem er av de tingene som nettopp hindrer en reproduksjon av fattigdom. Det bryter på en måte den reproduksjonen som ligger der. Derfor er det noe av det Regjeringen fokuserer mest på.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:43:53]: Eg tok med meg desse to breva som statsråden sende til komiteen. Det eine er skuffande, det andre er svært skuffande.

Det er nesten eit halvt år sidan me la fram forslaget om ein nasjonal dugnad mot fattigdom. Derfor må eg seie eg synest det er skuffande at statsråden omtalar forslaga våre som å vedta det over bordet eller å kikke nærmare på dei osv. når det har gått eit halvt år. På eit halvt år hadde det vore mogleg å se mykje på desse forslaga, særleg når Regjeringa har hatt fire år før til å kunne kikke. Eg veit at mange av desse tiltaka og forslaga er blitt sedde på, og er evaluerte og utgreidde før.

Men eg skal velje å sjå litt positivt på dette. Det at det skal kome ei eiga stortingsmelding, kan vere bra om ho blir følgd opp. Eg la merke til at statsråden sa at ho legg til grunn at det blir ei god behandling med gode innspel i Stortinget. Kan eg leggje til grunn ein reell vilje til å lytte til tiltak, og eventuelt kanskje eit forlik, når meldinga kjem til behandling i Stortinget?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [11:44:56]: For å starte med det siste først: En reell vilje til å lytte vil jeg understreke at vi har – jeg må passe på at jeg ikke understreker for mye, det er blitt påpekt at jeg understreker veldig mye – og det mener jeg også er hele grunnlaget for at vi har denne diskusjonen. Som jeg understreket i mitt første innlegg, er det veldig positivt at vi i det store og hele har et veldig sammenfallende syn på dette problemet. Så har vi noe ulikt syn når det gjelder hvordan vi skal løse det.

Til de to brevene. Jeg beklager hvis jeg har skuffet representanten. Poenget er at veldig mange av de tingene som allerede ligger i disse forslagene, jobber vi med kontinuerlig. I mitt brev til Stortinget har jeg også vist hvordan veldig mange av de tingene som ligger i forslagene, faktisk turneres og behandles, på noen ulike måter, men følges opp.

Så er vi nå opptatt av at vi på en måte må se på helheten i dette – ikke bare de ulike fragmentariske forslagene, men en helhet basert på Fordelingsutvalgets innstilling. Jeg tror, og jeg er glad for, at det blir oppfattet som at det er en styrke at vi får en melding hvor vi nettopp ser på den helheten.

Abid Q. Raja (V) [11:46:05]: Min innvandrersfar aksepterte å bli kalt Raja. Jeg som nordmann ønsker,

forventer og håper på korrekt uttale, som er «Rad-sja».

Det er 85 000 fattige barn i Norge, 33 pst. av alle ikke-vestlige innvandrerbarn er under fattigdomsgrensen, med de følger det får for oppvekst, utdanning, sosiale utfordringer, psykiske og fysiske lidelser, kriminalitet, og alt dette går i arv til neste generasjon. Jeg er utålmodig, jeg blir svært utålmodig, og Venstre vil ha løft nå når det gjelder Norges fattigste. Hvorfor er ikke Regjeringen like utålmodig? Og har vi råd til ikke å være like utålmodige?

Hvordan mener statsråden at en forsterket innsats mot fattigdomsbekjempelse blant barn og barnefamilier vil foregå gjennom en redegjørelse av en prosess og en stortingsmelding uten konkrete løfter?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [11:47:05]: Først vil jeg beklage at jeg uttalte navnet til representanten feil.

Så vil jeg bare si at man ikke må fremstille dette som om Regjeringen ikke gjør noe og venter på en melding. Jeg synes det ble foretatt en veldig god gjennomgang av saksordfører Karin Andersen av alle de tingene som faktisk er gjort og blir gjort. Det er helt grunnleggende.

Så er jeg veldig glad nettopp for spørsmålet i tilknytning til innvandrere, for vi vet at veldig mye av fattigdomsproblematikken er nettopp der. Men det som også er bra å se, er jo at desto lengre botid, desto mindre problemer har vi, og at veldig mye tyder på at forskjellene både i utdanning og levekår endres i 2. generasjons innvandremiljøer. Det er veldig bra. Det arbeidet har vi nettopp vært opptatt med å jobbe med, gjennom barnehager, gjennom utdanning, gjennom leksehjelp, og vi skal fortsette å gjøre det. Vi venter ikke med den jobben til meldingen foreligger.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [11:48:11]: Vi diskuterer jo ikke de store, brede velferdsordningene som det er politisk enighet om i Norge. Fra 2005 til 2007 hadde Norge en fantastisk oppgangskonjunktur. Basert på statistikkene vi bruker, fikk vi 10 000 flere fattige i den perioden.

Jeg har lyst til å stille statsråden et enkelt ja- eller nei-spørsmål. Nå er det nedgangskonjunktur i Norge, i hvert fall er det flere arbeidsledige. Kan vi forvente at vi får flere fattige neste gang statistikken legges fram?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [11:48:43]: Ikke overraskende får ikke representanten et ja eller nei, for det er ikke et ja- eller nei-svar på det. Jeg var nettopp inne på det i innlegget mitt også.

Hvordan vi definerer fattige, er også en utfordring vi må se litt på. Hvis vi bruker denne 60-prosenten, marginalgruppene, vil vi nok få flere fattige i Norge, ja, om noen år, for vi får flere fattige i Norge i forhold til den definisjonen ettersom vi generelt øker levestandarden i Norge. Jeg mener ikke at det ikke er en viktig norm, for nettopp den relative fattigdommen er også viktig. Men vi må på en måte være villig til å problematisere det spørsmålet også, ellers tror jeg vi kommer litt feil ut å kjøre. Det er viktig å understreke at man må gå noe gruppevis til verks her, man må ikke snakke om fattige som én gruppe, da klarer du ikke å innrette virkemidler som virker. Og som jeg

nettopp var inne på, vet vi at innenfor innvandrergroperne har man et økende problem, og så har man et problem når det gjelder rus, og man har et særlig problem når det gjelder personer som f.eks. er under kriminalomsorg. Der må vi sette inn støtet – det er jeg helt enig i.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [11:49:57]: La meg først si at jeg faktisk synes det er ganske oppsiktsvekkende at statsråden sier at vi med dagens fattigdomsmål må forvente å få flere fattige i årene som kommer. Jeg er helt enig at dagens fattigdomsmål har alvorlige svakheter og mangler. Det er derfor også en samlet opposisjon foreslo et alternativt fattigdomsmål, i hvert fall et supplerende fattigdomsmål under budsjettbehandlingen, men ble stemt ned.

Det må jo bety, når man har et fattigdomsmål som i stor grad måler ulikhet, at statsråden mener enten a) at ulikhetene fortsatt kommer til å øke i det norske samfunnet – men det er i så fall stikk i strid med det som står i Soria Moria-erklæringen – eller b) at selv om noen får det bedre, kan man forvente på tross av Regjeringen, rød-grønt flertall i Stortinget, at de som har det dårligst i samfunnet, ikke får det like mye bedre som andre deler av befolkningen. Det betyr i så fall at det Regjeringen har sagt i Soria Moria-erklæringen, ikke er gyldig lenger, eller så betyr det at Regjeringen burde gå tilbake til bakrommet sitt og se på om man skal ha et mer realistisk, skikkelig mål på fattigdom som gjør at man også kan få en bedre politikk.

I boken som representanten Karin Andersen viste til om barnefattigdom i Norge, er det unge og barn i Norge som forteller sine historier om hvordan det er å være fattig i Norge. De historiene forteller oss veldig mye. De forteller oss også noe som man ikke ser i de store statistikkene, som man ikke ser når man ser på makrobildet, eller når man bare nøyer seg med å prise den nordiske modellen. Den forteller om fattigdom som ikke bare handler om lavinntekt. Den forteller om fattigdom som handler om ensomhet, utenforskap, følelsen av å være marginalisert, foreldre som ikke er til stede, foreldre som må jobbe mye, en skole som svikter, mobbing både fra lærere og medelever. Den forteller også at fattigdom ikke lenger rammer de store oversiktlige gruppene i Norge, men er spredt og har varierte årsaker. Den forteller også at fattigdom ikke lenger kan bekjempes utelukkende gjennom kollektive løft. Der har det skjedd en endring de siste hundre årene i Norge. Mens fattigdomsbekjempelse før handlet om å løfte mennesker kollektivt ut av fattigdom, handler det i dag om å ha målrettede løsninger som er tilpasset den enkelte person eller den enkelte families livssituasjon.

Det er viktig for Høyre å understreke at alle har et personlig ansvar. Like fullt er ikke fattigdom et valg. Det er selvfølgelig sånn at de valgene man gjør, får konsekvenser, både for en selv, for barna og for samfunnet rundt. Politikken verken kan eller bør ta ansvar for alt og alle, ei heller når det gjelder bekjempelse av fattigdom. Personlig ansvar er et krav som påligger hver enkelt samfunnsborger. Det er etter min mening toppen av arroganse å hevde

at mennesker som midlertidig har falt utenfor, eller som sliter med økonomiske og sosiale problemer, er ute av stand til å ta ansvar. Det er å frata dem verdigheten som samfunnsborgere.

Like fullt er det vårt ansvar som politikere å prøve å se hvorfor vi har et system som på tross av de brede velferdsordningene våre år etter år etter år støter folk ut av arbeidslivet og fører til at flere mennesker faller utenfor. Jeg tror vi kan se konturene av en ond sirkel. Det er som i barnebøkene, hvor man skal tegne streker mellom prikkene, og til slutt trer det frem et bilde. Det samme bildet ser vi konturene av i Norge. Det starter med en skole som svikter og en av fem går ut av skolen uten å kunne lese og skrive. Det fortsetter på videregående skole, hvor frafallet er dramatisk høyt, særlig i yrkesfag. Det handler om et arbeidsmarked som har endret seg, samtidig som vi ikke er flinke nok til å få nye arbeidsplasser til alle. Det handler om passivisering. Andelen uføre 18–19-åringer har økt med 115 pst. fra 1992 til 2008. For kort tid tilbake meldte NRK om økt pågang fra unge hos landets sosialkontorer.

Systemene våre har sviktet. I stedet for å hjelpe folk tilbake til arbeidslivet eller inn i utdanning, geleider vi altfor mange inn i et offentlig system som tilbyr passiviserende støtteordninger. Og så handler det om arv, om at risikoen for at en person blir uføretrygdet før fylte 26 år, er tre ganger så høy hvis barnet vokser opp med uføretrygdede foreldre.

I den situasjonen kan ikke jeg med hånden på hjertet si – og jeg tror ikke at de rød-grønne kan si det heller – at man har oppfylt det løftet man ga til velgerne i 2005. Da satt Kristin Halvorsen og sa at det å fjerne fattigdom er et spørsmål om politisk vilje. Vel, nå har man hatt flertall på Stortinget. Man kan gjøre hva man vil. Allikevel er det sånn, basert på de samme statistikkene som Halvorsen brukte i 2005, at vi har fått flere fattige i Norge, i hvert fall fra 2005 til 2007.

Vi ser et Nav-system, selve grunnmuren i velferds-systemet vårt, som svikter, som ikke klarer å utbetale penger til alle som har krav på det, og heller ikke følger opp brukerne. Vi ser at frafallet øker. Vi ser at mobbearbeidet har tatt pause. Vi ser arbeidsmarkedstiltakene gir lengre køer. Vi ser at det kuttes i yrkesrettet attføring, og det blir bråstopp midt i perioden. Og så er Regjeringens svar å drive opposisjonspolitikken gjennom avisene, som i dagens Dagsavisen, hvor Arbeiderpartiet, i stedet for å stemme for tiltak i Stortinget, sier at de støtter det i pressen. Det er med all respekt ikke nok.

Steinar Gullvåg (A) [11:55:49]: Jeg konstaterer at siste taler stiller en diagnose på Fattigdoms-Norge uten å foreskrive noen form for medisin. Det er opposisjonens oppgave, tydeligvis, ikke bare på dette området, men på de fleste områder.

I forordet til Fafos rapport om barnefattigdom i Norge peker Framfylkingen i Norge på at påkjenningen ved å vokse opp i fattigdom i et så velstående land som Norge kan være ekstra stor. Jeg tror på mange måter det er riktig. Det er kanskje lettere å være fattig når mange er det,

og vanskeligere når fattigdommen bare rammer et lite mindretall.

Fattigdom i Norge er et relativt begrep. I Fafo-rapporten relateres dette til familier med en familieinntekt under 60 pst. av middelinntekten til norske barnefamilier, med utgangspunkt i inntektsåret 2006. Her trekkes fattigdomsgrensen for en husholdning med to voksne og to barn ved en samlet familieinntekt på i underkant av 300 000 kr.

Jeg har lyst til å reflektere over noen få momenter i rapporten:

- Om lag 85 000 norske barn lever under fattigdomsgrensen i forhold til dette målet.
- To av tre fattige barn lever i husholdninger som mottar sosialhjelp.
- Det er en klar sammenheng mellom fattigdom og utdanningsnivå.
- Fattige husholdninger er gjennomgående ganske barerike.
- Barn av enslige forsørgere er overrepresentert blant de familiene som har svært lav inntekt.
- Barn fra husholdninger med mer enn en arbeidsinntekt er nesten ikke representert på statistikken.
- Ett av tre barn med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn bor i det vi kan kalle en inntektsfattig husholdning.

Jeg er glad for at Regjeringen har fulgt opp handlingsplanen mot fattigdom og nå gir beskjed om at den vil legge fram en stortingsmelding om fordelingspolitikken neste år. Den vil formodentlig understreke betydningen av arbeid og inntekt som grunnlag for vår felles velferd og kampen mot fattigdom.

Som vi kan lese av fattigdomsstatistikken, er husholdningene gjennomgående avhengig av to inntekter i vårt moderne samfunn dersom de skal opprettholde det jeg vil kalle en normal levestandard. Dette rammer mange innvandrerfamilier, som nær sagt av kulturelle årsaker bare har en forsørger og ofte med relativt lav inntekt. Det bedrer naturligvis ikke situasjonen at de i tillegg føler en forpliktelse til å bidra med penger til enda fattigere slektninger i hjemlandet. Derfor blir ett av tre barn med ikke-vestlig bakgrunn kategorisert som fattig.

Denne utfordringen møter vi ikke med økt sosialhjelp, bostøtte eller andre passive overføringer – skjønt noe kan vi selvfølgelig bidra med i form av gratis barnehageplasser, SFO og økt aktivitetsstøtte til barn i skolealder. Skal vi imidlertid få innvandrerkvinnene ut i arbeid – og det er kvinner vi vesentlig taler om – trenger vi mer og målrettet norskopplæring og kvalifiseringstiltak og mindre kontaktstøtte.

Ordningen med sosialhjelp skal være et sikkerhetsnett som fanger opp mennesker som trenger hjelp til livsopphold i en kort periode. Det var aldri meningen at enkelt personer eller familier skulle være avhengig av eller leve på sosialhjelp i årevis.

Når det likevel er slik, har jeg en viss sympati for Kristelig Folkepartis forslag om å holde barnetrygden unna beregningen av sosialhjelp. Etter det jeg forstår, er det rundt 120 av landets kommuner som i dag benytter seg av denne ordningen, og som på det viset bruker barnetrygden til de fattigste barna til å redusere sine sosialhjelpsutgifter. Etter

det jeg har fått opplyst, sparer kommunene et sted mellom 300 og 400 mill. kr på dette viset.

Sosialhjelp er en individuell ytelse og må etter min oppfatning være det. Dersom vi imidlertid fjerner kommunens adgang til å legge barnetrygden inn i beregningsgrunnlaget for sosialhjelpen uten å sikre oss at barnetrygden virkelig kommer fattige barn til gode, er vi like langt. Derfor kunne jeg tenke meg å veksle inn de 300–400 mill. kr som kommunene sparer på dette, i aktivitetsstøtte til barna, slik at barn i fattige familier får anledning til å delta på leirskole og andre skole- og kulturaktiviteter på lik linje med andre barn. Det gjør vi ikke gjennom et representantforslag i Stortinget. Derfor vil jeg be statsråden ta med seg denne problemstillingen inn i Regjeringen og komme tilbake til den når kommuneproposisjonen for 2011 skal forelegges Stortinget.

Tove Linnea Brandvik (A) [12:01:17]: I dag handler debatten om den norske velferdsmodellen og det norske velferdssamfunnet. Kampen mot fattigdom og kampen mot barnefattigdom spesielt er av de aller viktigste sakene vi debatterer i denne salen. Vi må bare fastslå at verdens beste system fremdeles ikke har løst alle utfordringene, så vi er nødt til å fortsette med å drive politikk. Det er det vi faktisk er enige om i dag.

Kampen mot fattigdom er den politiske arven som Arbeiderpartiet har bygd hele sin ideologi på. Vi har prioritert at arbeid til alle skulle være mål nr. 1, vi har prioritert at stadig nye grupper skal løftes ut av fattigdom og inn i offentlig velferd. Vi utformer en velferdsmodell som sikrer at alle innbyggerne i landet har et sikkerhetsnett i form av et godt helsevesen, at det er skolegang for alle, at man har sikkerhet ved sykdom og inntekt ved uførhet og arbeidsledighet. Det er rettigheter vi alle sammen har i samfunnet, og som vi deler på å betale for over skatteseddelen.

I denne debatten ser jeg at de rød-grønne og den borgerlige blå siden står for en grunnleggende uenighet om de store veivalgene. Vi kan finne punkter som vi er enige om i detalj, men i det store bildet har vi valgt ulike retninger. Jeg synes faktisk det er veldig betenkelig at man på blå side ikke har prioritert å bli enige om disse store valgene som handler om fattigdomsbekjempelse. Det er for store sprik.

Jeg er blant de virkelig heldige som har fått lov til å være ordfører i en norsk kommune. Det var i en periode da kommuneøkonomien ikke var prioritert, så jeg har lyst til å konsentrere meg om kommunenes rolle i fattigdomsbekjempelsen.

Perioden under Bondevik II var preget av innstramninger i kommuneøkonomien. Vi var en kommune som var på ROBEK-listen. Det betyr at vi hadde underskudd på driftsbudsjettene våre. Folketallet økte kraftig, og det ga oss veldig mange utfordringer å jobbe med samtidig. Vi skulle få økonomien i balanse, samtidig med at vi skulle gi nye skoletilbud til dem som flyttet hit. Det var mer enn én natt jeg lå våken! Tankene spant rundt hvordan vi skulle klare å få flere sykehjemsplasser, samtidig med at vi fikk flere skoleelever og mindre penger enn vi fikk året før. Møtene som vi hadde med den daværende Bondevik-

regjeringens representanter, vil jeg egentlig ganske kort oppsummere slik: Det handlet om å effektivisere tjenestene og konsentrere seg om de lovpålagte oppgavene. Fokuset var fullt og helt på rettighetsbaserte tjenester, ikke på lokale tilpasninger og tidlig innsats. Det var faktisk ikke prioritert.

Kommunen er den viktigste leverandøren av velferd i Norge. Da kommunene ble tappet for ressurser, endte vi opp med at vi ikke hadde anledning til å gjøre en god innsats tidlig nok.

Jeg tror kommunen er den viktigste aktøren vi har for å motvirke fattigdom. Det handler om helsestasjonene, barnehagene og skolene. Det handler om å følge opp tidlig de som sliter med rusavhengighet, det handler om et aktivt kulturliv, og det handler om tilrettelegging av gode boliger.

Det viktigste vi kan gjøre for å bekjempe fattigdom, er å gripe inn tidlig. Vi må hjelpe før problemene blir for store, før livet blir for komplisert. Fattigdom har, som flere har omtalt, en sterk arvelig faktor, og den har en lei tendens til å bite seg fast hvis vi ikke griper inn tidlig nok. Så vår oppgave er å gi barna en annen vei ut i voksenlivet enn å arve foreldrenes økonomiske problemer. Det eneste stedet vi klarer å fange dem alle sammen, er i kommunene. Det er der vi treffer dem – daglig, på hjemmebane.

Når Fordelingsutvalgets innstilling kommer, blir det viktig for de overordnede grepene som må gjøres ikke å jobbe stykkevis og delt, men å sørge for grep som ikke blir nedstemt på grunn av andre ordninger. Det betyr at vi er nødt til å videreføre satsingen på kommunene og på kommuneøkonomien, og det blir en nøkkel i fattigdomsbekjempelsen.

Vi må ha tiltak for å komme i jobb og hjelp til å finne gode boliger, og vi må ha god økonomisk rådgivning som kan legge opp lange løp for å komme i mål med varige endringer for dem det gjelder.

Fattigdom handler ikke om en gruppe mennesker eller om utvalgte områder i landet. Fattigdom rammer folk tilfeldig – den rammer folk over hele landet – så vi er nødt til å sette inn tiltak på kommuneplan. Jeg tror at vi har en oppgave i å sørge for at fattigdomsinnsatsen blir en prioritert kommunal oppgave. Det er de lokale politikerne som utarbeider sine egne handlingsplaner mot fattigdomsbekjempelse i sine lokalmiljøer for å sette inn de riktige tiltakene på de riktige tidspunktene så tidlig som mulig. Fattigdomsbekjempelse skal ikke handle om verdig trenende, men om et samfunn som tidlig går inn og jobber sammen med deg for å gi deg en mulighet til å ta tilbake kontrollen over ditt eget liv.

Anna Ljunggren (A) [12:06:16]: Et av de største problemene vi har i samfunnet vårt, er at altfor mange elever ikke fullfører utdanningen sin. Dette er særlig en utfordring på yrkesfaglige studieretninger.

Barn som vokser opp med foreldre uten videregående opplæring eller høyere utdanning, har statistisk sett dårligere mulighet til å fullføre dagens 13-årige skoleløp. Mange av de ungdommene som faller fra, finner vi på statistikker over arbeidsledige og uføretrygdede senere i livet. Deres barn igjen har mindre sjanse for å full-

føre skoleløpet. Dette er en vond sirkel som må brytes.

Den viktigste innsatsen mot frafall i videregående opplæring skjer i grunnskolen. Så mange som 20 pst. av dem som går ut av 10. klasse, leser og skriver så dårlig at de får problemer i møte med videre utdanning og arbeid. Hvis man ikke kan lese eller skrive skikkelig når man går ut av ungdomsskolen, er det større risiko for å falle fra på videregående.

Vi må gi barn og ungdom mulighet til å lære på sine premisser. Alle har noe de er gode til, og alle vil bli noe når de blir store.

Mange av oss har interessert fulgt med på serien om klasse 10 b i Skedsmo. Sist mandag hadde klassen eksamen. Den gutten som nesten ikke møtte opp på skolen gjennom hele høsten, fikk sammen med resten av sine klassekamerater nye lærere som fokuserte på motivasjon og læring. Denne gutten gikk fra karakteren 1 til 3 på eksamen. I løpet av våren hadde han null dager fravær. Hans svar på hvorfor denne endringen hadde skjedd, var at det ikke var noen som ga ham opp lenger.

Ingen barn drømmer om å motta sosialhjelp. De drømmer om å bli brannmann eller frisør, lege eller advokat, og vi trenger et samfunn som favner alle. Vi trenger en skole som tenker helhetlig, som ser den enkelte og som motiverer og gir kunnskap.

Det er mange grunner til det høye frafallet. Det kan være svake grunnleggende ferdigheter som gjør at man ikke henger med på fagene i videregående. Svake faglige ferdigheter gir også lave karakterer, og man kommer dermed ikke inn på førstevalget på videregående. Undersøkelser viser at elever som ikke får førstevalget sitt innfridd, raskere mister motivasjonen og lettere faller fra i utdanningen enn andre elever.

Forskning viser imidlertid at tidlig innsats i grunnskolen styrker de grunnleggende ferdighetene hos elevene, og da må en sette inn sterkere ressurser tidlig i skoleløpet. På denne måten kan en hindre at ungdom faller fra senere i utdanningsløpet. Regjeringen har derfor de fem siste årene satt inn betydelige ressurser på tidlig innsats i grunnskolen. Vi ønsker å bryte tradisjonen med å vente og se og håpe at problemene går over av seg selv. Derfor har vi igangsatt økt språkstimulering for de minste, og vi vil gi raskere hjelp til elever som sliter i skolen. Det gjelder å ha et langsiktig perspektiv på å bygge gode utdannings-systemer. Selv om vi har satt inn forsterket innsats tidlig i skoleløpet, tar det likevel noen år før vi ser effekten av denne.

Andelen unge menn mellom 20 og 24 år på uføretrygd har økt med 150 pst. de siste årene. Fra 1986 og fram til i dag har det vært en klar nedgang i jobber det er mulig å få med kun 12 års skolegang eller mindre. I framtiden vil vi få et mer krevende arbeidsliv der det etterspørres kompetanse på høyere nivå.

For de ungdommene som faller fra, starter det ofte med et så stort fravær på skolen at de mister alle faglige forutsetninger for å kunne fortsette. Oppfølgingstjenestene i fylkene fungerer i varierende grad, og i mange tilfeller følges det svært dårlig opp. Ikke alle foreldre har forut-

setninger for eller ressurser til å følge opp barnas skolegang, og det kan ha kommet så langt at foreldrene har en avmaktfølelse og nærmest gir opp.

Regjeringen har satt i gang en rekke tiltak for å hindre frafall: Bedre yrkesveiledning, etter- og videreutdanning av lærere, prøveordning med arbeidslivsfag på ungdomstrinnet og mer fleksible løp på yrkesfag er noen av tiltakene.

St.meld. nr. 44 for 2008–2009, Utdanningslinja, som Stortinget behandler førstkommande torsdag, viser til noen av svarene på disse utfordringene. Det finnes ingen revolusjonerende enkelttiltak for å forhindre frafall. Langsiktig og målrettet arbeid på mange felt samtidig er det som gir resultater.

Det finnes mange viktige fattigdomstiltak innenfor skolefeltet. Tidlig innsats i grunnskolen og å hindre frafall på videregående er de to viktigste og mest konkrete. Mange av de store sosiale forskjellene finner vi i de store byene, spesielt i Oslo. Bekjempelse av fattigdom handler om å gi folk en jobb å gå til, men det handler også om bosettingsmønsteret, en sosial boligpolitikk og å løfte de generelle levevilkårene. Dette har lokalpolitikere et ansvar for.

Oslo er blitt en delt by. Man kunne lese i Aftenposten Aften senest i går ettermiddag at i Gamle Oslo er det 8,4 pst. som mottar sosialhjelp. I Vestre Aker bydel er det bare 1,9 pst. Dette får igjen konsekvenser for skolene. De eneste som kan ta tak i dette, er lokalpolitikere, og der savner jeg handling.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bente Stein Mathisen (H) [12:11:43]: Norge skårer høyt på levekårsindekser og er et av de beste land i verden å bo i. De aller fleste har det bra her i landet, men likevel vet vi at noen opplever å være fattige i dette rike landet, og det er kanskje ekstra vanskelig fordi det er så mange som har det så bra. Særlig er det vanskelig for barnefamilier. Her må politikere og den sittende regjering ta noe av skylden. Det har blitt gitt løfter og skapt noen forventninger som ikke er fulgt opp. Det bevilges mye til å bekjempe fattigdom i Norge, men det treffer ikke målet. Fattigdomsdebatten i Norge er et sammensurium av ulike tiltak som har hatt altfor liten effekt. De grupper som var fattige på 1990-tallet, er fremdeles fattige. Dette er alvorlig. Det er alvorlig for dem som strever med økonomisk vanskelige kår, fordi de loves bedring som ikke kommer, og det er problematisk fordi vi bruker mye på ting som ikke virker.

Kjennetegnet på dem som er fattige, er at mange av dem faller utenfor arbeidslivet. Derfor er første målsetting å sørge for at så mange som mulig gis mulighet til å komme i jobb for å bli selvforsørgende. Det handler altså også om å gjenvinne selvrespekten. For å få til dette er vi avhengige av å bruke flere virkemidler. Det må legges til rette slik at folk kan bli kvalifisert for de jobbene som finnes, og da nytter det ikke med et kvalifiseringsprogram som stenger enkelte grupper ute, som f.eks. rusavhengige

og trygdede med restarbeidsevne. Vi må gjøre det lønnsomt å jobbe både gjennom å kombinere jobb og trygd og gjennom målrettede skattelettelser for dem med lave og vanlige inntekter. Vi må sørge for å bremse inngangen til fattigdom. Vi må nå vekk fra den situasjonen som vi ser med altfor stort frafall i den videregående skole.

Skolen er kanskje den viktigste arenaen for fattigdomsforebygging. Samtidig er det kanskje her vi har lyktes dårligst med å skape rom for sosial mobilitet. Dette til tross for årelange forsøk med venstresidens likhetseksperimenter. Vi må skape en skole hvor alle sikres muligheter i voksenlivet. Vi kan ikke akseptere at én av fem elever går ut av skolen uten å lese og skrive godt nok for de krav som arbeidslivet stiller. Skolen må gis mulighet til å se hver enkelt elev og gi den enkelte en best tenkelig mulighet til å hente ut sitt potensial.

Det er én dimensjon i fattigdomsdebatten som ofte blir borte, og det er hva den enkelte kan gjøre for seg selv. Det offentlige hjelpeapparatet kan stille opp med mye, men skal et menneske lykkes med å komme ut av en vanskelig situasjon, krever det stor egeninnsats. I helsevesenet bruker vi uttrykket hjelp til selvhjelp. I Nav-systemet og ute i kommunene er det mange gode hjelpere, veiledere og støttepersoner som kan motivere og oppmuntre dem som har behov for tilrettelegging for å komme i gang.

Jeg vil derfor advare mot en fattigdomspolitik som følger venstresidens fattigdomsretorikk, nemlig å stille opp med enda flere støtteordninger for å gjøre livet enklere. Dette er et defensivt og feilaktig utgangspunkt. Mitt mål, og Høyres mål, er å hjelpe mennesker ut av fattigdom ved å stille krav, ved at flere gis mulighet til å komme i jobb og til å få tilbake styringen av eget liv. Målet må være at flere kan greie seg selv.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:14:45]: Dette er ein spennande og viktig debatt, men eg kjenner at eg reagerer på éin ting. Frå den raud-grøne sida skaper ein stadig vekk det inntrykket at den andre sida – sjøl om det er nokre av oss som trur på noko i midten òg – vil rasere den nordiske modellen. Det er jo ikkje snakk om det. Me er alle einige om at den nordiske modellen er god. Det eg reagerer mest på, er at dersom ein ser på retorikken, dersom ein ser på det skiftet som har skjedd på fem år, så er det ganske så stort. Kvar gong me kjem med forslag, blir det berre høvla over, og ein seier at dette ikkje kan bli behandla no. Det blir skove ut i tid, i staden for at ein kjem med eigne forslag. Det må eg seie er skuffande.

Eg tok ordet igjen fordi eg vil følgje opp det interessante innlegget til representanten Steinar Gullvåg. Han peikte på eit innlegg han har i Dagsavisen i dag, der han viser til at 120 kommunar reduserer sosialhjelpa tilsvarende barnetrygda. Det tilsvarende 300–400 mill. kr, som heller burde tilfalle dei fattige barna. Eg kan ikkje vere meir einig. Derfor har me fremma akkurat eit slikt forslag. Ut frå det innlegget Gullvåg heldt no, skjønner eg ikkje korfor han ikkje kan stemme for:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forskriftsfeste at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.»

Det eg føler kvar einaste gong me debatterer det, kvar einaste gong debatten om fattigdomen kjem, er at det berre blir skove ut i tid. Eg sa i innlegget mitt i stad at eg er utruleg glad for at eg no såg eit signal, for eg innkasserer det som ein siger at det som opposisjonspolitikar nyttar å presse på med ulike tiltak, eg trur at det av og til blir snappa opp. Men eg må seie at eg er bekymra for om det verkeleg blir noko av når det ikkje blir stemt for det her, og når det blir vist til eit eller anna, f.eks. eit brev frå statsråden, eller ein viser til at ein håper at det kan kome noko. Det hadde vore mykje betre om ein faktisk hadde fått eit forslag gjennom i Stortinget.

Så vil eg kommentere det som går på sosialhjelp. Eg er veldig glad for at ein skal vente på fordelingsutval, utgreiing osv. – det er flott! Stortingsmeldingar er flotte å lese, men dersom ein ser på kva Regjeringa har gjort når det gjeld sosialhjelp før, sa f.eks. Bjarne Håkon Hanssen i 2007: «Vi må starte tidenes evaluering.» Pressemeldinga frå Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2007 viste til at det var altfor store forskjellar, at det var for lita oversikt, at me no måtte få vite meir, at det skulle bli sendt på høyring våren 2008, og at forhåpentlegvis skulle det kome forslag i løpet av 2008.

Me skriv no 2010, og me skal i gang med nye evalueringar. Eg skulle ønskje at dei raud-grøne kunne vere ærlege. Får sosialklientane ein statleg minstenorm, eller får dei det ikkje?

Thor Erik Forsberg (A) [12:18:04]: Jeg vet ikke hvor mange fattige mennesker som sitter og hører på denne debatten. Men om de egentlig hadde skjont at det var dem det handlet om, er jeg heller ikke sikker på, for vi er flinke til å diskutere tekniske ting, det politiske spillet, alle de gode poengene vi skal få fram i en politisk debatt. Men det er kanskje ikke det som er med på å hjelpe folk ut av fattigdom.

Én ting som jeg stusser over – i all vår velvilje – enten det dreier seg om frafall i den videregående skolen eller annet, er at det er noen som i sin iver har gått så langt som å kalle mennesker for en kostnad og et problem. Hvordan går det an å omtale mennesker på den måten? Fattigdom handler ikke bare om penger. Det handler om verktøy for å mestre sitt eget liv, og det handler også om en følelse av å bli sosialt ekskludert. Den rørende omsorgen som Fremskrittspartiet også legger for dagen for samfunnets fattige, er litt av et signal når man vet hvordan de tidligere har skjelt ut alenemødre, sosialhjelpsmottakere og innvandre-re som ikke er i jobb. Det er det stikk motsatte av å invitere mennesker inn.

Men det kan også hende at noen fra våre egne rekker av og til har ordlagt seg på en litt dårlig måte. Når man tror at det å bekjempe fattigdom og komme seg ut av en sånn situasjon, handler om å stå opp om «morran», vet man kanskje ikke all verden om den sosiale angsten som mennesker i fattigdom lever med, og som ikke vet hvordan de skal få betalt regningene sine.

Jeg sa tidligere, da vi diskuterte Nav, at for meg er det faktisk et viktig mål at det er flere som kommer til å oppsøke Nav for å få sosialhjelp. Vi vet at den opplevelsen

mange har når de med bøyd rygg går inn på et sosialkontor, er et resultat av våre holdninger til mennesker som sliter. Det er mange som kunne ha fått hjelp tidligere enn det de gjør i dag. Men dette handler grunnleggende sett om hvilket menneskesyn vi alle har. Det er enkelt å være enige om at vi skal hjelpe disse barna. Men hvordan er det vi av og til omtaler foreldrene til disse barna, enten de har behov for rusomsorg, er på vei ut av fengsel og skal prøve å komme tilbake til samfunnet? Jeg tror vi i denne salen skal ta et litt større ansvar for hvordan vi omtaler medmennesker som ønsker å komme tilbake, nettopp ved å invitere inn, ikke ekskludere ved å si at de er et problem. Avslutningsvis ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Dessverre, taletiden er over.

Ingjerd Schou (H) [12:21:23]: Jeg er litt overrasket over at denne debatten finner sted, for ifølge statsråd Halvorsen ble fattigdommen avvirket i forrige stortingsperiode. Så litt ydmykhet i forhold til et komplekst saksfelt hadde vært på sin plass, etter at jeg har hørt debatten så langt.

Bondevik II-regjeringen var den første som hadde fattigdom som eget saksfelt. Jeg var ansvarlig statsråd på området. Det ble satt på dagsordenen. Det var første gang fattigdomsbekjempelse ble tilgodesett med en egen tiltaksplan. Det var et gjennombrudd, og det var et nødvendig gjennombrudd, ettersom det i et velferdssamfunn som vårt er helt uverdige at mennesker ikke skal kunne komme seg ut av en vanskelig livssituasjon. Samtidig var det et startskudd. Det var en begynnelse. Vårt utgangspunkt i fattigdomsdebatten er at fattigdomsproblemer er sammensatte, de er komplekse, og det er ingen enkle løsninger. Regjeringen gjorde dette til et spørsmål om politisk vilje i 2005. Det er slik sett sikkert noen som i dag kan beklage de ordene. Det ble vel også gjort av statsråd Halvorsen da Regjeringen kom med løfter for denne regjeringensperiode. Men det var altså nok et løftebrudd.

Mye av den økningen som har vært satt på dagsordenen av Stoltenberg II-regjeringen, har dreid seg om å diskutere sosialhjelp, om den skulle økes eller ikke – som om fattigdom skulle vært bekjempet ved at man økte sosialhjelpen med x antall kroner. Alle som har drevet innenfor dette feltet, vet at dette er langt mer sammensatt enn som så. Om man hadde gitt noen hundrelapper mer i sosialhjelp, ville fortsatt antall fattige vært det samme. Problemet ligger i at det ikke gjøres nok for å få folk ut i arbeid, og det satses for lite på det som går på arbeidskvalifisering. Det satses, men ikke tilstrekkelig. Slik jeg ser det, virker det som om Regjeringen ikke er i stand til å prioritere. Det er den offentlige pengebruken som blir det kvalitative mål på om man oppnår noen løfter på dette området. På dette feltet blir det, som på så mange andre, lite handling.

Bondevik II-regjeringen hadde lagt en perfekt ball for den rød-grønne regjeringen i 2005. Fattigdom var satt på dagsordenen, arbeidsmarkedet var på full fart i positiv retning, og man hadde målrettede fattigdomstiltak. Regjeringen skuslet bort muligheten. Ballen lå altså for åpent mål, og man bommet. Det er utrolig godt gjort!

Jeg tror ikke det er siste gang vi kommer til å diskutere fattigdom i denne salen, men jeg håper at tiltakene blir mer nyanserte, og at innleggene blir litt mer ydmyke.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:24:39]: Det er klart at om ein lèt vere å gå i gebursdagen til barnebarnet sitt fordi ein ikkje har råd til å kjøpe presang, eller om ein har eit barn som har ein draum om å verte dansar, men ikkje har råd til å la barnet få danseundervisning, er det dårleg trøst i det store biletet.

Men eg vil likevel våge meg til å seie at eg på mange måtar ser litt positivt på denne debatten med tanke på kva som har skjedd i eit lite tiårsperspektiv. For det første har det faktisk skjedd ein del forbetringar. Sosialhjelpsatsane er auka, vi har gjennomført ei stor barnehagereform, ei førebyggingsreform, og kvalifiseringsprogrammet er i full innfasing. For det andre: Mange forslag som SV for mange år sidan stod heilt aleine om i den politiske debatten, er det no betydeleg oppslutning om – ikkje minst forslaget om normerte sosialhjelpsatsar, som eg trur vert veldig viktig å debattere vidare i åra som kjem, kanskje aller mest fordi eg har merka meg at alle no snakkar om kor utruleg viktig velferdsstaten og dei universelle velferdsordningane er for å kjempe mot fattigdom. Representanten Ropstad vart litt provosert over at det vart antyda noko anna.

Eg noterte meg at representanten Røe Isaksen sa i ein replikk før han heldt sitt kjensleladde innlegg:

«Vi diskuterer jo ikke de store, brede velferdsordningene som det er politisk enighet om i Norge.»

Han er representant for Høgre her. Altså: Ikkje meir debatt om sjukelønskutt, rett til vidaregåande opplæring, opplagt rett til barnehageplass og SFO – og den nedlatande omtalen av det. Slutt med dette, må det bety.

Då kan vi jo begynne på ein viktig debatt, nemleg korleis byggjer vi vidare ut mange av dei velferdsordningane som har så stor betyding for å kjempe mot fattigdom, f.eks. barnehagar. Av alle dei som ikkje går i barnehage før dei begynner på skulen, er dei med minoritetsbakgrunn sterkt overrepresentert. Den same gruppa er sterkt overrepresentert når det gjeld barnefattigdom. Vi må ta debatten om eit tilbod før skulegang, slik at alle møter opp til første skuledag med ein viss språkleg og sosial kompetanse. Vi må tore å ta den debatten. Det same må vi gjere når det gjeld SFO, for vi har kunnskap om kor viktig SFO er både for integrering og læring og for barns utvikling. Det må vere eit tilbod til alle i ein betydeleg del av skuledagen, slik at alle vert betre integrert i skuledagen.

Så meiner eg at for få her har teke opp spørsmålet om kultur og frivilligheit. Fattigdom i Noreg i dag handlar ikkje mest om å ha råd til mat, men om ikkje å kunne vere med på det andre kan vere med på. Eg har lagt merke til at kulturbyråd i Oslo, Torger Ødegaard, har sagt at Anniken Huitfeldt har eit instrumentelt kultursyn, fordi ho seier at det er nødvendig å tenkje meir på sosial inkludering enn å gjere det til ein berebjelke i kulturpolitikken. Eg er heilt ueinig, for eg meiner det er ein viktig del av denne debatten.

Til slutt: Eg trur òg at vi alle skal innrømme at møtet med systema, anten det er med Nav eller andre institusjo-

nar, er ein dimensjon ved det å vere fattig som er kraftig undervurdert. Der må alle partia og det offentlege gå i seg sjølve i åra som kjem.

Karin Andersen (SV) [12:27:51]: Noe av det viktige denne regjeringen har gjort, er å løfte minstepensjonene. Jeg registrerer at representanten Raja tror at det bare handler om alderspensjon. Det handler altså om enslige forsørgere, og det handler om stønadene i folketrygden til alle dem som er uten arbeid. Å løfte den minstepensjonen er penger rett til familier med dårlig råd. Det samme har vi gjort med bostøtta. Vi har endret bostøtta, slik at det er 50 000 nye familier som får rett til bostøtte – penger rett til familier med dårlig råd. Dette kom i gang i sommer og er ikke godt nok kjent av alle. Det er viktige virkemidler, breie virkemidler.

Så jeg forstår ikke hvilken debatt representanten Ingerd Schou har vært i, hvor det er sagt at noen snakker om bare ett virkemiddel. Dette dreier seg om mange breie, tunge virkemidler som må på plass, og disse ordningene er viktige.

Kvalifiseringsprogrammet er viktig. Kvalifiseringsprogrammet handler om det vi vet om fattigdommens konsekvenser, nemlig at det å ha så dårlig råd at man ikke aner hvordan man skal få endene til å møtes, ikke gjør at man kommer seg videre i livet sitt, men gjør at man blir værende i en avmaktssituasjon. Kvalifiseringsprogrammet er slik at det gir forutsigbarhet for inntekt, og det gir løfter om oppfølging, både når det gjelder det sosiale og det helsemessige, og når det gjelder arbeid. Det gjelder den samme målgruppa som får sosialhjelp. Det er akkurat de samme folkene, og det er ikke slik som noen har sagt her, at kvalifiseringsprogrammet skal utelukke noen av dem som går på sosialhjelp. Nei, Stortinget har sagt enstemmig: Det skal være for alle, og det skal bygges ut for alle. Da har vi en logikk med hensyn til hvordan vi skal ordne ytelsene for dem som har dårligst råd, og som er i den vanskeligste situasjonen, nemlig at vi er nødt til å gi en forutsigbarhet for inntekt, og vi er nødt til å gi en forutsigbarhet for oppfølging. Det er dette det handler om. Det handler ikke om moral, som noen ser ut til å tro. Det er noen som leser og skriver dårlig i dette landet – og jeg er en av dem. Men jeg har hatt flaks. Jeg har hatt folk rundt meg. Jeg har hatt lærere som har sett meg, og jeg har hatt folk rundt meg som har hjulpet meg når det har vært vanskelig. Det er ikke alle som har det slik.

Så da handler det ikke bare om et personlig ansvar, men det handler om at disse systemene vi snakker om, fra barnevern, barnehage, skole, Nav og også et arbeidsliv, er i stand til å se og oppfatte og oppmuntre, og at de ikke må krympe folk. For det er dessverre det som ofte skjer. Jeg vil gjenta det folk sier til meg når de ringer: Det er fælt å ha dårlig råd, Karin, men det verste er å bli sett ned på og å bli behandlet fryktelig dårlig. Og noe av det aller viktigste vi kan gjøre, handler ikke om bevilgninger. Det handler om hvordan vi snakker med folk, hvordan vi omtaler folk, hvordan hele forvaltningen omtaler folk, og at vi faktisk vet at det ikke er den minste forskjell på de folkene som havner på sosialhjelp, og oss som sitter i denne salen.

Abid Q. Raja (V) [12:31:11]: Representanten Gullvåg repliserer til representanten Røe Isaksen med å generalisere opposisjonen til å si at opposisjonen ikke har noen forslag til løsninger. Jeg undres på om representanten har lest Venstres og Kristelig Folkepartis forslag om fattigdomsbekjempelse. Om du er fattig, hvilke muligheter har du da? Du har ikke penger til leker, ikke til å gå ut og spise, ikke til å dra på kino eller andre aktiviteter som å delta på fotballag eller i fritidsklubb, ikke til å dra på ferie – aldri til å kunne dra på ferie. Jeg tror nesten ikke det er noen i denne salen som kan forestille seg hvordan det oppleves å være fattig barn. Og fattigdommen blir med deg gjennom hele livet.

Når det gjelder skole og innvandrer gutter, er det nettopp innvandrer guttene som faller utenfor i den videregående skolen. Når det gjelder arbeid, er det blant innvandrere en høyere arbeidsledighet enn ellers. De gjør arbeid som de er overkvalifiserte til å gjøre. Asylsøkere gis ikke rett til å jobbe fra Arbeiderpartiets og SVs side, som sitter i Regjeringen med makten. Hva lærer vi da nyankomne innvandrere når de ikke har rett til å jobbe? Midlertidige ansettelser i privat næringsliv vil ikke LO ha noe av, og det vil ikke regjeringspartiene ha noe av. Dette bidrar til å holde innvandrerne utenfor arbeidslivet. Dette forplanter seg videre på overforbruk av velferdsordninger, og selvfølgelig på kriminalitet osv. Denne salen bidrar til å holde de fattige fattige, og denne salen bidrar til å skape underklasser av innvandrere.

Det ser ikke bare ut som om man ikke har evnen, men man har heller ikke viljen. Jeg blir lei meg, jeg blir irritert, jeg blir deppa, og jeg blir kamplysten når jeg ser at minoriteter kommer systematisk dårlig ut gang på gang på dette området. Jeg blir overrasket over ordskiftet. Jeg vil ha satsing og løft, og jeg vil ikke ha den gode viljen. Jeg er glad for den gode viljen fra representanten Karin Andersen, men det er ikke nok med ord og løst prat og å vise omsorg for hverandre. Jeg vil ha konkrete løfter, konkrete tiltak og konkret handling. Lykkes vi ikke med minoritetene i dette landet, vil vi som nasjon mislykkes, og det er på tide at denne salen tar det inn over seg. Jeg vil gjerne se at denne nasjonen lykkes. Denne innvandrergruppen er kommet for å bli i Norge. Gjestearbeiderne dro ikke tilbake, og vi, barn av innvandrere, betrakter oss som nordmenn. Det er på tide at vi blir tatt på alvor. Det er på høy tid at politikken innrettes slik at den treffer målrettet, at den hjelper innvandrere. Det å hjelpe innvandrere er å hjelpe Norge. Det er faktisk hjelp til selvhjelp.

Venstre er parat til å ta ansvar, og jeg håper at Regjeringen og regjeringspartiene vil se at kampen mot fattigdom haster. Denne kampen har dessverre ikke mange sterke talerør der ut, og det bør forplikte denne salen. At de fattige ikke har sterke talerør der ute til å kjempe sin sak, bør forplikte denne salen. Hva annet er vi ellers folkevalgt til å gjøre?

Kari Henriksen (A) [12:34:04]: Vi har hatt en debatt om et viktig tema, og vi er stort sett enige om mål, viktighet og kompleksitet på dette området. Både opposisjonens og posisjonens politikere har pekt på forhold som vir-

ker: Barnehager, utdanning, dropout-tiltak og ikke minst arbeid til alle – og handlingsplan vil de fleste av oss ha.

Men jeg må si at det jeg ikke forstår, er sammenhengen mellom opposisjonens kritikk og hva de selv faktisk gjør. De kritiserer Regjeringen for at det jobbes for lite og for sent med dette, og de sier at Regjeringen har hatt fire år på seg. Samtidig bruker de ord som «dugnad», stå eller gå sammen. Representanten Ropstad fra Kristelig Folkeparti tar det for en sannhet at vi alle i denne salen er for den nordiske modellen, og Høyres representant Røe Isaksen mener det er enighet om de brede velferdstiltakene i Norge. Da er det mer enn paradoksalt at de selv ikke har lyktes i å bli enige om denne dugnaden eller om å stå sammen om de forslagene som de selv faktisk leverer i denne saken. Nok en gang i en viktig sak står de ikke sammen, og det er interessant å merke seg at dette gjelder saker som omhandler dem som har lite. Jeg lurer på om ikke enigheten er noe større når vi kommer til næringspolitikk og skatt.

Jeg opplever derfor denne argumentasjonen og de prioriteringene som opposisjonen har, som ganske fragmenterte. Tilslutningen til det solidariske fellesansvaret for dem som faller utenfor, er det aller, aller viktigste politiske grep vi kan ta. Det er bærebjelken i velferdssamfunnet, og der spriker høyresiden i alle retninger. Fremskrittspartiet ville forandre Norge på 100 dager, og høyresiden generelt vil ha mindre til fellesskapet og mer til den enkelte. Det er det solidariske fellesansvaret som har løftet mange ut av fattigdom, og det er det som kommer til å gjøre det i framtiden også.

Jeg må tillate meg å komme med en liten historie fra Setesdal. Der var det en dame som var litt oppgitt over ungdommens forhold til penger. Hun sa: «Peninge heve dei ikkje, men kvite mopedar det ska dei have.» Og slik oppfatter jeg at argumentasjonen til høyresiden er i denne saken. De vil gjerne ha alt, men ikke det som virkelig virker.

Steinar Gullvåg (A) [12:37:17]: I går hadde avisen Vårt Land et oppslag om barnevern som fattigkasse, i den forstand at barnevernet betaler plasser i barnehage, SFO og fritidsaktiviteter for barn fra fattige familier.

En rapport som er laget av førsteamanuensis Ingunn Studsrød ved Universitetet i Stavanger viser at barnevernet har endret karakter, hvilket selvfølgelig også kan være vel og bra. Tidlig innsats overfor både barn og familier er viktig i kampen mot fattigdom.

Jeg føler imidlertid grunn til å understreke at barnevernet først og fremst må være et barnevern, ikke et foreldrevern eller familievern. Den siste tida har vi dessverre hatt noen barnevernssaker i mitt fylke der hensynet til foreldrene og mangelen på tidlig innsats har endt i overgrep og betydelig omsorgssvikt.

Når jeg finner grunn til å peke på dette i denne sammenhengen, er det fordi rus, fattigdom og omsorgssvikt overfor barn gjerne henger sammen. Et langt liv har lært meg at vi som samfunn beklageligvis er nødt til å bryte opp familier med tungt rusmisbruk av hensyn til både barna og misbrukerne selv, og at vi altfor ofte venter altfor lenge med å gripe inn. Da må vi styrke barnevernet. Ikke det at jeg vil gjeninnføre løsgjengerloven, men at den

i sin tid bidro til å holde liv i en del tunge rusmisbrukere, er hevet over tvil. Derfor trenger vi nå en langt bedre rusomsorg med kapasitet nok og med gode tilbud, slik at vi kan bringe de rusavhengige tilbake til samfunnet. Det er krevende, men det er mulig, og det nytter. Arbeidsmarkedsbedriftene – og vi har besøkt noen av dem den siste tida – er fulle av eksempler på det. Det er også en del av fattigdomskampen.

Så til slutt: Jeg synes det er prisverdig at Kristelig Folkeparti inviterer til en dugnad i kampen mot fattigdom. Den dugnaden kommer, men jeg er ikke så sikker på om alle kommer til å delta i den. Når jeg f.eks. hører representanten Eriksson si at han for sin del tror at skattelettelser vil bidra til å løse fattigdomsproblemene i dette landet, så er representanten Eriksson på en helt annen arena enn det vi andre er, for all statistikk viser at de fattige i Norge ikke har skattbar inntekt. Det er det som er hovedproblemet.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [12:40:29]: Representanten Røe Isaksen framstiller det som om jeg mer eller mindre har kastet Soria Moria over bord. Jeg vil bare si at poenget her er at vi har hatt en enorm velstandsøkning for folk flest i Norge de senere årene. Det er også en enorm økning i forbruk.

Finanskrisen har vi kommet godt igjennom, og etter noe nedgang ventes det at vi igjen vil ha en økning i veksten i forbruket vårt. Poenget mitt var at da kan antallet fattige, målt etter EUs inntektsgrense, øke dersom vi ikke makter å trekke med oss de marginale gruppene som faller utenfor denne velferdsøkningen.

For familier med to barn er denne grensen nå 331 000 kr pr. år i netto kjøpekraft etter skatt. Jeg tror vi skal være klar over at det har vært en betydelig reallønnsvekst for personer med vedvarende lav inntekt i Norge i denne perioden. Jeg er enig i at selv om det har vært en sånn vekst, så er ikke denne veksten tilstrekkelig for dem som faller utenfor og ikke er med i denne veksten. Jeg tror det er veldig viktig å ha med dette bildet når vi skal diskutere hva som er hensiktsmessige tiltak i kampen mot fattigdom, nettopp fordi at vi ikke snakker om fattige som én gruppe, at vi ikke snakker om fattige som oss og dem – jeg hører delvis litt tendenser til det i denne debatten – for da tror jeg ikke vi klarer å innrette gode ordninger, som er målrettet mot dem det gjelder.

Vi vet hva som generelt virker for å dra folk med i velstandsøkningen. Det er barnehager, det er skoler, det er utdanning, og det er arbeid. Jeg kan understreke igjen at på disse områdene har Regjeringen en god politikk, og vi skal ikke vente med å utvikle den videre til meldingen kommer våren 2011.

Kåre Simensen (A) [12:42:45]: Fattigdomsdebatten i dagens Velferds-Norge kan være et sårt og vanskelig tema å ta opp, men fattigdomsproblemene skal ikke skjules, og de skal heller ikke diskuteres i det lukkede rom. Av den grunn er debatten i dag særdeles viktig. Fattigdomsbegrepet er mangfoldig, og det kan også være svært synlig. Ser vi ut av vinduet fra denne salen, kan vi se mennesker som tigger, og som leter etter verdier i søppelkasser. Slikt gjør

inntrykk på oss, og jeg tror ingen er upåvirket av det som skjer, og av det man ser.

Men all fattigdom er ikke synlig i gatebildet. Alle som har hatt ordet tidligere her, har vært opptatt av dem som er født inn i fattigdomsstatistikken, nemlig barna. Det er ikke hyggelig å registrere at stadig flere barn blir en del av denne statistikken. Arbeidet med å få barna ut av statistikken blir vår felles utfordring. Det handler om svært mange tiltak. Arbeid for alle er det viktigste. Forebyggende innsats gjennom oppvekstmiljø og utdanning er andre tiltak.

Når undersøkelser viser at barn fra inntektsfattige husholdninger deltar i mindre grad i aktiviteter i fritiden enn andre barn og unge, så er det grunn til ekstra bekymring. Vi snakker her om hverdagen til mange barn. En av våre viktigste oppgaver er å gi disse barna muligheten til å være barn på lik linje med andre barn og, ikke minst, sammen med andre barn.

Regjeringen har i Soria Moria vært svært tydelig på at barn og unge skal gis mulighet til å delta og utvikle seg i samfunnet, uavhengig av foreldrenes økonomiske og sosiale situasjon, og at barn ikke skal oppleve den sosiale ekskluderingen som følge av familiens økonomi. Vi er alle enige om at det må en kraftinnsats til for å fjerne fattigdommen i Norge. Den veien kan være lang, men vi er i gang.

Opposisjonen har i denne debatten framstilt det som at intet skjer, men det er også viktig å få fram at det er blitt vedtatt mange konkrete tiltak spesielt rettet mot denne gruppen barn og unge. Jeg skal nevne noen få.

I statsbudsjettet er det avsatt vel 3 mill. kr til tiltak for å styrke arbeidet med inkludering og fattigdom, som omfatter alle grupper og individer som faller utenfor fellesskapet.

Vi vet at idretten og det øvrige Frivillighets-Norge gjør et fantastisk arbeid for å få barn integrert i et fellesskap. For å styrke dette arbeidet ytterligere, og da spesielt i byområdene, er det opprettet en ordning for å inkludere spesielt unge innvandringsjenter i ulike idrettslag.

Vi kan videre nevne kulturskoletilbud som Den kulturelle skolesekken og kulturkort for ungdom. Felles for disse er at de er viktige tilbud til den mest utsatte gruppen av barn og unge.

Det er også viktig å nevne det mangfold av tilbud som ligger under ordningen Frifond.

Som representanten Gullvåg var inne på, er det også viktig å få fram at barnevernet har en viktig jobb å gjøre i forhold til fattigdomsinnsatsen i vårt land.

Tiden er ute, så det er like godt å stoppe. Takk.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [12:45:56]: Jeg er helt enig med statsråden i at det er helt avgjørende og utrolig viktig for det norske samfunnet at vi har en god økonomisk politikk, vekst i antall arbeidsplasser, og at flere kan komme seg inn i arbeidslivet og på den måten få økt inntekten sin. Poenget mitt var rett og slett at hvis det er en enorm forskjell på virkeligheten og retorikken, må man gjøre noe enten med retorikken eller virkeligheten. Det er ikke en farbar vei ikke å gjøre noe med noen av delene.

Jeg er også veldig glad for at vi ut i debatten fikk en mer ydmyk tone fra deler av de rød-grønne partiene. Jeg er også helt enig med representanten Solhjell som sier at dette er kompliserte problemstillinger. Men jeg tror nok, når han snakker om den nordiske modellen, at han forveksler de rød-grønnes retorikk med virkeligheten. Det har aldri vært noen hemmelighet i Norge at det er bred enighet om at vi skal ha et offentlig finansiert helsevesen, en skole for alle, eldreomsorg for alle, uavhengig av lommeboken. Men det er jo ikke slik at den nordiske modellen, som inkluderer borgerlige regjeringer både i Sverige og Danmark, og som inkluderer en historie hvor også Høyre og de borgerlige partiene har bidratt og sittet ved makten, er ensbetydende med Arbeiderpartiets til enhver tid vedtatte program. Det kan ikke være noe spesielt godt utgangspunkt for debatten.

Vi er altså enige om noen grunnleggende påler. Så er spørsmålet: Hvordan skal vi bevege oss videre? Vi ser jo at hullene i velferdssamfunnet fortsatt er store. Jeg tror at det å ha en konsekvent politikk for at det skal lønne seg å jobbe, er viktig. Der er det faktisk ikke slik, som representanten Gullvåg sier, at skattelettelse er ubetydelig. Det registrerte jeg med glede at representanten Andersen også mente i Dagbladet for bare noen uker siden. Veldig mange med lave inntekter, uførepensjon eller andre offentlige ordninger, taper faktisk penger på å gå fra en offentlig ordning og over til arbeidslivet, bl.a. fordi skattereglene ikke er gode nok. Vi må gjøre reglene slik at terskelen for å komme inn på arbeidsmarkedet blir mye lavere. Vi er nødt til å sørge for at de tiltakene vi har for yrkesrettet attføring – alle disse tingene som gjør at folk hindres fra å falle ut av arbeidslivet – styrkes og ikke får en bråstopp. Vi er også nødt til å ha målrettede tiltak. Det er ikke mange uker siden Høyre foreslo i denne sal at man nettopp skulle ha et konkret målrettet tiltak etter modell fra Ungdomskortet. Kulturkortet, som i Ålesund kommune, sikrer at alle barn i alle kommuner i Norge får en sjanse til å delta i frivillige aktiviteter og kulturtilbud. Alle disse tingene er viktige, og hvis Regjeringen er mer ydmyk og ikke tror at de sitter med alle svarene, kan vi kanskje komme et stykke på vei.

Så helt til slutt til representanten Henriksen. Det stemmer at opposisjonen ennå ikke har lagt fram et regjeringsprogram. Det kan godt hende det kommer, det får vi se på. Men nå er det jo ikke spesielt imponerende at det som en rød-grønn regjering – som sitter med flertall på Stortinget, og har gjort det i fem år – er enige om, er å utrede mer. Det kan det ikke være spesielt imponerende at man bruker enigheten og flertallet i Stortinget til.

Presidenten: Presidenten skal jo ikke blande seg inn i debatten, men vil likevel bare opplyse om at i Finland er det sosialdemokratiske partiet i opposisjon. Da er det grunn til å regne med at regjeringen vil regne seg som borgerlig i oppstillingen av situasjonen i Norden.

Da går vi videre til neste taler – Thor Erik Forsberg.

Thor Erik Forsberg (A) [12:49:27]: Representanten Raja var inne på det med midlertidig arbeidstillatelse for asylsøkere. Nå ser jeg at representanten har forlatt salen,

men han har kommet med gjentatte angrep på SV og Arbeiderpartiet for en slik type politikk. Men det kunne jo kanskje være bedre å rette pekefingeren mot seg selv når det var egen regjering, Bondevik II-regjeringen, som faktisk sørget for at asylsøkerne ikke lenger fikk midlertidig arbeidstillatelse.

Engasjementet til SV blir latterliggjort litt, og det blir veldig fort trukket fram i denne debatten at det handler om politisk vilje. Selvfølgelig handler dette om politisk vilje. Det å bekjempe fattigdom handler om å være medmennesker, men det handler også om vår vilje til å investere i de menneskene som ramler utenfor. Det er både Fremskrittspartiet og Høyre som i sin kroniske angst for å bidra gjennom skatteseddelen nettopp for å finne fram til tiltak som gjør det mulig å løfte mennesker ut av en trang livssituasjon, som gjør at man egentlig blir litt diskvalifisert. For det koster penger å ha folk ansatt enten det dreier seg om å styrke rusomsorgen, Nav, Kriminalomsorgen eller barnevernet, fordi det er altfor mange mennesker som fortsatt ikke blir sett og hørt, og som fortjener at vi stiller opp. Da må det faktisk være sånn at særlig vi i denne salen, som består av relativt velfødde folk, må være villig til å gi noe av oss selv for at andre skal kunne få det bedre. Det er det som er solidaritet. Det er det som er å stille opp for andre – ikke bare som Fremskrittspartiet så altfor ofte gjør: stjeler fra neste generasjons barn.

Presidenten: Kjell Ingolf Ropstad har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:51:31]: Eg må få lov til å kommentere representanten Kari Henriksen sitt innlegg. Eg ønskjer å bekrefte at Kristeleg Folkeparti kjem til å kjempe for eit trygt, offentleg helsevesen, ein trygg og god offentleg skule og òg ei trygg eldreomsorg for alle, uavhengig av økonomisk stand, nettopp fordi me, som fleire har vore inne på, byggjer på den nordiske modellen. Eg synest det er eit interessant perspektiv som er kome opp, at den nordiske modellen, som representanten Solhjell var inne på, skal vere SV sitt program, og ikkje nødvendigvis Finland, Sverige eller Danmark sitt. Eg synest det perspektivet er ganske nyttig.

Representanten Henriksen seier at fellesskapen for dagens regjering berre er staten eller det offentlege, medan for Kristeleg Folkeparti er kanskje den viktigaste fellesskapen familien, fordi familien t.d. er nærmast dei fattige barna. Å tryggje familien, å tryggje fellesskapen i familien er noko av det viktigaste – eller den friviljuge fellesskapen der barn kan samlast og kan delta aktivt saman i ein viktig fellesskap.

Robert Eriksson (FrP) [12:52:47]: Jeg synes først og fremst at representanten Solhjell kom med en nyttig innrømmelse. Han sa i sitt innlegg at vi hadde diskutert normerte satser for sosialhjelp i mange år, at det var en sak som SV har kjempet for lenge, og at den fortsatt diskuteres. Så sa han videre at det også vil bli viktig å diskutere normerte sosialhjelpssatser i årene framover. Det må jo

bety at den sittende regjering iallfall ikke har tenkt å innføre normerte satser på en god stund, ettersom han mener at det fortsatt vil være viktig å diskutere denne saken i mange år framover. Det synes jeg var en nyttig erkjennelse og klarlegging fra SVs parlamentariske leder.

Så til det Karin Andersen tok opp om kvalifiseringsprogrammet. Kvalifiseringsprogrammet er viktig, forutsatt at det fungerer. Men den siste rapporten fra Riksrevisjonen tyder jo ikke på at det fungerer veldig bra når vi vet at fire av seks kontorer ikke hadde tilrettelagt bl.a. for individuelle planer for den enkelte, noe som var selve grunnlaget for å få en individuell og god oppfølging av dem som deltok i kvalifiseringsprogrammet. Jeg synes den sittende regjering og regjeringspartiene må ta ansvar og sørge for at kvalifiseringsprogrammet fungerer slik det er tiltenkt.

Så til skatter. Jeg snakket om skattelette i forbindelse med et mer fleksibelt arbeidsliv. Jeg tror den viktigste veien ut av fattigdom er deltakelse i arbeidslivet. Jeg tror at man da må ha en skatte- og avgiftspolitikkk som ikke bare gjør det lønnsomt for bedriftene å ansette flere folk, men også gjør det lønnsomt for den enkelte arbeidstaker å ta jobb. Dette tror jeg er viktig. Jeg registrerer at representanten Gullvåg er uenig i det, at det ikke vil ha noen betydning. I så fall tror jeg han er ganske alene i denne salen om å mene det, men det hadde vært interessant å få vite om det også er grunnlag for Regjeringens generelle oppfatning. Så er det jo faktisk slik at skattelette vil ha betydning for alle. Hvis man øker bunnfradraget i privatskatten, vil det selvfølgelig ha betydning for alle dem som er rett over minstesatsene, bl.a. folk som er uføre, på attføring, rehabilitering osv. De vil få bedre økonomi, i stedet for å havne i fattigdom. Det er helt opplagt. Jeg tror nok at det kan være et viktig element. Representanten Forsberg sa det på et fortreffelig vis: «For det koster penger å ha folk ansatt.» Skattesystemet er en av de kostnadene som gjør at det koster å ha folk ansatt. Hadde man kunnet se på andre måter å innrette det på, kunne man faktisk fått ned kostnadsnivået og gjort det mer lønnsomt å ansette flere folk. Jo flere folk som blir ansatt og deltar i arbeidslivet, jo større sjanse er det for at de bringes ut av fattigdom.

Karin Andersen (SV) [12:55:53]: Kvalifiseringsprogrammet er viktig. Men det blir litt paradoksal når representanten for Fremskrittspartiet trekker fram statistikk fra 2008 når han skal bedømme hvordan dette virker – det er mange flere som deltar nå – og også representerer det partiet som vil fjerne hele ordningen. De vil fjerne disse pengene. Det er de viktigste pengene for de mest vanskeligstilte, slik at de skal få økonomisk trygghet og et opplegg som gjør at de kan komme ut i arbeidslivet. Og ikke nok med det, Fremskrittspartiet vil også ha fjernet stønaden som enslige forsørgere skal ha til utdanning. Vi vet at utdanning virker. Ordningen virker. Fremskrittspartiet vil fjerne den, for ingen skal ha noe mer enn andre. Alle skal behandles likt. Jeg vet hvordan det går når en behandler alle likt. Det er som om Northug og jeg skulle gå skirenn sammen. Vi kunne ha like trenere, få like mye penger hvis vi vant, samme tidtaking og for så vidt like gode forutsetninger, men jeg vet jo hvem som ville ha vunnet. Det blir

ikke troverdig når det partiet som vil fjerne disse ordningene, kritiserer resultatet av dem. Det er slik at alle etter hvert skal ha rett til denne ordningen.

Så til Høyre: Høyre er opptatt av f.eks. frafall i videregående skole. Men Høyre har vært imot at alle elever skulle ha rett til å få videregående opplæring. Det er en modell de i dag sier at de er enig i. De har vært imot leksehjelp, som vi vet virker mest for de ungene som sliter mest. Nå gir vi det gratis til alle, for lekser er viktig, slik at kunnskap og mestring skal komme til alle ungene. Man sier man savner forslag som Regjeringen sjøl er enig i. Nei, vi gjør ikke det. Vi skal styrke innsatsen mot frafall. Vi gjør en tidlig innsats i barnehager. Vi sier vi ønsker en bedre fordelingspolitikk, for vi vet at det i samfunn med mindre forskjeller, blir mindre fattigdom, og at konsekvensen av fattigdom blir mindre.

Jeg mener det er lurt hvis vi kan senke skattene litt for dem med aller lavest ytelse og inntekt. Men jeg mener også at det er riktig at vi strammer inn mer på toppen, ikke bare for å finansiere et nødvendig løft for dem som har dårlig råd, men også fordi samfunn med mindre forskjeller er bedre å leve i for alle og minst like produktive. Det viser forskning og sammenlignbare tall fra europeiske land. Den undersøkelsen omfatter også oversjøiske land som Canada og USA. Det er en viktig skillelinje i norsk politikk. Jeg opplever at vi er uenige om det. Det handler om forskjellen på borgerlig politikk og den politikken som den rødgrønne regjeringen fører. Jeg er overbevist om at hvis vi skal fjerne fattigdom, er vi nødt til å få mindre forskjeller.

Presidenten: Steinar Gullvåg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, avgrenset til 1 minutt.

Steinar Gullvåg (A) [12:59:14]: Rent bortsett fra at skattelettelse nær sagt løser alle problemer som høyrepartiene møter, må jeg konstatere at jeg, Røe Isaksen og Eriksson har en vidt forskjellig virkelighetsoppfatning.

De tror at det er skattebyrden som gjør at ungdom, innvandrerkvinner og eneforsørgere velger sosialhjelp framfor lønnet arbeid, underforstått at de ikke gidder å delta i arbeidslivet fordi de har så gode ordninger at det ikke lønner seg å arbeide. Det tror jeg er en fullstendig gal oppfatning. Det er antakeligvis derfor vi tilhører forskjellige partier.

Anette Trettebergstuen (A) [13:00:10]: Jeg registrerer at noen av oss fra regjeringspartiene her i dag blir kritisert for offentlig å mene noe om hva som kan fungere i fattigdomsbekjempelsen, samtidig som vi blir kritisert i dag for ikke å gå langt nok. Med respekt å melde, Regjeringen satte ned Fordelingsutvalget, vi har sagt vi skal følge det opp, og vi har lagt en prosess for en helhetlig vurdering, med nye og forsterkede tiltak mot fattigdomsbekjempelse i en kommende stortingsmelding. Det er et varsel om en økt satsing. Da må det også være sånn at vi må få lov til å forholde oss til den allerede lagte prosessen og komme tilbake til tingene i riktig rekkefølge, og ikke i forbindelse med et representantforslag fremmet midt oppe i den pro-

sessen. Vi kommer tilbake til disse tingene, og vi har jo også i dag lovet en satsing, det er ingen tvil om det. Dette er Regjeringens viktigste sak.

Så er det tydelig i dag at man plutselig er enige om at den nordiske og norske modellen er et felles politisk prosjekt. Ja vel – kjempefint. Sånn har det ikke alltid vært. Og Høyre og Fremskrittspartiet snakker om at det finnes et hull i den norske modellen, så folk faller igjennom. Det er et bilde jeg ikke liker. Men ok, det er nå sånn at vi ikke har klart å fange opp alle. Det er folk som havner utenfor fellesskapet, det er det vi i dag diskuterer. Men hva er da løsningen? Er det å gjøre mer av det som fungerer, styrke de universelle velferdsordningene for å fange opp dem vi i dag snakker om, eller er løsningen å fylle de hullene med noe annet? Og hva er det Fremskrittspartiet og Høyre ønsker å fylle de såkalte hullene med? Er det å svekke velferdsordningene, at folk skal ta mer ansvar for å lykkes selv, som det ble sagt? Skaper det mindre sosiale forskjeller? Er det en privatisering av helsevesen og skolevesen, der de flinkeste og de rikeste kan kjøpe seg de beste tjenestene? Er det noe som gir mindre sosiale forskjeller? Å nulle ut kvalifiseringsprogrammet, gir det mindre sosiale forskjeller? Er det å svekke arbeidstakernes rettigheter, åpne for mer individuell lønnsfastsettelse og gi skattelettelse til høylønnsgruppene en politikk for sosial utjevning? Er et frislepp i alkoholpolitikken, som vil føre til økt bruk av rusmidler, en god politikk for å utjevne forskjeller? Er det en god politikk for de barna som befinner seg i fattigdomsstatistikken som sliter med foreldre som lever med et rusproblem? Er det å gjøre alle til minstepensjonister, og at alle deretter skal sørge for resten selv, en god politikk for sosial utjevning? Er det å slippe markedet til på område etter område, en god politikk for å skape mindre forskjeller i det norske samfunnet? Nei, det er det ikke.

Det er lett å stå her i dag og diskutere fattigdom som om det er et eget isolert problem som ikke henger sammen med resten av politikken. Sånn fungerer det ikke, og det er partiene på venstresiden, som har en konsistent politikk der vi styrker fellesskapet og ikke svekker det, som kommer til å lykkes i kampen med fattigdomsreduksjon framover.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [13:03:20]: Det er fristende å starte en ny polemikk med representanten Trettebergstuen, men da kommer det sikkert bare flere replikker, og så har vi det gående. Men jeg må jo bare si at jeg tror det er en fordel at man ikke baserer virkelighetsbildet på den retorikken man får utdelt fra partikontorene. Og til det at det skal være en overraskelse at den nordiske modellen, med alt det innebærer, har bred politisk støtte, la meg ta et eksempel: Noe av det viktigste i den nordiske modellen er bl.a. at vi har hatt åpne økonomier. Vi er et av landene i verden med sterkest beskyttelse av eiendomsretten. Gjennom regjeringen Willochs reformer på 1980-tallet klarte man å skape et åpent samfunn, skape ny dynamikk og liv i den nordiske model-

len. Alle disse tingene vil jeg også ha et eierskap til som Høyre-mann.

Jeg tok ordet for å komme med en helt konkret kommentar til representanten Andersen, som sier at Høyre er mot at man skal ha en rett til å gå på videregående skole. Det stemmer at Høyre var mot Reform 94 som den ble lagt fram, men det var ikke retten til å gå på videregående skole som var grunnen til den motstanden. Grunnen til den motstanden var at man forsøkte å omskape et skolesystem. Man kuttet altfor drastisk ned på bl.a. antall linjer, og det hadde store uheldige konsekvenser. I ettertid har Høyre snarere gått i bresjen for å si at flere skal få rett til å gå på videregående skole, ved å si at det også skal gjelde for voksne elever, at man skal få rett til å gå tilbake. Det er heldigvis nå en praksis vi har.

Når det gjelder leksehjelp, er jeg veldig – veldig – for leksehjelp. Det er jo et initiativ som er blitt tatt i flere Høyre-styrte kommuner, bl.a. her i Oslo, nettopp fordi Høyre har vært opptatt av at skolen skal gi like muligheter for alle, uansett hvor du kommer fra, og fordi likhetsskolen, som vi har kalt det i så mange år, er dårlig på én ting, nemlig å produsere likhet – den jevner ikke ut de sosiale forskjellene. Høyre har også hvert eneste år satt av penger i våre alternative budsjetter til at vi skal ha mer leksehjelp, ikke mindre.

Når det gjelder skattepolitikken og representanten Gullvåg, er jeg helt enig i at det selvfølgelig ikke er slik at folk velger å gå på sosialhjelp. Det er ingen som ønsker det. Men jeg synes det er litt vel mye forlangt av folk at vi skal kreve at de taper penger på å gå fra en offentlig støtteordning og over i arbeid. Jeg tror ikke at mennesker er homo economicus og utelukkende rasjonelle økonomiske agenter osv., men det er litt mye å kreve at de skal tape penger, altså få mindre å rutte med i måneden fordi man går over fra en offentlig støtteordning og over i arbeidslivet. Så jeg vil anbefale den rød-grønne fraksjonen at man tar en liten opplæring. Representanten Andersen har veldig gode poenger når det gjelder dette, som hun helt sikkert kan dele med representanten Gullvåg på neste felles fraksjonsmøte hos de rød-grønne.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 3 og 4.

(Votering, se sidene 2459 og 2460)

Sak nr. 5 [13:06:22]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentanten Robert Eriksson om endring av folketrygdloven slik at utenlandske statsborgere som kommer til Norge og begår kriminelle handlinger, ikke får rett til medlemskap i folketrygden (Innst. 172 S (2009–2010), jf. Dokument 8:42 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 45 minutter og fordeles med inntil 10 minutter til saksord-

føreren, inntil 5 minutter til hver av de øvrige partienes hovedtalere og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anette Trettebergstuen (A) [13:07:33] (ordfører for saken): Bakgrunnen for at vi har fått denne saken til behandling i Stortinget, er ulike oppslag i pressen i januar måned, der det kom fram at fanger fra EØS-området som soner mer enn ett års fengselstraff, kan anses som medlemmer av folketrygden, og da ikke bare ha rett til dekning av utgifter til helsehjelp under soning, men også opparbeidelse av rettigheter de kan bringe med seg etter endt soning og utvisning.

Det har etter disse oppslagene kommet relativt sterke reaksjoner. Det som i utgangspunktet er gjort i regelverket for å finne en praktisk løsning for å sikre rett til helsehjelp under soning, kan tydeligvis ha konsekvenser som ingen av oss politisk støtter, nemlig at kriminelle som ikke er bosatt i Norge, og som kommer hit og utfører kriminelle handlinger, opparbeider seg rett til ytelser de kan hente ut etter endt soning og utvisning.

Dette er åpenbart helt urimelig, og det strider mot folks rettsfølelse. En skal ikke tjene på kriminalitet. Det sender et svært uheldig signal, og det gjør ikke akkurat arbeidet med å bekjempe såkalt charterkriminalitet begått av utenlandske borgere i Norge lettere.

Bare så det er sagt: Det er klinkende klart at så lenge utenlandske kriminelle sitter i norske fengsler og soner dom, skal de ha rett til å få dekket nødvendige helsetjenester og akutt hjelp, som alle andre. Det som derimot må forhindres, er at de samme kriminelle under soning opparbeider seg økonomiske rettigheter de kan hente ut etter endt soning. Dette er blitt konstatert av Regjeringen før. Så har man hatt en tolkningsstrid. Og det er dette vi må få klarhet i: Hvilke begrensninger kan vi legge inn i eget lovverk slik at de nødvendige utgiftene til f.eks. helsehjelp dekkes i bunnen – at grensen trekkes på et rimelig sted, slik at vi unngår at utenlandske borgere opparbeider seg rettigheter de kan ta med seg videre etter endt soning og utvisning?

Jeg er veldig glad for at arbeidsministeren og for så vidt også justisministeren var klinkende klare på dette allerede den dagen saken for første gang ble tatt opp, i spørretimen, at her skulle de sette i gang et arbeid for å rydde opp i regelverket og sørge for at det ikke gjøres lukrativt å begå kriminelle handlinger og sone dom i norske fengsler.

Alle i denne salen er enige om at kriminell aktivitet og utenlandske borgeres soning i Norge ikke skal lønne seg ved at man får nyte godt av folketrygdens ytelser etter at man er ute av fengselet. Men i innstillingen til saken går opposisjonen lenger. Man problematiserer ikke bare innsattes rett til ytelser etter soning, men også under soning. Opposisjonen sier i sine merknader og i sitt forslag at inn-

satte ikke skal ha rett til medlemskap i folketrygden under eller etter soning, noe som da også vil bety at rettigheter til bistand de i anstendighetens navn skal ha mens de oppholder seg i norske fengsler, vil måtte falle bort. Vi snakker da om dekking av elementære helsetjenester. La det være klart: Det har ikke vært snakk om, og det er ikke snakk om fra Regjeringens side å frata folk som soner i norske fengsler, rett til helsehjelp. Så lenge de oppholder seg i norske fengsler, skal de ha en slik rett. De har også krav på dette. Opposisjonen får selv redegjøre for sitt syn på det – om de mener at innsatte i norske fengsler ved behov for behandling skal forskjellsbehandles på grunn av opprinnelsesland. Det er i så fall en usolidarisk praksis som posisjonen ikke støtter.

Jeg er glad for at statsråden så tydelig har sagt at gjeldende praksis og lovverk skal ryddes opp i, slik at lovgivningen, og praktiseringen av den, blir i samsvar med folks rettsfølelse, og ikke minst at vi får en lovgivning på dette området som bidrar til å forsterke den kampen vi fører for å bekjempe kriminalitet generelt, særlig rettet mot utlendinger som begår kriminalitet i Norge, og som også skal understøtte det arbeidet som gjøres med å få utenlandske kriminelle til å sone i hjemlandet. At kriminelle opparbeider seg lukrative rettigheter etter endt soning i norske fengsler, er ikke en akseptabel praksis.

Robert Eriksson (FrP) [13:12:13] (komiteens leder): Jeg tror – som også saksordføreren var inne på – at det var mange av oss som ble lettere sjokkert da vi så de avsløringene media kom med i denne saken. Jeg tror også det som kom fram i bl.a. Aftenposten rett over nyttår, går litt utover den rettsoppfatningen folk har.

Jeg er veldig glad for – og har lyst til å understreke det – at statsråden tar problematikken på alvor, og at hun har igangsatt et arbeid knyttet til det. Jeg er også veldig glad for at hele komiteen ser de urimelighetene som bl.a. ble avslørt i media. Det ville være urimelig at en fra Bulgaria – hvis det er riktig det Aftenposten skrev i sin artikkel, at en årslønn der ligger på mellom 18 000 og 19 000 – etter f.eks. 14 års soning i Norge kunne ta med seg mer enn én årslønn hjem i pensjon. Jeg tror ingen av oss ønsker at det skal være sånn, og jeg er veldig glad for at det blir ryddet opp i det.

Så til vårt forslag, som saksordføreren nevnte. Hele poenget er jo at man under soning mister rettighetene til opptjening. For hvis man ikke fratas rettigheter til opptjening i folketrygden mens man soner, betyr det jo heller ingen endring i forhold til dagens praksis. Selvfølgelig skal alle som sitter i norske fengsler, ha de samme rettigheter til helsemessig oppfølging ved alvorlig sykdom. Det ligger ingenting i dette forslaget som går på begrensninger på det området. Det vi snakker om, er de trygdeytelsene som man tjener opp og kan ta med seg i ettertid. Og jeg håper som sagt at arbeidet skjer fort, og at vi får en rask avgjørelse i saken og en rask opprydding i lovverket.

Det hadde også vært interessant å utfordre statsråden på hvilke typer velferdsordninger utenlandske kriminelle som soner i norske fengsler, kan ta med seg. Finnes det en sånn oversikt, og i så fall: Hvilke velferdsordninger er det

som er innbakt i det systemet? Det kunne jeg tenke meg å få vite. Det hadde også vært ønskelig å få nærmere klarhet i når man kan forvente at Stortinget vil få seg forelagt en sak med endringer i lovverket.

Med det velger jeg å avslutte, og jeg tar opp det forslaget som vi fremmer, og som er referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp det forslaget han refererte til.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [13:15:22]: Jeg slutter meg til det store flertallet – Høyre er en del av det store flertallet – som reagerte ganske kraftig på denne saken. Jeg har lyst til å gi honnør til Regjeringen, og til statsrådene, for at man allerede første dag sa klart fra om dette er en uakseptabel praksis, ikke bare fordi det oppleves som grovt urimelig og urettferdig, men også fordi det utfordrer vår rettsoppfatning – vår tro på straffesystemet – og i ytterste forstand også oppslutningen om velferdsordningene våre.

Jeg tror dette i verste fall bidrar til økt fremmedfrykt og stigmatisering. For nettopp slike utslag – som er åpenbart urimelige – blir veldig lett sauset sammen med andre debatter. Det fører til at det blir vanskeligere å få fram at Norge på mange måter har en vellykket integreringspolitikk, og at vi på mange måter også har en rask og kontant behandling av mennesker som kommer hit utelukkende i den hensikt å begå kriminelle handlinger.

Velferdsordningene i Norge er basert på prinsippet om opptjente rettigheter. De som mottar trygd eller pensjon i en eller annen forstand, får denne utmålt i forhold til hva man har betalt inn gjennom vanlig arbeid og betalt trygdeavgift. At kriminelle utenlandske statsborgere som sitter i fengsel og aldri har gjort et arbeidsslag i Norge, skal få samme rettigheter simpelthen fordi de er tatt av politiet og dømt i norsk rettsvesen, er selvfølgelig absurd.

Når Høyre også støtter forslaget om at det skal legges fram en sak om dette allerede til våren, er det for å understreke sakens alvor og at dette er en sak der man kan ta raske avgjørelser – og der man bør ta raske avgjørelser.

Jeg har lyst til, før jeg avslutter, å avlegge en visitt til representanten Trettebergstuen, for jeg er helt enig i at i anstendighetens navn skal man selvfølgelig også som ikke-norsk statsborger – som utlending – få tilgang til elementære helsetjenester o.l. i norske fengsler. Men det er meg bekjent ikke knyttet til trygderettigheter som sådanne. Det er jo ikke sånn at man er nødt til å gi folk rett til å tjene opp rettigheter i den norske folketrygden for at vi f.eks. skal kunne gi dem et anstendig helsetilbud – i hvert fall et minstemål av helsetilbud – som vi som et sivilisert og anstendig samfunn bør gjøre. Så jeg forstår ikke at opposisjonens merknader om det skal kunne oppfattes som et angrep på grunnleggende menneskelig behandling også av utlendinger i fengsel. Men det er å slå fast et prinsipp, nemlig at man ikke trenger å gi trygderettigheter til mennesker som er i fengsel, som ikke er norske statsborgere og heller ikke har noe å gjøre i Norge når de har sonet sin dom.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at uttrykket «sause sammen» er et uparlamentarisk uttrykk.

Karin Andersen (SV) [13:18:42]: Jeg tror de fleste er enige i denne saken, og jeg er helt enig i det saksordføreren sa.

Men jeg må innrømme at jeg synes det er en litt rar innstilling. Grunnen til at det blir stilt spørsmål om den, er jo bl.a. at det står at man er opptatt av at dette skal gå raskt. Samtidig stiller man nå en rekke spørsmål: Hva gjelder dette egentlig? Vi vet ikke helt hva det gjelder – hvilke regler, hvilke velferdsordninger er det, spør representanten Eriksson. Og så har man altså ut fra et oppslag i en avis fremmet helt konkrete forslag som skal gjennomføres i vår – uten at man egentlig vet hva det handler om!

Statsråden og Regjeringen har sagt at man skal gjøre dette så fort som mulig. Jeg er kanskje mest forundret over Høyre og Kristelig Folkeparti som har blitt med på dette. Dette hadde de ikke gjort hvis de hadde sittet i regjering, for her sier Regjeringen at den skal gjøre det så fort som mulig: Greier man det i vår, så greier man det i vår. Jeg tror ikke det er noen uenighet om det. Men jeg synes man har gått litt vel langt. I merknadene står det faktisk at det dreier seg om helse- og pensjonsutgifter, og derfor er det grunn til å stille disse spørsmålene. Så her tror jeg man her latt opposisjonsrollen gå litt utover det som har vært fornuftig.

Jeg er overbevist om at Regjeringen vil komme med en løsning på dette, for jeg tror dette krenker rettsfølelsen hos oss alle akkurat like mye. Men vi må gå igjennom disse ordningene sånn at vi gjør det korrekt, både i forhold til internasjonale forpliktelser og slik at vi vet hva vi snakker om.

Jeg har erfaring med at avisene av og til skriver noe som ikke er helt sant. Noen ganger overdriver de tallene, eller virkningen, eller de spekulerer litt i hva som kan ha skjedd, men som kanskje ikke har skjedd – jeg vet ikke. Derfor mener jeg vi må gjøre dette på den seriøse måten. Det er ikke å vedta tidspunktet for når denne saken skal komme til Stortinget, men å støtte Regjeringen fullt ut i at den skal komme til Stortinget så fort som mulig med en ordning og en klargjøring – eller en endring av reglene – som gjør at vi oppnår det vi alle er enige om.

Geir Pollestad (Sp) [13:21:15]: Dette er den andre saken som blir debattert her i dag, som går på det jeg ønsker å kalle EØS-avtalens bakside. Det skrives i innstillingen at dette er resultat av et regelverk som inngår i Norges EØS-forpliktelser.

Jeg er glad for at denne saken blir tatt opp, men jeg undrer meg litt over den rollen som bl.a. Kristelig Folkeparti har inntatt. De tok dette opp med justisministeren i spørretimen, og de fikk et tindrende klart svar. Men likevel har de altså ikke tillit til at dette blir fulgt opp av Regjeringen.

Når det gjelder sakens innhold, har vi i dag gode velferdsordninger i Norge. Det skal vi ha. Det er også kostbare ordninger. Folk har en vilje til å stille opp og være med på spleiselaget.

Men denne type oppslag som Aftenposten her hadde, om at utenlandske kriminelle skal opptjene sosiale rettigheter under soning, kan være med på å svekke tilliten til

våre trygdeordninger og viljen til å være med og stille på spleiselaget. Jeg er derfor så glad for at både justisministeren og arbeidsministeren var tidlig ute og slo fast at dette ikke er akseptabelt.

Jeg ser fram til å høre statsrådens beskrivelse både av de faktiske forhold i saken, hva som er mulig handlingsrom innenfor gjeldende lovverk, og hvorvidt det er behov for å gjøre regelverksendringer.

For Senterpartiets del er tilliten til folketrygden viktige enn respekten for EØS-avtalen. Jeg har vanskelig for å tro at EØS-avtalen vil pålegge Norge å la utenlandske kriminelle opptjene pensjonspoeng og rettigheter under soning, men dersom det ikke er mulig å finne løsninger innenfor EØS-avtalen, mener jeg, og Senterpartiet, at dette er en kamp som er egnet til å ta opp i Brussel. Dette er en så urimelig ordning at den må en ta opp i Brussel. Det er langt fra kjernen i de fire friheter vi snakker om, vi snakker her om respekten for de norske velferdsordningene. De er viktige for Senterpartiet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:24:05]: Først vil eg rose statsrådene, som gjekk saman då denne saka blei kjend, og klart og tydeleg sa at ein ønskte ei endring. For kva er det egentleg dette dreier seg om? Jo, det er forståinga av folketrygdloven og korleis den loven blir tolka. Og det som er interessant, er at han blei tolka på ein heilt annan måte så seint som i revidert i fjor. Det betyr jo at det me egentleg diskuterer, er om me kan gå tilbake til den gamle forståinga som var, og som ein veit at det har vore litt intern strid om.

For kva er det me snakkar om? Jo, me snakkar om menneske som oppheld seg ulovleg i Noreg, som gjer seg skuldige i kriminelle handlingar, som blir sette i fengsel og dermed opparbeider seg helserettar og automatisk blir medlem i folketrygda, slik at dei får helserettar og pensjonsrettar. Det betyr at når du kjem ulovleg til Noreg og blir dømt, opparbeider du ein del rettar. Det betyr òg at du rokkar litt ved den rettskjensla som eg trur dei fleste nordmenn sit med. For det interessante er jo at dersom du blir fengsla i eit år, vil du få nokon rettar. Dersom du blir fengsla i tre år – altså: du gjer deg skuldig i grovare kriminalitet – vil du òg bli lønt med å ha rett til grunnpensjon frå fylte 67 år. Signaleffekten av det trur eg er veldig dårleg. Derfor er eg glad for at Regjeringa har varsla at ho ønskjer å kome tilbake med det. For det strir mot folks rettskjensle at ein løner kriminalitet på den måten, og særleg når det er slik at jo grovare kriminaliteten er, jo fleire rettar får ein.

Dette er jo snakk om menneske som kanskje gjerne bør sone i sine heimland. Derfor tenkjer eg at me må gjere noko med det når det gjeld helserettar, og når det gjeld rett til å bli medlem av folketrygda. Men når me seier det, seier me jo ikkje at det ikkje skal vere ein rett til helsehjelp. I merknadene som representanten Andersen påpeiker, seier me berre at det er rettar som dei får i dag, me seier ikkje at dei ikkje skal få dei. Det synest eg er viktig å presisere for Kristeleg Folkeparti sin del.

Det som eg òg vil påpeike i den forstand, er kanskje ein vanskeleg parallell å trekkje: Me er jo inne i ei anna sak

som no blir behandla i Stortinget, i helsekomiteen, som gjeld rett til nødvendig helsehjelp for papirlause innvandrarakar, og eg òg har registrert – om ikkje i merknadene i komiteen, så har eg sett det i avisoppslag – at Regjeringa ønskjer å gjere noko for å sikre dei nødvendig helsehjelp. Då tenkjer eg at noko liknande må det vere mogleg å gi til desse menneska òg – at ein kan sikre seg at dei får nødvendig helsehjelp, men at dei ikkje blir medlem i folketrygda, at vi altså går tilbake til den gamle forståinga.

Grunnen til at Kristeleg Folkeparti har gått med på forslaget som ligg her, er ganske enkelt at me ønskjer å presse på. Eg kan ikkje la vere å trekkje parallellar til den førre saka som me behandla, der me har sett utsetjingar på det eine og det andre.

Den 6. januar sa statsråd Storberget, rett nok, klart og tydeleg då eg utfordra han på om det var mogleg å kome kjapt tilbake, at han hadde hatt dialog med statsråd Bjurstrøm, og at han trudde at det ville «gå raskt». Etter mi oppfatning, utan å ha sete i regjering, er seks månader relativt raskt. Derfor synest eg ikkje det er problematisk i det heile å gå inn på eit forslag som seier at Regjeringa skal leggje fram ei sak i løpet av våren. Dersom det ikkje er noko problem, og dersom me er einige osv., bør det vere mogleg å finne ordningar som enkelt kan fikse opp i dette. Derfor ventar eg òg at statsråden, når ho no tek ordet etterpå, kan gjere greie for ein prosess vidare, slik at me kan vere trygge på at det vil kome. Grunnen til at me for vår del går inn for forslaget, er at me ønskjer at det skal kome så fort – i løpet av våren, før sommaren.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [13:28:20]: Innstillingen tar opp trygdeforholdene for utenlandske innsatte under soning av straff. Folketrygdloven har ikke egne regler om medlemskap i slike tilfeller. Spørsmålet må avgjøres ved en tolkning av de generelle reglene i folketrygdloven om bosted i Norge. Personer som er bosatt i Norge, er pliktige medlemmer i folketrygden.

Kriminelle i norske fengsler kan deles i to atskilte grupper: personer som var medlemmer i folketrygden fram til soningen tok til, og personer som ikke har annen tilknytning til Norge enn de straffbare handlingene og soningen.

For personer som var medlemmer fram til soningen, opprettholdes medlemskapet også under fengselsoppholdet. Disse vil i tillegg til rett til helsetjenester opptjene rett til pensjon. Loven har ingen regler om bortfall av medlemskap på grunn av straffbare forhold eller utvisning, men det finnes regler om bortfall eller reduksjon av ytelser under soningen. Men dette dreier seg altså om de som var medlemmer før soningen.

Når det gjelder personer uten annen tilknytning til Norge enn de straffbare forholdene, har departementet lagt til grunn at avsoning i norske fengsler i samsvar med rettskraftig dom ikke er å anse som ulovlig opphold i Norge. I praksis har dette til nå vært tolket slik at personer med dommer på tolv måneder eller mer, derfor er å anse som medlemmer av folketrygden med rett til helsetjenester. Reelt sett har spørsmålet om trygdeforholdet for innsatte

som skal utvises etter soning, dreid seg om å finne en praktisk løsning for å dekke helsehjelp til denne gruppen. Direktoratet har ingen oversikt over pensjonsrettigheter oppjent kun ved soning i norske fengsler av personer som ellers ikke har lovlig opphold her.

Under den grundige gjennomgangen som jeg nå har iverksatt, har jeg sett at frihetsberøvelse i seg selv nok ikke kan regnes som tilstrekkelig grunnlag for ordinært medlemskap i folketrygden som bosatt her. Saken har vist at den manglende direkte reguleringen av trygdemedlemskap under frihetsberøvelse gir grunnlag for ulike tolkninger og mulighet for avvikende løsninger.

Jeg vil derfor om kort tid – og jeg understreker kort tid – sende på høring et forslag til konkret regulering av spørsmålet om trygdemedlemskap under soning. Jeg vil også sørge for å sikre en riktig praksis og lovforklaring i Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Innstillingen tar opp spørsmålet om mulige begrensninger i norsk handlefrihet som følge av trygdereglene i EØS-avtalen. Det må også her legges til grunn et skille mellom personer som var medlemmer før soningen, og personer som bare har de straffbare forholdene å vise til. EØS-reglene beskytter bare den første gruppen.

Under gjeldende trygdeforordning 1408/71 forutsetter norsk ansvar at den innsatte var arbeidstaker i Norge før soningen eller hadde trygdeytelser på grunnlag av et arbeidsforhold her. En slik person vil bevare rettighetene under soningen.

Den nye trygdeforordningen 883/2004 utvider mulighetene for norsk ansvar ved at også personer som er bosatt her, kan bli omfattet. Vi legger til grunn at kriminell aktivitet og soning ikke vil bli regnet som bosted etter forordningen.

Det vesentlige punktet i forhold til EØS-reglene er kravet om likebehandling av norske statsborgere og andre EØS-borgere, og videre kravet om likestilling av opphold i andre EØS-land med opphold i Norge. For å kunne begrense ytelser for EØS-borgere som soner, må tilsvarende begrensninger også gjøres gjeldende for norske borgere. Det er ikke aktuell politikk.

Forslagene som med det første sendes på høring, vil ivareta kravene etter EØS-avtalen. Jeg har for øvrig merket meg at komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti bl.a. ser ut til å problematisere dekningen av helsehjelp for innsatte på bakgrunn av at dette kan føre til store utgifter. Dersom Norge fortsatt skal kunne regne seg som et humanitært samfunn som respekterer menneskerettene, tror jeg det er uunngåelig å sikre at de innsatte får nødvendig helsehjelp, selv om det koster penger. Jeg registrerer med glede at kanskje har jeg lest dette mer negativt enn jeg har grunnlag for å gjøre.

Jeg er imidlertid enig i at vi av hensyn til utgiftene, og særlig av hensyn til mulighetene for å rehabilitere de innsatte, så langt som mulig bør arbeide for overføring til soning i hjemlandet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [13:32:54]: Jeg registrerer at statsråden sier at hun i løpet av kort tid vil sende ut et høringsnotat. Da kunne jeg tenke meg å utfordre statsråden på at hun sier litt mer om når hun forventer at det høringsnotatet går ut. Er det før påske, eller blir det før 1. mai? Hva er høringsfristen hun kommer til å legge opp til? Slik jeg forstår det, er endringsforslagene allerede laget i departementet. Statsråden har laget dem. Det er de som skal ut på høring. Ser da statsråden for seg at den saken kan legges fram for Stortinget og behandles før sommeren?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [13:33:33]: Jeg opererer her med alminnelig høringsfrist. Det er de reglene som gjelder. Så vidt jeg erindrer fra min tid med høringsfrister, er det tre måneder. Men den kommer raskt, så jeg vil tro at Stortinget vil kunne behandle den hvis de ønsker å behandle den. Men det er ikke min jobb å organisere hvordan Stortinget behandler sine saker.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:34:03]: Eg tek ordet vel så mykje for å seie at statsråden har registrert riktig, og at eg er einig i veldig mykje av det ho seier i innlegget sitt. Eg syntest det var eit godt innlegg.

Mitt spørsmål følger opp litt av det den førre replikanten sa. Det gjeld kort tid. Det var flott å høyre at statsråden understreka at det skal vere kort tid. Me har tidlegare i debatten fått litt kritikk, og ein synest at forslaget er useriøst. Mitt spørsmål er derfor til statsråden: Opplever ho at det er useriøst og vanskeleg å kunne komme tilbake med ei sak i løpet av våren 2010?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [13:34:42]: Jeg tror først at jeg må understreke at jeg nå ikke helt husker hvordan høringsfristene er etter regelverksinstruksen, så jeg må ta forbehold. Jeg sender dette ut på alminnelig høring etter de reglene som gjelder. Jeg tror at jeg tok litt for hardt i.

Men spørsmålet var om jeg kan understreke at det kommer i løpet av 2010. Var det det som var spørsmålet?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:35:01]: Om forslaget er useriøst.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [13:35:04]: Vi vil legge fram et forslag på høring som inneholder den måten som departementet og jeg mener dette bør behandles på. Jeg vil ikke karakterisere andres forslag. Jeg tror, etter å ha hørt debatten og innleggene her, at alle har grunnlag for å kunne være fornøyd med det som kommer til å komme på høring.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.
(Votering, se side 2461)

Sak nr. 6 [13:35:37]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om

endringer i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven (bedre muligheter for å kombinere arbeid med pleie- og omsorgsoppgaver) (Innst. 183 L (2009–2010), jf. Prop. 64 L (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil 5 replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [13:36:51] (ordfører for saka): Prop. 64 L omhandler flere forslag til lovendringer i arbeidsmiljølova og folketrygdlova, bl.a. forslag om retten til permisjon i ti dagar for å kunna yta pleie og omsorg til nære familiemedlemmer over 18 år, forslag om å utvida retten til permisjon og pleiepengar ved pleie av nære pårørende i terminalfasen frå 20 til 60 dagar og forslag om at foreldre som i minst tre år har teke imot pleiepengar og/eller auka hjelpestønad får rett til ytingar i inntil tre månader etter at behovet for tilsyn og pleie har teke slutt fordi barnet dør.

Dagens samfunn er i endring. Den store bekymringa ein har i dagens omsorgssamfunn er at ein manglar tilsette og folk til å hjelpa dei mange som har behov for det. Omsorgstenestene er blitt store i omfang, og det ser dessverre ikkje ut til at behovet blir mindre i framtida.

Det er positivt at mange pårørende yter omsorg til sine nære på ulike måtar. Det som dei ulike lovforslaga omhandler, er at dette skal det bli sett pris på, òg ut frå eit samfunnsperspektiv. Ein legg til rette for at yrkesaktive får moglegheit i form av omsorgsdagar til å yta pleie og omsorg, og at foreldre, som er dei beste omsorgspersonane for eigne barn, får ein utvida periode etter omsorgsperioden med rett til betaling frå det offentlege, slik at ein får tid på seg til å koma inn på arbeidsmarknaden eller i utdanning. Utgangspunktet i lovendingane er ein unisont samstemde om, noko det er viktig å påpeika i denne salen, sidan ein ikkje alltid er det.

Lovendinga om utviding av rett til permisjon, frå 20 til 60 dagar, for pleie av nære pårørende i ein terminalfase er det ingen diskusjon rundt. Det er full semje om at denne utvidinga er nødvendig og riktig, for det er stor usikkerheit når det gjeld varigheita av pleie- og omsorgsbehov, både medisinske faktorar så vel som planleggingsmessige forhold i ein terminalfase.

Eg er glad for at det kjem inn ein rett til permisjon på inntil ti dagar for å yta pleie og omsorg til nære familiemedlemmer over 18 år. Men eg er ikkje fullt så glad for at desse dagane er utan kompensasjon. I 2007 blei dette med

betalte omsorgsdagar for nære familiemedlemmer – då fortrinnsvis foreldre – teke opp som eiga sak av underteikna i min heimkommune. Bakgrunnen var at mange hadde sakna eit slikt forslag, og at ein fekk tilbakemeldingar om at fleire nytta eigenmeldingar til ulike behov for å gi omsorg til sine nære. I den IA-debatten vi har lagt bak oss, burde dette temaet ha vore meir oppe. Eigenmeldingsdagar skal jo brukast ved eigen sjukdom, og berre det. I min heimkommune starta vi med to omsorgsdagar med løn, noko det var full semje om frå alle partia i kommunestyret, og i kommunen vår er – forutan Framstegspartiet og Høyre – Kristeleg Folkeparti, Arbeidarpartiet, SV, Venstre og Senterpartiet representerte. Då dette skulle evaluerast etter eit år, kom det klart fram at dette ville ein fortsetja med. Det kom svært positive tilbakemeldingar frå arbeidstakarar og omsorgsmottakarar, og organisasjonane støtta dette heil hjarta. Det blei større moglegheit for den enkelte tilsette til å yta omsorg, og ein rydda opp i forhold til feil bruk av eigenmeldingsdagar. Kanskje er det slike for så vidt beskjedne tiltak – på to dagar – som gjer at arbeidskvardagen og omsorgskvardagen til den enkelte blir betre, noko som er svært positivt. Forslaget her i dag gjeld ti dagar, men då utan kompensasjon. Då er kanskje dei to dagane i min kommune meir verdt for den enkelte, men det er dessverre ikkje ei moglegheit elles i landet. Kanskje er det slikt at politikarane ute i kommunane som har ein annan nærleik til samfunnet, ser på eit slikt forslag som meir viktig enn dei som er her inne? I alle fall viser dette temaet det.

Mange som utøver denne omsorga, er kvinner, og ofte kvinner i låglønssyrke. Skal ein få inn andre på banen, er det ein feil veg å gå ikkje å ha lønnskompensasjon for desse dagane. I ei IA-bedrift har ein trass alt 24 eigenmeldingsdagar til rådighet innan eit år, og då er eg redd for at dei som brukar permisjonsdagar utan kompensasjon, blir eit mindretal, og at ein fortset som før og tek ut IA-dagar til andre formål enn eigne sjukedagar. Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti er einige om at det bør vera ein kompensasjon som ikkje skal gå ut over arbeidsgivar. Ein trur at fleire som ønskjer det, vil ta ut omsorgsdagar til det beste for sine, og at ein ryddar opp i forhold til feil bruk av IA-dagar.

Lovendinga om rett til yting i ein overgangsperiode etter at pleie av barn er avslutta, er viktig og noko vi alle er einige om. Det som gjer at vi ser denne saka litt forskjellig, er grunnlaget for at vidare ytingar vil bli gitt. Forslaget frå Regjeringa går ut på at når ein pleieytar har pleia eit barn i minst tre år, skal ein ha rett til pleiepengar og auka hjelpestønad i ein periode på tre månader etter at pleieforholdet er avslutta fordi barnet dør. Nokre høyringsinstansar og Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Høyre meiner at dette er altfor strengt. Dei som utøver ei slikt hjelp overfor barn med store behov, gjer ein stor og krevjande innsats. Det å gjera denne innsatsen i eitt eller tre år er like tyngande både fysisk og psykisk – uansett talet på år. Ein treng denne moglegheita for ei forlenging på tre månader, uansett tyngda eller lengda av pleia. Derfor blir det feil å meina at ein har eit større behov for forlenging av stønaden etter tre år enn etter eitt år, då dette er svært individuelt både utifrå familiesituasjonen og fysisk og psykisk opple-

ving i det heile. Ein veit at tilknytninga til arbeidslivet fort blir svekt. Ved langtidsjukefråver har ein vanskar med å koma inn igjen i arbeidslivet allereie etter nokre månader. Derfor er det, som sagt, feil å straffa omsorgsytaren ved å ha ein så lang periode som tre år for å få rett til vidare stønad i tre månader. Derfor legg Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Høgre fram forslag om minst eit år for å få rett til vidare yting i tre månader.

Til slutt må eg få lov til å retta opp ein feil i eit av forslaga frå mindretalet, på side 9 i innstillinga. Ved § 9-11 skal det stå «nytt fjerde ledd» i staden for «første ledd».

Så vil eg ta opp forslaga der Framstegspartiet er medforslagsstillar.

Presidenten: Representanten Laila Marie Reiertsen har tatt opp de forslagene – med den nevnte rettelse – hun refererte til.

Thor Erik Forsberg (A) [13:44:07]: Vår største utfordring i tiårene som ligger foran oss, er det de lærde kaller demografiske endringer. På enkelt norsk betyr det at vi har lyktes med å bygge opp en folkehelse som gjør at vi blir stadig eldre. De siste generasjonene, som min egen, har ikke vært like flinke til å sørge for at flere barn kommer til, på nivå med det man gjorde etter krigen, da det ikke var uvanlig med store barnekull. Som homofil kan jeg vel ikke akkurat skryte av å være en stor bidragsyter til denne utfordringen, selv om det ikke nødvendigvis står på innsatsviljen. Dette gir oss noen store utfordringer med å skaffe nok folk til å gi nødvendige omsorgstjenester i framtida. Derfor er arbeidet med et inkluderende arbeidsliv så viktig.

I dag er det slik at den kommunale helsetjenesten og familien deler omsorgsansvaret, og slik må det også være framover. Vi som familie må stille opp når vi får syke barn og eldre som trenger hjelp. Men vi kan være med på å legge bedre til å rette, slik at det går an å kombinere nettopp omsorgsbehov og yrkesaktivitet. Det er en gledelig at Regjeringen legger fram disse forslagene. En ny permisjonsordning med rett til inntil ti dagers permisjon årlig uten kompensasjon, for å yte omsorg til nære familiemedlemmer, er også med på å legitimere fravær i arbeidslivet, som på sin måte kan bidra til å sørge for et mer inkluderende arbeidsliv.

I offentlig sektor har fagforeningene kjempet fram at man skal få en kompensasjon, og det bør – i den tiden vi er inne i med stor økning i privat kjøpekraft – det også legges til rette for i lønnsoppgjøret, at man prioriterer denne typen goder framfor mer penger i lommeboka.

Her skiller flertallet og mindretallet lag. Jeg vil utfordre Fremskrittspartiet – for jeg tror at man gjør denne øvelsen ganske mange ganger ved at man foreslår en full lønnskompensasjon ved fravær. Er det slik at man kan stole på at Fremskrittspartiet, med sin kroniske motvilje mot skatt, i sitt forslag til revidert statsbudsjett legger inn de utgifterne som dette vil innebære for fellesskapet – rundt regnet 1,1 til 3 milliarder kr? Hvis man ikke velger å legge dette inn i revidert statsbudsjett, så er det ikke et bidrag til de familiene som sliter.

Retten til pleiepenger ved pleie i hjemmet av nære pårørende i livets slutfase skal utvides fra 20 til 60 dager. Det er en fin og helt nødvendig utvidelse, for når det går så galt at det går mot livets slutt og man er syk, så vet man ikke alltid hvor lang tid det tar. Det er mange som har opplevd at de 20 dagene ikke strekker til, og derfor er det en god utvidelse at man nå får til to måneder.

Når pleieforholdet har vart i minst tre år, gis det rett til fortsatte pleiepenger og forhøyet hjelpestønad når pleieforholdet opphører fordi barnet dør. Det er helt nødvendig i en så tung prosess som det er å miste et barn, at man legger til rette for at man får en mulighet til å orientere seg fram i arbeidslivet etter en så sterk påkjenning som det er å miste sitt eget barn. Vi tror det er fornuftig å sette grensen ved minst tre år for at man fortsatt skal ha rett til pleiepenger og forhøyet hjelpestønad. De som mister barn før dette, vil også kunne få hjelp via dagpenger og kvalifiseringstiltak med stønad.

Jeg møtte et foreldrepar i Sarpsborg som hadde vært i en situasjon der de hadde brukt lang tid på å pleie barnet sitt. Barnet fikk omsorgsbolig da det fylte 18 år, men det avbruddet fra yrkeslivet som dette medførte, gjorde det vanskelig for foreldrene å komme inn igjen i arbeidslivet. Men det er gjennom disse erfaringene man bygger opp mye verdifull livserfaring, som disse foreldrene vil bruke til også å hjelpe andre. Så her er det muligheter til å bruke denne kompetansen til f.eks. omskolering, slik at man f.eks. kan utdanne seg til å bli helsefagarbeider.

Vi er flinke i Norge. Det er gode familieverdier som ligger i det å lage stadig nye ordninger, men i all vår iver etter å lage nye ordninger er vi også med på å lage et kompetanseproblem, slik de Nav-ansatte beskriver det, de som skal forvalte alle våre gode tanker og ideer. Men ikke minst er det ofte en utfordring for pårørende som er i en vanskelig livssituasjon, å klare å orientere seg fram i våre ulike ordninger. Derfor er det positivt at helseministeren varslet i denne sal 2. mars at man skal nedsette et hurtigarbeidende utvalg for å se på de ulike ytelsene. Det å forenkle og samordne er å ta hensyn til dem som trenger det aller mest, slik at de klarer å orientere seg fram i en vanskelig livssituasjon.

Det er viktig for flertallet og for Regjeringen at vi er med på å skape gode ordninger som bidrar til at folk får muligheten til å ha en god tilknytning til arbeidslivet, selv om man kan ha store utfordringer i privatlivet. På samme måte som med sykmeldinger, tror vi også det er viktig at man i slike vanskelige livssituasjoner får mulighet til å kombinere arbeid og det å være hjemme. Vi tror også at det har noe positivt å tilføre det fellesskapet som arbeidsplassen skal være, for også å kunne ha mer energi å gi til sine når man kommer tilbake. Regjeringen har valgt noen viktige skritt ved å legge til rette for å løse de utfordringene som ligger foran oss.

Jeg har lyst til å rette en utfordring særlig til Fremskrittspartiet. Kristelig Folkeparti har også den samme utfordringen, men de har ikke den samme kroniske motviljen mot å hente inn skattepenger. Det ville være fristende å utfordre Fremskrittspartiet her i dag: Er det slik at dere vil legge inn disse midlene som kreves for å gi full kom-

pensasjon, i revidert statsbudsjett – det som kreves hvis vi skal få denne ordningen til å fungere fra 1. juli?

Bente Stein Mathisen (H) [13:52:01]: Når en av dine nærmeste blir rammet av sykdom og trenger bistand og omsorg, har de fleste av oss et sterkt ønske om å hjelpe til. For den som trenger hjelp og omsorg, er det en ekstra trygghet hvis hjelpen kommer fra noen som de kjenner godt. Jeg vet at det er mange som sliter med dårlig samvittighet overfor syke og skrøpelige pårørende og gamle foreldre. Flere hjemmeboende eldre har behov for mer oppfølging enn det offentlige hjelpeapparatet ofte kan bistå med. Noen eksempler er nødvendige ærend som å følge til lege og undersøkelser, eller tilsyn når de blir akutt syke med f.eks. influensa og feber, men ikke så syke at de trenger innleggelse noe sted.

Ved å legge til rette for privat velferd med rett til velferdspolispermisjon på inntil ti dager vil samfunnet kunne spare litt i offentlige ordninger og utgifter til en del praktisk bistand som å følge til lege og røntgen og behandling i sykehus, oppgaver som vi vet ofte tar lang tid. Det er vel flere av oss som har sittet lenge og ventet på en legevakt eller på en røntgenundersøkelse. Dette er positivt. Derfor er jeg glad for at Regjeringen i proposisjonen foreslår endringer i lovverket som gir rett til velferdspolispermisjon for å hjelpe familiemedlemmer over 18 år.

I tillegg til at dette er en god ordning for dem som omfattes av den, er det også en god ordning med tanke på å skape balanse mellom de ulike arbeidsplassene. I dag er det slik at innenfor offentlig sektor er det rettigheter til dette, men ikke innenfor privat sektor.

Til nå har det vært mye omgøelse av lov og regelverk når en person skal hjelpe en gammel mor eller far. Mange har sykmeldt seg, enten gjennom å bruke egenmeldingsdager eller fått sykmelding av en lege som viser forståelse for situasjonen. Etter dagens endring trenger man ikke det.

Spørsmålet om lønnskompensasjon har vært til vurdering i komiteen. Jeg registrerer at det er partier som mener at hvis det ikke følger med en inntektssikring, vil det være vanskelig for mange å benytte seg av ordningen. Jeg er ikke så sikker på det. Mange har nok opplevd dagens ordning som sterkt begrensende for å kunne bistå sine nærmeste. Mange kvier seg og synes det er vanskelig å be arbeidsgiver om fri. Det å be om sykmelding synes mange blir feil. Dagens endring bidrar til at denne terskelen fjernes. Dermed det er snakk om mer langvarig omsorgsfravær, vil en kunne søke på andre inntektssikringer.

På samme måte støtter vi forslaget om å styrke muligheten til å pleie nære pårørende i livets slutfase gjennom en økning fra 20 til 60 dager. Dette er i tråd med det engasjement Høyre skapte for tre år siden, da vi gjennom vårt omsorgsutvalg foreslo nettopp dette.

Jeg er også glad for at vi i dag skal vedta forbedringer i ordningen med pleiepenger i tilfeller der pleie av barn avsluttes fordi barnet dør. Forslaget innebærer at det gis rett til fortsatt ytelse i tre måneder etter at pleieforholdet har opphørt. I den forbindelse mener Høyre at kravet om tre års stønadmottak er i overkant strengt. Om en har mot-

tatt pleiepenger i ett år, vil de fleste være enig i at det vil ta tid å områ seg etter å oppleve at ens eget barn dør, uansett hvor forventet dette har vært. Det er snakk om en sorgprosess som tar tid. Dette skiller seg sterkt fra situasjoner hvor pleieforholdet opphører når barnet blir friskt eller fyller 18 år. Disse forholdene er det lettere å forberede seg til, også i forhold til arbeidslivet. Når barn dør, er situasjonen annerledes. Derfor har Høyre sammen med Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti foreslått å sette en begrensning på ett års mottak av pleiepenger i stedet for Regjeringens forslag om tre år.

Karin Andersen (SV) [13:55:36]: Vi i SV er veldig glad for de lovendringene som Regjeringen har lagt fram om utvidelse av rettigheter for å kunne ta vare på familiemedlemmer i vanskelige og til dels svært kritiske livssituasjoner. Det er forslag som flere av oss har jobbet med i mange år, for å få styrket de rettighetene. Jeg er helt enig med dem som sier at familier i disse situasjonene ofte opplever veldig vanskelige valg. Mange vil ønske å kombinere det å drive privat omsorg med offentlig bistand. Mange vil foretrekke at det offentlige går inn og gjør de tyngste omsorgsoppgavene, men mange vil også gjerne bidra mer sjøl. De forslagene som er lagt fram nå, bidrar til å styrke det.

Så kunne en sjølsagt ønsket seg mye mer på mange områder, men jeg har lyst til å problematisere litt i forhold til det å kunne ta ut ti dager uten lønn. Ja, det er jo en utvidelse, en ny rettighet som ikke har vært der før. Slik sett er jeg helt sikker på at det vil bli tatt godt imot. Jeg er like sikker på at det for veldig mange vil være mulig å bruke disse dagene, men for andre kan det være kritisk fordi man har lav lønn og store utgifter. Jeg tror ikke det egentlig er noen som hadde vært veldig imot å få på plass en slik ordning, men når vi ser kostnaden ved en slik ordning, som departementet har regnet ut skal være mellom 1 milliard kr og 3 milliarder kr, blir vi litt mer betenkt. Vi har før i dag diskutert behovet for å forsterke innsatsen mot fattigdom, og jeg skal helt ærlig innrømme – i hvert fall fra vår side – at hvis jeg hadde hatt de 3 milliardene, ville jeg lagt dem i fattigdomspotten og ikke her. Det er de avveiningene som vi faktisk er nødt til å gjøre når vi driver politikk på ordentlig. Så kan vi jobbe videre med å se på om vi kan få inn ulike typer kompensasjonsordninger, men foreløpig er dette et stort skritt i riktig retning. Flere har snakket om at det har vært noen som har hatt muligheter til å ta slik fri, og andre ikke. Det har utløst noen dilemmaer hos mange. De dilemmaene er i hvert fall ryddet av vegen.

Så er det noen andre forslag, spesielt dette med rett til pleiepenger etter at et pleieforhold for et barn opphører fordi barnet dør. Det er en diskusjon om det skal være ett eller tre år. Jeg skjønner absolutt den gode intensjonen til dem som sier at de ønsker ett år, og jeg forstår det absolutt når man sier at dette handler om en krise som kanskje er det verste man kan oppleve som forelder, nemlig å miste et barn, og at det kan ta tid. Poenget her er vel at da har man mulighet til andre støtteordninger som finnes, fordi man ikke har vært borte fra arbeidslivet i så mange år, og

det da finnes en type sikkerhetsnett som skal være der, og som man kan støtte seg til. I alle fall vil veldig mange trenge andre typer oppfølging, kanskje kompetanseheving, over lengre tid enn tre måneder. Hvis man har vært borte fra arbeidslivet i veldig mange år, vil jeg anta at det kan være rimelig. Det er jo en av de tankene man gjør seg.

Når man ser på disse ordningene, tror jeg de fleste av oss skjønner at i en slik situasjon vil mange kanskje velge å være helt hjemme i veldig mange år og synes det er det beste. Samtidig ser vi at dette setter en del av disse familiene i en veldig kritisk situasjon når man skal tilbake igjen til arbeidslivet. Så en kombinasjon av det å kunne holde kontakten med arbeidslivet og samtidig kunne ta et større ansvar for pleie hjemme tror jeg er en løsning som veldig mange vil være veldig tjent med i lengden. Det gir den største tryggheten og også en type – hva skal jeg si – fokus for disse familiene, som kanskje kan være veldig godt.

Sjøl har jeg jobbet i barnehage i mange år og kjent flere slike familier. For de fleste av dem er det en stor styrke at de har en tilknytning til arbeidslivet som gjør at hverdagen har flere fokus enn bare ett.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:00:46]: Først vil eg berre seie at det var eit veldig godt innlegg av representanten Andersen, som eg kan stille meg mykje bak. Det var mange gode perspektiv.

Den saka som me behandlar i dag, er nokre små, men viktige skritt vidare i dei nødvendige forbedringane av velferdsordningane. Eitt av forslaga er òg ei delvis oppfølging av eit forslag som me behandla for ikkje så lenge sidan. Kristeleg Folkeparti hadde eit representantforslag, Dokument 8:10 S, som blei fremma i haust, og som me behandla for kort tid sidan.

Eg synest det er veldig positivt at det blir lagt betre til rette for at familiemedlemmer får moglegheit til å kombinere yrkesliv med omsorgsoppgåver for pårørande. Det er viktig for dei menneska at dei har moglegheit til å vere meir til stades og yte omsorg, men eg trur òg det er viktig for samfunnet at ein del oppgåver faktisk kan løysast av den enkelte, og at ikkje samfunnet må ta alt. Så kombinasjonen av eit godt velferdstilbod som kan brukast, og ei moglegheit til å gjere ein del sjølv trur eg er ei veldig god løysing.

Men når det blir fremma så gode forslag, skulle Kristeleg Folkeparti ønskje at ordninga hadde vore gjort meir fullgod med det same. Når ein først har teke eit steg på vegen, kunne ein like godt ha teke steget fullt ut. For det er ikkje alle som har moglegheit til å gjere seg nytte av ei ordning med rett til permisjon i inntil ti dagar for å gi pleie og omsorg til nære pårørande, dersom dei blir trekte i løn for det. Det kan kanskje bli sånn at det berre er dei med god økonomi som har moglegheit til å gjere seg nytte av ordninga. Det betyr at forskjellane mellom dei lågtlønne og dei som har litt meir å leve for, kan bli forsterka. Dei lågtlønne vil jo, dersom dei skal ta seg fri, få endå mindre å leve for.

Ei anna moglegheit er at det kan bli ulike ordningar i arbeidslivet, noko som ein eigentleg ser at det er litt i dag

når det gjeld permisjon for fedrar i 14 dagar i tilknytning til fødselen. Nokre arbeidsplassar har eigne tariffordningar som gir fri med løn, mens andre ikkje gjer det – ein uheldig forskjell. Det Regjeringa foreslår, er eit steg på vegen, men for Kristeleg Folkeparti sin del skulle me ønskje at ein kunne teke skrittet fullt ut, slik me, saman med Framstegspartiet, foreslår i innstillinga.

Det er òg flott at ordninga med rett til permisjon og pleiepengar ved pleie av nære pårørande i terminalfasen no blir utvida frå 20 til 60 dagar. Det er me alle her einige om vil bety mykje for den det gjeld. Det å kunne ha nokre av sine eigne rundt seg i sine siste dagar betyr noko både for dei som er i siste fase av livet, og for dei som har nokon som dei veit dei vil miste.

Ei viktig brikke som òg kjem på plass, er at ein no opnar for at dei som har hatt pleiepengar eller auka hjelpestønad, skal kunne behalde denne stønaden i ein overgangsfase på tre månader. Det vil gi dei moglegheit til å områ seg og gjere nødvendige endringar i livet utan å stå på berr bakke økonomisk.

Frå Kristeleg Folkeparti si side synest me det er for strengt at ein skal måtte ha slik støtte i tre år før ein får denne retten. Problema for omsorgspersonane dette gjeld, kan vere like store etter mykje kortare tid. Derfor foreslår me òg, saman med Høgre og Framstegspartiet, at denne retten skal kunne gjelde etter eitt år.

I det nemnde representantforslaget, Dokument 8:10 S, som me behandla tidlegare, om tiltak for familiar som har barn med nedsett funksjonsevne, foreslo Kristeleg Folkeparti at denne ordninga òg skulle gjelde dei som er motakarar av omsorgsløn. Dette blei nedstemt i denne salen for kort tid sidan, og eg skal ikkje prøve å utfordre regjeringspartia på nytt for å prøve å få dei med på det no. Men eg vil gjerne sende eit signal inn om at frå Kristeleg Folkeparti si side anbefaler eg og håper eg at Regjeringa tek det med i neste runde, sånn at ein kanskje kan komme tilbake med noko der.

Eg vil gjerne nemne det me òg kjempa for i den saka, nemleg at ein bør vurdere å gjere om omsorgsløn, pleiepengar og auka hjelpestønad til éin stønad, ei ordning som foreldra vil kunne oppleve som ei forenkling og òg kanskje meir føreseieleg. Men det har me fått gode signal om at det er eit hurtigarbeidande utval som skal sjå på, så eg har stor tru på og store forhåpningar om at dei tinga kan takast med vidare, slik at me kan få ei endå betre ordning ved neste sving.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [14:05:26]: Regjeringa har i denne proposisjonen lagt fram forslag til lovendringer for å bedre mulighetene for yrkesaktive til å kombinere arbeid med pleie- og omsorgsoppgaver.

I utgangspunktet har det offentlige et betydelig ansvar for å sikre pleie- og omsorgstjenester. Kommunehelsetjenesteloven og lov om sosiale tjenester gir alle som har behov for pleie og omsorg, krav på nødvendige tjenester. Familieomsorg er likevel av grunnleggende samfunnsmessig betydning. For eksempel står familien for om lag like stor omsorgsinnsats som de kommunale tjenestene.

Demografiske framskrivninger viser at det vil bli flere

eldre og samtidig færre yngre til å yte omsorg. St.meld. nr 25 for 2005–2006 angir knapphet på omsorgsytere som en av framtidens viktigste omsorgsutfordringer. Dette gjelder både frivillige omsorgsytere og tilgang til helse- og sosialpersonell. Fortsatt høy arbeidsdeltakelse vil innebære at det også i framtiden i hovedsak vil være personer som er yrkesaktive, som må stå for den frivillige omsorgsinnsatsen. Det er derfor i et samfunnsperspektiv viktig å legge forholdene bedre til rette for at yrkesaktive skal kunne yte omsorg. For den enkelte vil det også være et gode i seg selv å kunne ha mulighet til å gi sine nærmeste slik omsorg. Samtidig er det avgjørende å opprettholde en høy yrkesaktivitet for å finansiere velferdsordningene. Forslagene i proposisjonen må ses i lys av behovet for å balansere disse hensynene.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 25 for 2005–2006 uttalte et flertall i helse- og omsorgskomiteen bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre i Innst. S. nr. 150 for 2006–2007 at det er «nødvendig å se på permisjonsbestemmelsene med sikte på å gjøre det lettere for pårørende som er yrkesaktive», og komiteen forutsatte at Regjeringen ville «komme tilbake til bedre permisjonsregler i arbeidslivet». I forbindelse med arbeids- og sosialkomiteens behandling i Innst. S. nr. 14 for 2007–2008 av et Dokument nr. 8-forslag fra Høyre om utredning av lovendringer som gir rett til permisjon og ordninger for inntekts-sikring i forbindelse med omsorgsoppgaver, viste arbeids- og inkluderingsministeren bl.a. til at en interdepartemental arbeidsgruppe som allerede var nedsatt, skulle vurdere behov for endringer i permisjonsreglene og kompensasjonsordninger. Denne proposisjonen følger opp disse forutsetningene.

Kommunene har ansvar for å gi pleie- og omsorgstjenester. De pårørende som likevel påtar seg oppgaver over tid som kommunene ellers skulle gjort, kommer i en særskilt situasjon når det gjelder både omsorgsbyrde, kompensasjon og arbeidslivet. Forslagene i denne proposisjonen må ses i sammenheng med at helse- og omsorgsministeren har varslet at det skal oppnevnes et offentlig utvalg som skal gjennomgå ytelse for pårørende som yter omsorg som erstatter kommunale tjenester.

Så vil jeg si noe om de konkrete forslagene. Jeg registrerer at det er enighet om forslaget om ny ordning med rett til permisjon i inntil ti dager for å gi nødvendig omsorg til foreldre, ektefelle/samboer eller funksjonshemmet eller kronisk sykt barn over 18 år. Det er i dag ingen egen lovbestemt permisjonsrett ved omsorg for nære voksne pårørende. Riktignok gir arbeidsmiljøloven rett til redusert arbeidstid av velferdsgrunner, men det er betinget av at dette ikke er til vesentlig ulempe for arbeidsgiver, og retten omfatter ikke hel permisjon. Tariffavtalene i offentlig sektor gir mulighet for å gi permisjon med full lønn i inntil tolv arbeidsdager ved viktige velferdsgrunner, noe som regelmessig vil være oppfylt ved omsorg for nær familie. Formålet med forslaget er å sikre en rett til å ta fri for å yte omsorg også for dem som ikke omfattes av slik avtalebasert permisjon.

Et mindretall i komiteen foreslår en rett til kompensasjon

i form av ytelse fra folketrygden. Til det vil jeg si at en rett til kompensasjon vil koste svært mye, det er her tale om milliardbeløp. For den enkelte arbeidstaker vil det imidlertid være et begrenset inntektstap, jeg minner her om at det dreier seg om en kortvarig permisjonsrett, som forutsetningsvis vil gjelde tilfeller med begrenset omsorgsbehov. Helse- og omsorgsministeren besvarte i Stortinget 2. mars en interpellasjon om omsorgslønnsordningen, hvor hun bl.a. sa at vi må

«alle være innstilt på i perioder å bistå pårørende som ikke er i stand til å mestre dagliglivets oppgaver – sammen med den kommunale omsorgstjenesten. Vi skal likevel ikke ha betalt av stat eller kommune for slik vanlig familieomsorg».

Jeg er enig i det. Formålet med forslaget om permisjonsrett er å sikre en slik praktisk mulighet til å ta fri for å yte omsorg. En rett til permisjon som foreslått er for øvrig ikke til hinder for at man fortsatt kan tariffbestemme kompensasjon.

Regjeringen foreslår i proposisjonen å utvide retten til permisjon og pleiepenger ved pleie av nære pårørende i terminalfasen fra 20 til 60 dager. En del har behov for å kunne bruke lengre tid på å pleie sine nærmeste og også tilpasse permisjon og pleiepenger slik at de kan være til stede til pleiebehovet er avsluttet. Hensynet til forutsigbarhet for arbeidsgiver og opprettholdelse av tilknytning til arbeidsplassen tilsier at en slik permisjon må være avgrenset. En utvidelse til 60 dager vil imidlertid i betydelig grad kunne redusere antall tilfeller der usikkerhet om varigheten av pleiebehovet gjør seg gjeldende. Jeg er glad for at det er enighet om forslaget.

I proposisjonen foreslår Regjeringen en rett til fortsatt pleiepenger og forhøyet hjelpestønad i inntil tre måneder etter at pleie opphører fordi barnet dør. Forslaget er begrunnet med at den som har fått pleiepenger eller forhøyet hjelpestønad ved pleie av barn, vil kunne trenge en periode med reorientering mot arbeid når barnet dør. I dag opphører ytelsen når pleieforholdet avsluttes, og foreldrene risikerer da å stå uten inntekt. Forslaget forutsetter at man har pleiet barnet på fulltid. Dersom man har hatt graderte pleiepenger, vil man ha opprettholdt tilknytningen til arbeidsplassen. Forslaget innebærer også at det oppstilles krav om minst tre års forutgående pleie. Mindretallet har foreslått at det skal være ett års opptjeningstid. Jeg mener at et krav om tre års forutgående pleie er fornuftig. Det bør her oppstilles krav om en viss varighet, tilknytningen til arbeidslivet vil være mindre og tilpasningen til ytelse vil være større desto lenger pleieforholdet har vart. Foreldrene vil ha dagpengerrettigheter på bakgrunn av de tre forutgående årene, slik at den som har mottatt pleiepenger på fulltid i minst tre år, har vært avskåret fra å opptjene rett til dagpenger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:12:23]: Som eg var inne på i mitt innlegg, synest eg det er mykje bra som blir føreslått.

Sjølvsagt skulle eg ønskje at ein kunne gått lenger med

noko, spesielt den saka som bl.a. eg tok opp i eit representantforslag, Dokument 8:10 S for 2009–2010, i fjor. Det galdt rett til omsorgsløn. I denne saka kjem det ein rett til pleiepengar og hjelpestønad i tre månader etter barnets død. Me ønskjer at det òg skal gjelde for omsorgsløn. Kan statsråden seie noko om kvifor omsorgsløn ikkje blir nemnd i denne samanhengen, eller om det er eit ønske å sjå vidare på om det òg bør gjelde for dei som får omsorgsløn?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [14:13:12]: Jeg tror jeg skal nøye meg med å vise til det helseministeren har vært inne på i det svaret som jeg for så vidt også refererte, og som jeg også mener å huske at representanten selv viste til, dette hurtigarbeidende utvalget som også vil ta opp spørsmålet om omsorgslønn. Så den saken vil belyses da, hvis vi snakker om det samme, og det tror jeg vi gjør.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:13:47]: Nokre av oss i denne salen set meir pris på omsorg enn andre. Eg har eit spørsmål til ministeren. Det vi ser i dag, er at eigenmeldingsdagane blir brukte til dette føremålet, utan at ein får kompensert for dei dagane ein tek ut for å driva omsorg. Kva meiner ministeren om det, og vil ho sjå på det i neste diskusjon om IA-avtalen?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [14:14:16]: Eigenmeldingsdagane under reglene om sykelønn er forbeholdt egen sykdom. Så jeg forholder meg til det som et utgangspunkt.

Så har man her foreslått en ordning, ikke for å kompensere, men for å gi personer fri der det dreier seg om andre omsorgsbehov enn det som gjelder egen sykdom. Jeg mener at det er nettopp det man tar høyde for her, og det er det man ønsker å regulere og få en helhet i, gjennom det forslaget vi har lagt på bordet.

Bente Stein Mathisen (H) [14:14:49]: Det er veldig mye bra som er blitt foreslått her i dag, men jeg har lyst til å utfordre statsråden på dette med å motta ytelser i form av pleiepengar og hjelpestønad i tre månader etter at et barn dør. Vi synes at grensen på tre år er veldig streng. Det vil heller ikke koste så mye om denne ordningen utvides til å gjelde dem som har mottatt stønad i ett år, for det dreier seg ikke om veldig mange mennesker. Det er heldigvis få som opplever at et barn som de pleier, dør.

Jeg ber statsråden: Kan hun vurdere dette på nytt? Kan man gå en runde til for å se om denne ordningen kan utvides til å gjelde flere? For det er jo faktisk snakk om småpenger.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [14:15:32]: Jeg hører debatten, og at man mener at dette kravet på tre år er for strengt. Jeg vil bare understreke at her har man gjort en vurdering nettopp for å se på hva det er denne regelen skal sikre. Den skal sikre at personer som har opplevd en så traumatisk ting, og som da også har vært utenfor arbeidslivet på grunn av dette, skal ha en mulighet for å områ seg for å kunne komme seg inn i arbeidslivet igjen. Man har vurdert det slik at tre år er et skjæringspunkt i forhold til

tilknytning til arbeidslivet og om man fortsatt vil ha rett til dagpenger eller ikke. Ved ett år vil man ha mange av disse reglene. Vi må huske på at de som har denne ordningen må ha tilknytning til arbeidslivet for å få pleiepengene. Så vårt syn er at behovet er et annet når man har hatt en kortere pleieperiode, og derfor har man falt ned på tre år.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kari Henriksen (A) [14:16:48]: Politikk er å skape verdier og tilrettelegge for at innbyggerne opplever trygghet og tilhørighet og har rom for å leve et meningsfullt liv.

«Når du blir gammel og ingen vil ha deg, sett deg på taket og la kråka ta deg!» Det skrev vi i hverandres minnebøker da jeg var barn.

Jeg er oppvokst på et psykiatrisk sykehus. En av pasientene ble rundt 1940 funnet i et fjøs av stedets distriktslege. Der hadde pasienten «bodd» til vedkommende ble funnet og lagt inn på Eg, 16 år gammel – uten språk og med store fysiske og psykiske skader. Eg sykehus hadde den gang tre forpleiningsnivåer. Jeg regner med at denne pasienten var i tredje forpleining. Familien var fattig, og var helt sikkert preget av mye skyld og skam og mange vanskelige valg å ta.

Historien forteller om en privatisert omsorg i en tid der omsorgsoppgavene var tillagt ett kjønn, nemlig kvinnen, i en tid der det nesten ikke fantes offentlig omsorg, spesielt ikke for fattige kvinner, som ofte hadde omsorgsoppgaver for bemedlede i tillegg for å overleve. Denne historien tilhører en annen tid, men likevel er det ikke så veldig lenge siden.

Politiske valg har ført oss framover. Arbeiderpartiet er opptatt av å regulere samfunnet slik at både kvinner og menn skal kunne påta seg omsorgsoppgaver uten å måtte gi avkall på alle andre deler av livet sitt. Det har vi klart i Norge.

Sten på sten har vi bygd opp en god offentlig helse- og omsorgstjeneste. Kvinner og menns valgmuligheter er større, og tryggheten er stor for at de som har behov for helse- og omsorgstjenester, uansett nivå, får god hjelp. Men også i dag sliter noen med vanskelige spørsmål når nære pårørende blir syke og trenger noe mer omsorg enn vanlig i en periode, eller når noen av våre nærmeste er døende. Hvem skal gi omsorgen, eller være hos? Kan jeg nok til å påta meg dette? Kan jeg be om fri? Vil det ta lang tid? Vil jeg klare å gå tilbake til jobb? Livets andre gjøremål kan ikke settes på vent. Unger skal på skole, bilen skal på verksted, det skal handles mat, og regninger skal betales.

De lovendingene vi inviteres til å vedta i dag, er gode fellesskapssvar på utfordringer vi alle møter i livet. Forslagene balanserer hensynet til det ansvar vi har som nære pårørende, i kraft av å være nettopp det, det offentliges ansvar for å overta helt eller delvis, hvis det er ønskelig eller nødvendig, uavhengig av familiens økonomi eller bosted. Forslagene øker pårørendes valgmuligheter og tar hensyn til behovet arbeidsgiver har for forutsigbarhet og arbeidskraft.

Til slutt vil jeg si litt om flertallsmerkningen som om-

handler samtykke fra omsorgsmottaker, side 9 i innstillingen. Der vises det til den «varslede gjennomgang av permisjonsretten». Regjeringen skal gjennomgå ordningen med å se på omsorgslønn og andre ytelser, som også har vært henvist til flere ganger i denne saken, og det er denne varslede gjennomgangen flertallsmerknaden henviser til. Personer avhengig av andres omsorg er i en sårbar situasjon. Det kan være vanskelig å tenke seg at personer som ønsker å påta seg omsorgsoppgaver for andre pårørende, ikke har gode hensikter. Likevel har vi kunnskap om overgrep og familievold, og vi vet at dette kan forekomme i alle typer familier. Oppmerksomheten rettet mot overgrep og familievold må ikke reduseres. Flertallet forventer at Regjeringen vurderer denne problemstillingen i gjennomgangen av de nye omsorgsytelsene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 2461)

Sak nr. 7 [14:20:51]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service vedrørende opprettelse av tariffavtale i virksomheter innenfor helse og omsorg, utføring og bedriftshelsetjeneste (Innst. 170 L (2009–2010), jf. Prop. 74 L (2009–2010))

Robert Eriksson (FrP) [14:21:25] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil bare vise til at det er en samlet komité som står bak innstillingen og de forslagene som er lagt fram, og anbefaler komiteens tilrådning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2462)

Sak nr. 8 [14:21:45]

Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til olje- og energiministeren:

«I kraftmarkedet er det stadig flere som forventer at storstilt stimulans for kraftutbygging i Norden kan medføre en overkapasitet i kraftmarkedet på hele 50 TWh. Innføring av et grønt sertifikatmarked i Norge/Sverige, ferdigstillelse av kjernekraftverk i Finland, store mål om energieffektivisering og få nye planer om investeringer i kraftforedlende industri kan medføre en priskollaps, og legger en betydelig demper på investeringsviljen i markedet. Norge har betydelig eksportpotensial for vannkraft til kontinentet, men utvekslingskapasiteten er for liten og norsk «first mover advantage» i krafteksport er blitt mindre ettersom EUs egen utbygging av fornybar energi skyter fart i forbindelse med EUs fornybardirektiv, hvor de fleste land ser ut til å nå sine mål.

Hvilke forpliktelser mener statsråden Norge skal ta i forbindelse med EUs fornybardirektiv, og hvordan skal de innfris?»

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:23:06]: Saken reiser jeg fordi det er en veldig viktig sak for Norge som energinasjon, men en sak som i veldig liten grad blir forsøkt forankret politisk i Stortinget, selvsagt fordi EUs fornybardirektiv ikke trenger å være innom Stortinget mens Regjeringen behandler det, men også fordi Regjeringen heller ikke har lagt fram noen energimelding de siste fire og et halvt årene der de har fått de eventuelle signalene som Stortinget måtte ha i en slik prosess.

Norge har utvilsomt et stort energipotensial. Dette er en av næringene Norge skal leve av uansett om olje er en del av energipotensialet eller ikke. Hvordan stokker vi da bena riktig for å utløse dette energipotensialet og bruke EUs fornybardirektiv på en mest mulig positiv måte i den prosessen? Og ikke minst: I og med at det hagler visjoner i denne prosessen, hvordan skal vi gjøre det på en måte der vi også tjener penger på det og ikke bare skal redde verden? For det mangler ikke på visjoner og mål i den norske energidebatten. Spørsmålet er: Klarer vi å nå det vi selv setter oss som målsettinger? Senest i går ble vindkraftmålet på 10 TWh gjenstand for ny oppmerksomhet. Det målet som har stått i mange år, i over ti år, blir ikke nådd. Vi kommer faktisk bare knapt en tredjedel på vei.

Har vi bygd tillit til kraftbransjen for å klare å innfri nye målsettinger? Debatten rundt småkraft og grønne sertifikater tyder ikke på det. Debatten rundt biodiesel tyder ikke på det. Det faktum at vannkraften har dårligere rammebetingelser i dag enn for fire og et halvt år siden, tyder ikke på det. Målsettingene for vindkraften er heller ikke akkurat egnet til å bygge tillit.

Er vi realistiske i måten vi tilnærmer oss denne debatten? Hvis vi ser på miljøvernminister Solheims reise til Rogaland i valgkampen der han sa at Hywind-møller er et eksempel til etterfølgelse, og at det skal bidra til at Norge hjelper EU med å innfri sine 2020-mål, er ikke det akkurat veldig realistisk. Det har heldigvis energiministeren bekreftet i en tidligere debatt.

Når vi ser Regjeringens teknologikrav til nye gasskraftverk i Norge, er det også fullstendig urealistisk teknologisk, og gjør at tilliten mellom bransjen og myndighetene og rammevilkårene som myndighetene tilbyr, ikke er bra nok og dermed ikke bidrar til at vi får utviklet og utnyttet det potensialet vi har.

I denne debatten ønsker jeg derfor at statsråden skal gi til kjenne hvilke mål han har når Regjeringen jobber overfor EU i denne sammenhengen, slik at Stortinget enten kan applaudere de målene og virkemidlene han tar opp, eller gi korrektiv. EU har i sitt fornybardirektiv en maksgrense når det gjelder krav for fornybar energi på 50 pst. Er det et mål Norge vil kjempe for skal gjelde også for Norge? Da har vi allerede innfridd fornybardirektivet. Eller skal en legge seg på de resultatene Norge allerede har? Eller skal en legge seg på den veksten som mange andre land får, som også vil bety at Norge skal opp i rundt 70 pst. og gjerne over det på fornybar energi? Det er vesentlige forskjeller på hva som kreves politisk, og hva som kreves av bransjen avhengig av hvilke målsettinger en har. Jeg tror bransjen hadde satt pris på å få vite litt hvordan Regjeringen tenker. Det hadde i hvert fall jeg og jeg tror også Stortinget.

I denne forbindelse: Hva slags forventninger om ny kraftproduksjon mener Regjeringen vi skal kunne ha? Hvilke forventninger har Regjeringen rundt markedets behov for kraft? Hvis det ikke er en viss sammenheng mellom disse, kan man risikere at vi får skyhøye strømpriser hvis kraftproduksjonen blir for lav i forhold til markedets behov, eller man kan forvente at strømprisene blir veldig lave hvis produksjonen blir for stor i forhold til markedets behov.

Når vi ser på det som skjer rundt oss, ser vi at finnene holder på å ferdigstille et kjernekraftverk som vil gi 13 TWh ny kraft. Det norsk-svenske grønne sertifikatmarkedet – hvis det kommer i funksjon og fungerer som man ønsker – skal gi anslagsvis 20–25 TWh ny kraft. Så er det mange som snakker om at Norge alene kan spare 10–12 TWh i strømforbruk gjennom enøktiltak. Det er ikke noen veldig tydelig industrisatsing, så hva som skjer der, vet vi ikke. Men vi vet at klimakvoteloven, slik den ligger nå, ikke akkurat stimulerer til økt industriproduksjon i Norge.

Vi er usikre på hvor mye kabelutveksling det vil komme i løpet av de neste tiårene. Men vi vet at i det i de nærmeste årene vil bli ferdigstilt ca. 8 000 MW kraftproduksjon i Norge, mens utvekslingskapasiteten kun øker med rundt 4 000 MW. Det betyr at kraftbalansen i Norden vil bedres betydelig. Det er for så vidt veldig bra, for den forsynings-situasjonen vi har hatt i vinter, har ikke vært akseptabel på noen måte.

For forbrukerne er det hyggelig når strømprisene går ned, men for investorene, som er de som til slutt skal innfri Norges fornybarforpliktelser overfor EU, vil det være uheldig, hvis de går og frykter at prispresset vil være så stort at det blir ulønnsomt å bygge ut ny kraft utover det som allerede er i kjømda. Derfor er det også greit at Regjeringen i arbeidet med EUs fornybardirektiv kan presentere noenlunde realistiske anslag for forbruk og produksjon, slik at vi i hvert fall kan sannsynliggjøre at det vil være en viss balanse som gjør at det vil være interessant for nye investorer å komme på plass. Det er ikke nok bare å si til bransjen: Invester nå, før vi skal innfri EUs fornybardirektiv, og så kommer rammebetingelsene.

Den 12. januar 2010 uttaler Statoils sjef for ny energi, Alexandra Bech Gjørsv, til Dagens Næringsliv:

«Problemet er at norske regjeringer i ti år har sagt at de ønsker vindutbygginger, og at det kommer levelige rammebetingelser, stol på oss. Mange selskaper har brukt uhorvelig mye tid og ressurser på utredning i tilfelle til de politiske signalene, men så langt har det ikke skjedd så mye.

Når en ser hvor mye ressurser vi har brukt på en kjempestor norsk portefølje, føles det litt meningsløst.» Ergo er ikke tilliten på plass. En må være mer konkret.

Så er det mange som regner med at uansett hva norske investorer er villig til å ta, vil EU ha et betydelig importbehov som følge av sine forpliktelser i fornybardirektivet. Det tror jeg er ganske sannsynlig. Samtidig har f.eks. energi- og miljøkomiteen nettopp vært i England og sett at engelskmennene er svært seriøse når de snakker om sine vindkraftutbygginger til havs. De har en større betalings-

vilje når det gjelder dette, enn det vi har i Norge, naturlig nok. Norge har langt billigere ressurser å utnytte først, og dermed er det ikke grunn til å ta de dyreste tingene først i Norge. Men hvis det da viser seg, når alt kommer til alt, at England og andre land er villige til å gjøre ganske kostbare investeringer for å nå sine fornybarmål, viser faktisk rapportene fra EU at de sannsynligvis vil overinnfri sine målsettinger. Da forsvinner litt av argumentene, der mange har sett for seg at tyskere og engelskmenn vil ha gode incentiver til å komme og investere i norsk fornybar energi, ergo: EU skulle bidra med kapital til norske kraftprosjekt for å innfri EUs fornybarmål. Ja, hvis de klarer å gjøre dette selv, er den eneste grunnen til at utlendinger vil kjøpe norsk kraft at de kan kjøpe den billigere hos oss i markedet enn det de kan produsere den selv i en markedssituasjon. Det er ingen grunn til at de skal bidra med kapital til å bygge ut selve kraften. Da må en også spørre seg når det gjelder de visjonene som en har om havvindmøller, som man har om andre ting som vil kreve subsidier: Vil norske skattebetalere være veldig fornøyd hvis vi bruker skattebetalernes penger til å finansiere kraftprosjekt som vi i tillegg må selge med tap til det europeiske markedet? Det er perspektiv som en må ta med seg i vurderingen når vi forhandler oss fram til de fornybarforpliktelsene vi vil påta oss. Det er ingen grunn til at norske skattebetalere skal bruke penger for å subsidiere kraftprosjekt i Norge for å selge dem med tap til utlandet. Og det er ingen grunn til at EU vil komme med gratis penger til Norge hvis de kan innfri sine forpliktelser selv. De har sannsynligvis akkurat de samme tankene i bakhodet som vi har når vi snakker om fornybare energiprojekt i Norge, at vi skal utvikle verdikjeder og næringer. Det er et argument for at de i enda større grad vil ønske å ha ting innenfor EU framfor å betale andre for å gjøre jobben, for har de det innenfor sine egne land, får de også en større grad av verdikjeden.

Her er det mange usikkerhetsmoment. Jeg har mine synspunkt på hvilke prioriteringer som må gjøres. Jeg tror Norge må satse betydelig på vannkraft. Jeg tror vi skal ha en skånsom satsing på vinkraft og på bioenergi. Jeg tror vi skal ha en teknologiutviklingsinnsats både når det gjelder CO₂-rensing, og når det gjelder havvindmøller. Men vi må være realistiske med hensyn til hvilke målsettinger vi har for dette, så det ikke blir en kostbar symbolgreie for å redde verden når verden egentlig ikke har behov for å bli reddet, fordi den klarer seg selv. Da gjelder det igjen for Norge at de ressursene vi setter inn innenfor energisituasjonen, innenfor miljøtiltak, gir best mulig avkastning på lang sikt, og ikke blir kostbare monument over handlingsvilje, men manglende analyse på kort sikt. Derfor ønsker jeg – og ser fram til – å høre statsrådets tilnærming til EUs fornybardirektiv. Hvilke målsettinger har han selv? Hvilke forventninger har han når det gjelder kraftmarkedet, sånn at våre målsettinger blir realistiske i forhold til andre lands behov?

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:33:18]: Representanten Solvik-Olsen stilte mange og relevante spørsmål i sitt innlegg, og det er veldig mange av de spørsmålene som jeg og Regjeringa også stilte da vi startet jobbinga med

EUs fornybardirektiv og Norges holdning, Norges prosess opp imot det. Det er en prosess som vi nå er midt inne i. Det betyr også at de svarene som representanten også etter spurte, er svar som kommer, men som vi i mange tilfeller trenger noe mer tid på å jobbe fram bakgrunns materialet, faktagrunnlaget, for – nettopp fordi, som representanten Solvik-Olsen sa, det er store og viktige spørsmål, spørsmål som kommer til å bety mye for mange i Norge framover.

Fornybardirektivet ble formelt vedtatt i EU sommeren 2009. Direktivet er en del av EUs samlede energi- og klimapakke og innebærer bindende nasjonale mål for andelen fornybar energi i 2020 målt i forhold til landenes samlede energibruk. I tillegg skal landene oppfylle et krav om 10 pst. fornybar energi i transportsektoren.

EU-landene startet med en fornybarandel i snitt på 8,5 pst. i 2005 og skal nå et mål om 20 pst. fornybarandel i 2020. Regjeringa har lagt til grunn at fornybardirektivet er EØS-relevant, og har kommet langt i det forberedende arbeidet. Både det opprinnelige forslag til direktiv, det vedtatte direktivet og handlingsplanen har vært på høring i Norge. Fornybardirektivet er et omfattende direktiv og berører direkte, eller indirekte, store deler av energisektoren. Det har derfor vært nødvendig å gjøre grundige vurderinger av alle sider ved direktivet og dets konsekvenser, bl.a. blir det gjort vurderinger av hvordan fornybarsatsinga i Norge er i overensstemmelse med direktivet. Vi har nå kommet langt i disse vurderingene. Jeg legger fortsatt stor vekt på at Stortinget orienteres på viktige punkter i prosessen fram mot endelig EØS-vedtak.

Når det gjelder Norges forpliktelser i forbindelse med fornybardirektivet, er det fortsatt for tidlig å gå i detalj om et mål for Norge og hvordan det eventuelt skal innfris. Norge har også et noe annet utgangspunkt enn de europeiske landene. Vår fornybarandel var 58,5 pst. i 2005. Vi har en elektrisitetssektor som er nær 100 pst. fornybar.

Fornybardirektivet dreier seg også om å samarbeide på europeisk nivå om videreutvikling av fornybar energi. Det er imidlertid for tidlig å konkludere med hensyn til hvor stor totalveksten i ny fornybar produksjon vil bli internt i EU fram mot 2020. Vi ser at de enkelte EU-land nå styrker satsinga. Vi vil vite mer om det når vi ser de enkelte lands handlingsplaner medio 2010.

Så snart norsk tilpassing er klarlagt i EØS-komiteens vedtak, vil Regjeringa ta endelig stilling til hvordan fornybardirektivet skal gjennomføres. Et EØS-vedtak vil også inkludere de øvrige landene i EFTA. Et EØS-vedtak skal først drøftes med kommisjonen, som deretter vil konsultere EUs medlemsland. Vi skal også legge fram en handlingsplan i forbindelse med gjennomføringa av direktivet.

Som representanten viser til, og som flere studier av kraftmarkedet også konkluderer med, er det forventninger om kraftoverskudd i Norden i 2020. God infrastruktur for overføring av elektrisk energi vil derfor være avgjørende for forsyningssikkerheten og utvikling av fornybar energi-produksjon. Regjeringa vil derfor legge til rette for økt utbygging av nettkapasitet mellom landsdelene og til utlandet. Det vil være en del av den energibygginga som vi står overfor, og vi ser jo konkrete prosjekter som nå er oppe til behandling. Utviklinga i kraftproduksjonen i

Norden denne vinteren med en uventet og betydelig svikt i svensk kjernekraft og et underdimensjonert nett i flere områder i Norge har imidlertid vist at vi må ha betydelig oppmerksomhet på vår egen forsyningssikkerhet og prisstabilitet. Vi kan heller ikke la være å ha oppmerksomhet på at vannkraftproduksjonen svinger betydelig fra år til år. Uavhengig av fornybardirektivet må vi derfor ha stor oppmerksomhet på fornybar energiutbygging fram mot 2020.

Regjeringa har en betydelig satsing på fornybar energi og energieffektivisering. Vi har etablert et fond, med 20 milliarder kr i kapital, som sikrer langsiktighet og stabilitet i arbeidet. Regjeringa har inngått en ny avtale med Enova om at en skal levere energiresultater på 18 TWh fornybar energi og energieffektivisering innen utgangen av 2011. I tillegg har vi fremmet et lovforslag om krav til energimerking av bygg, og vi har lagt fram en nasjonal strategi for marin fornybar energi som inkluderer forskning og teknologiutvikling, helhetlige arealvurderinger for utbygging av marin fornybar energi mv. Når det gjelder utbygging av ny produksjon, har vi styrket NVEs konsesjonsbehandlingskapasitet slik at den nå er doblet sammenlignet med 2005.

Vår satsing på fornybar energi og energieffektivisering er viktig for vår egen forsyningssikkerhet. Men jeg mener at eksport av fornybar elektrisitet også vil være viktig i klimapolitikken. Jeg legger til grunn at elsertifikatmarkedet med Sverige og virksomheten til Enova innenfor energieffektivisering og energiomlegging vil være nødvendige virkemidler for utvikling av fornybar energi i årene framover. I tillegg skal vi forhandle om et fornybarmål med EU, som er i tråd med den utviklinga vi er i gang med, og som vi ønsker videre på fornybar energi fram til 2020.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:39:04]: Svaret er for så vidt greit nok, for det viser at statsråden også er opptatt av disse problemstillingene. Men samtidig illustrerer svaret hvor langt norsk energipolitikk er kommet i baklekka. For i fire og et halvt år har opposisjonen på Stortinget etterlyst en helhetlig energimelding som tar hensyn til nettopp kraftbalansen på kort sikt, på lang sikt, forventninger til ny produksjon, forventninger til forbruk, hva som trengs av teknologiutvikling, hva som trengs av nettoverføringer, og hva som trengs av rammebetingelser og konsesjonsmyndigheter hos staten. Da har en blitt avvist av de rød-grønne partiene gang på gang med at det er rart at opposisjonen ønsker byråkrati gjennom papirarbeid framfor handlekraft.

Så får vi EUs fornybardirektiv, som stort sett egentlig er mye mer omfattende enn en energimelding, for her skal en også ta inn over seg en del andre ting i transportsektoren o.a. for å kunne nå 2020-målene – en tar for seg hele energiforbruket i samfunnet.

Derfor må en altså starte mange av de vurderingene som en energimelding kunne ha gitt. Hadde Regjeringa lagt fram en energimelding, hadde en der gjort de helhetlige vurderingene. Nå ser en at Regjeringa ikke kan svare særlig grundig på de spørsmålene som reises. De erkjenner at problemstillingen eksisterer, men noen svar

og vurderinger på egen hånd som gir et hint til bransjen om hvordan en tenker, får en i veldig liten grad – jeg sier ikke at en ikke får det i det hele tatt, men en får det i veldig liten grad. Dermed blir bransjen sittende i uvisse. Det blir i realiteten også Stortinget, for selv om statsråden har sagt at Stortinget skal orienteres underveis, har det skjedd i veldig liten grad. Opposisjonen sendte et brev i desember i fjor og ba om å få en redegjørelse. Det skulle vi få, men det var ingen tidsangivelse. Nå er det altså gått fire måneder, og vi måtte ha en interpellasjonsdebatt for i det hele tatt å få reist temaet her.

Det som blir et relevant spørsmål i denne sammenhengen, er om statsråden kan gi et hint når det gjelder den forventede nye kraftproduksjonen. Hvilke forventninger har statsråden til strømforbruket i Norge og i Norden? Hvilke forventninger har statsråden til nye kabelforbindelser til utlandet? Det vil være veldig relevant for denne balansen, og det vil være veldig relevant med tanke på om investorer tror at det vil være et poeng å investere i ny fornybar energi i Norge fram mot 2020. Selv om en får grønne sertifikater på ny produksjon, og det er med på å presse prisen på den eksisterende porteføljen, er det liten grunn til å tro at sertifikatprisen vil være så høy at en vil kunne tjene mer på den enn det en taper på en lavere markedspris på eksisterende portefølje. Da ender man opp med en sånn Catch 22-situasjon, hvor alle ser hvor en skal, men ingen tør gjøre noe, for det har allerede ført til presset pris. Jeg håper statsråden kommenterer det.

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:42:22]: Aller først: Når det gjelder prosessen, er det jo sånn at EUs medlemsland skal legge fram sine handlingsplaner fram til sommeren. Som ikke-medlemsland ligger vi naturlig nok etter i den prosessen, for EØS-landene kommer inn etter at beslutningene først er tatt i EU. Sånn sett er det ikke noe spesielt med tidsbruken til Norge i det hele tatt. Prosessen har vært ganske parallell med prosessen i andre land; vi har bare en faseforskyvning i forhold til EU-landene.

Så brukte representanten Solvik-Olsen tid på et resonnement som også har vært framme før, for å si det forsiktig, at alt hadde vært løst hvis vi bare hadde presentert en energimelding for Stortinget. Når det gjelder de problemene som er tatt opp, kan jeg kommentere dem slik: Det har vært et problem, og er et problem, med dårlig nett. Det gjør vi noe med i de planene som nå ligger hos Statnett. Det har vært et problem med dårlig saksbehandlingsskapasitet. Det gjør vi noe med i tilknytning til tilgangen på ressurspersoner hos NVE. Det har vært, og er, et problem, en utfordring, med et sertifikatmarked som ikke er der. Det gjør vi noe med, ved at jeg og Maud Olofsson har forhandlet fram det vi har gjort. Det har vært et problem at det har vært for lite penger til satsing på fornybar energi i Norge under tidligere regjeringer. Det har vi gjort noe med, for vi har puttet mye mer penger inn i Enova og sånn sett fått fram flere prosjekter.

Jeg mener at hele poenget med tanke på energisektoren er å sørge for å forbedre politikken på de områdene hvor politikken ikke er god nok. Det er det vi holder på med.

Jeg mener også at kontrasten til hva andre regjeringer før oss har gjort, er slående.

Så tar representanten opp to spørsmål. Det ene går på strømforbruket framover i Norge og i Norden. Jeg tror vi fort kan bli enige om at det er en del parametre, en del faktorer, som vi skal være forsiktige med å konkludere på grunnlag av. Vi ser i Norge at store og ønskede industrietableringer bidrar med en betydelig vekst i strømforbruket. Det er noe vi ønsker å få til – miljøvennlig, god industriutvikling i Norge. Får vi mer framover av det som vi har sett særlig i Midt-Norge den siste tiårsperioden, vil det bidra til økt strømforbruk.

På motsatt side mener jeg det vi ser gjennom Enovas arbeid med energieffektivisering, bidrar til å få strømforbruket ned, slik at strømforbruket per produsert enhet i Norden er jeg overbevist om at vi skal få ned framover. Så tror jeg ingen av oss er i stand til å konkludere med hensyn til hvor mange enheter, hvor stor produksjon, vi vil ha i Norge og i Norden, særlig innenfor industrien, i årene som ligger foran oss.

Eirin Kristin Sund (A) [14:45:52]: Norge er allerede i dag en stor nasjon innenfor fornybar energi, men vi har ambisjoner om å bli enda større.

Fornybardirektivet, som ble vedtatt av EU i april 2009, innebærer bindende mål for både fornybarandelen i sluttforbruket av energi og fornybar energi i transport. Direktivet innebærer et bindende EU-mål på 20 pst. fornybarandel i energiforbruket og 10 pst. fornybarandel i totalt drivstofforbruk i EU i 2020.

Direktivet er vurdert relevant for Norge som følge av EØS-avtalen og skal følgelig implementeres som en del av vår totale energipolitikk. Hvordan direktivet vil berøre Norge i detalj, er det for tidlig å kunne si noe om på dette stadiet, men jeg er veldig glad for at Regjeringen arbeider godt med nettopp disse detaljene.

Det er imidlertid verdt å merke seg følgende før en går videre i denne debatten:

Vi i Norge var en stormakt innenfor fornybar energi allerede før dette direktivet så dagens lys. Mens EUs fornybarandel var på om lag 8,5 pst. i snitt i 2005, var vår fornybarandel på 58,5 pst. Det er med andre ord et totalt ulikt utgangspunkt for oss sammenlignet med EU-landene. Vi har en elektrisitetssektor som nær sagt er 100 pst. fornybar, mens det ikke er slik i de fleste andre land. Med en fornybarandel på 58,5 pst. i utgangspunktet ligger vi allerede skyhøyt over målsettingen til EU om 20 pst. fornybarandel. Direktivet dreier seg imidlertid om å samarbeide på europeisk nivå om en felles utbygging av mer fornybar energi. Et godt samarbeid fordrer som kjent at alle bidrar – og vi har mye å bidra med!

I samarbeidets ånd er det også stor fleksibilitet i direktivet, noe som åpner for samarbeid med andre land for å nå målene. Direktivet åpner for å anvende både nasjonale tiltak og tiltak ute for å oppnå de nasjonale målsettingene. Dette gir muligheter for utvidet europeisk prosjektsamarbeid både mellom EU- og EØS-land og med såkalte tredjeland som grenser inn til EUs indre energimarked.

Det åpnes dermed for å benytte ulike former for grønne

sertifikatsystemer på tvers av landegrensene. Det er mulig å samarbeide om det enkelte utbyggingsprosjekt eller å etablere mer systematiske markeder, slik som i Sverige.

Arbeidet med direktivet videre må derfor ses i sammenheng med det pågående arbeidet med oppretting av et felles grønt elsertifikatmarked med Sverige.

For de rød-grønne partiene er det viktig med store, men også realistiske ambisjoner for energiutbyggingen. Vi har de senere årene satset store ressurser og milliarder av kroner på fornybar energi, for det har vært et markant tempofaste på dette politikkområdet siden regjeringsskiftet høsten 2005. La meg kort bare få minne om følgende, for å illustrere dette:

- Vi har siden 2006 og fram til i dag satt av over 7 milliarder kr til satsing på fornybar energi gjennom Enova.
- Vi har opprettet et energifond som nå er oppe i 25 milliarder kr, der avkastningen utelukkende går til Enovas arbeid innenfor fornybar energi og energieffektivisering.
- Regjeringen har gjennom en ny avtale med Enova forpliktet Enova til å levere energieresultater på 18 TWh, og en ser at en er på veldig god vei for å oppnå det.
- Som statsråden var inne på, har vi styrket NVE betraktelig, nettopp med tanke på utbygging av fornybar energi. Dette har ført til at konsesjonsbehandlingsskapiteten hos NVE omtrent er doblet sammenlignet med det den var i 2005.
- Regjeringen har inngått en intensjonsavtale med Sverige med tanke på etablering av et grønt sertifikatmarked fra januar 2012.
- Vi har innført en ordning med energimerking av bygg, som blir obligatorisk fra 1. juli i år.
- I denne salen har vi fått på plass en havenergilov som vil bli et veldig viktig rammeverk for framtidig utbygging av fornybar energi til havs. I den forbindelse kan det f.eks. nevnes at statsråden i september i fjor var med på å åpne verdens første fullskala flytende vindmølle, som er plassert rett utenfor Karmøy, i både mitt og Ketil Solvik-Olsens hjemfylke, Rogaland. Dette er et prosjekt som neppe hadde vært mulig uten medfinansiering fra det offentlige gjennom Enova.

Dette er bare noen eksempler på det store taktskiftet i vår nasjons energipolitikk innenfor fornybarområdet. Vi har i tillegg til gode, naturgitte forutsetninger en klar og tydelig vilje til å satse på fornybar energi. Hva den endelige fornybarandelen for Norge skulle ende på, vet vi ikke nå, men jeg og de rød-grønne partiene er overbevist om at vi skal innfri de krav som blir stilt til Norge også på dette området.

Nikolai Astrup (H) [14:51:01]: Det er fristende å minne representanten Sund om at problemet ikke er hva Regjeringen gjør, men hva Regjeringen *ikke* gjør.

Norge har trukket heldige lodd i naturens lotteri. Det er imidlertid ikke nok å trekke vinnerlodd; vi må også ha et bevisst forhold til hvordan vi forvalter gevinstene.

I et normalår har Norge overskudd på kraft. Det er selvsagt en fattig trøst akkurat i år, men et viktig perspektiv å ta med seg i debatten om fremtidens energisituasjon i Norge.

Det grønne sertifikatmarkedet har Høyre ivret for lenge, fordi Norge har naturgitte fordeler i energisektoren som kan bidra til å realisere næringsmuligheter, nye grønne arbeidsplasser og en mer klimavennlig kraftproduksjon i Europa. Det er synd Regjeringen ikke har maktet å sette i gang arbeidet tidligere.

Hvis Regjeringen endelig kommer i mål i forhandlingene med Sverige, vil det grønne sertifikatmarkedet bidra til å realisere 25 TWh med ny fornybar energi fordelt på Norge og Sverige innen 2020.

I tillegg må det være håp om at Regjeringen på sikt vil greie å realisere mål og tiltak for energieffektivisering. Norge er pr. i dag det eneste landet i Europa som ikke har klare mål og planer for energieffektivisering, til tross for at den mest miljøvennlige energien er den som ikke brukes.

Dersom vi lykkes i å realisere store deler av vårt samlede potensial for energiomlegging, energieffektivisering og ny fornybar energiproduksjon på fastlandet, vil det medføre at Norge vil ha betydelige kraftoverskudd i fremtiden. Forutsetningen for å lykkes er imidlertid at vi makter å bygge ut overføringskapasiteten til utlandet. Dersom vi ikke bygger ut kapasiteten, vil subsidiering av ny fornybar energi føre til fallende energipriser på sikt og dermed svekkede incentiver til å bygge ut ny kraft og til å effektivisere energibruken. Det ene tiltaket kan dermed slå det andre i hjel.

En annen forutsetning er at Europa faktisk trenger den overskuddsenergien vi vil ha å tilby i et normalår. De siste rapportene fra Brussel tilsier at de fleste landene i EU vil klare å innfri kravene i fornybardirektivet gjennom nasjonale tiltak. Behovet for norsk kraft vil dermed være begrenset. Kan statsråden bekrefte at det også er hans inntrykk, eller sitter han med andre opplysninger som han dermed kan dele med oss i denne sal?

Det er mange dilemmaer i energipolitikken som vil være krevende å balansere i tiden fremover, og som statsråden bør gjøre rede for. Hvor mye ny kraft skal vi legge til rette for utover det vi kan forvente å trenge hjemme, dersom det er riktig at vi ikke vil få avsetning for den ute? Hvordan vil statsråden sikre at det blir bygget ut tilstrekkelig kapasitet i overføringsnettet til utlandet? Hvor mye, og i hvilken grad, skal norske myndigheter indirekte subsidiere kraftforbruket i andre europeiske land? Selv om vi bygger ut kraftforbindelsen til utlandet, er det ikke sikkert at det vil være behov for mer norsk kraft, og kanskje vil mye av den nye norske fornybare energiproduksjonen være uregulerbar. På hvilken måte vil statsråden bidra til at norsk regulerbar kraft kan spille en viktig og lønnsom rolle i utjevningen av europeisk vindkraftproduksjon?

Det er mulig spørsmålene er bedre stilt til EU enn til statsråden. I EU startet debatten om fornybardirektivet i 2006. Det er fire år siden. Da hadde EU-landene en åpen, offentlig debatt på nasjonalt europeisk nivå om mål, virkemidler, byrdefordeling og finansiering. Etter en grundig prosess ble direktivet spikret på toppmøtet i desember

2008. Fremdeles vet vi ingenting om hvordan direktivet vil slå ut for Norge, og den debatten som måtte foregå om dette, finner sted i lukkede rom i Brussel, ikke i åpne rom som dette.

I Norge har vi fremdeles seminar om hvordan vi skal innfri klimaforliket, om hvilke kabler som skal bygges, og om hvor mye ny fornybar energi som skal bygges ut. Regjeringen har sågar funnet ut at det ikke haster å redde verden likevel – og har utsatt klimameldingen til 2011. I EU har man imidlertid omsatt prat til handling.

I dag diskuterer vi, slik vi vanligvis gjør i EU-saker, direktiv som allerede er vedtatt. Ingen talte Norges sak og norske interesser i Brussel da saken var oppe til behandling der. Ingen får premie for å gjette at det er vanskeligere å få gjennomslag for norske posisjoner når direktivet er vedtatt, enn når alle posisjoner er i spill.

Det er mer og mer tydelig at EU er mer enn en regional sammenslutning av medlemsland, mer enn utenrikspolitikk. EU er innenrikspolitikk. EU er blitt et forvaltningsnivå, dessverre hevet over dette husets innflytelse og rekkevidde.

Norges forhandlinger med EU foregår i de lukkede rom, med kommisjonen på den andre siden av bordet. Norske aktører med interesse i hvordan direktivet skal tolkes, reiser til Brussel når Norges overordnede politikk for fornybar energi skal diskuteres, ikke til Stortinget. Mange klager over at EU lider under et demokratisk underskudd. Det virkelige underskuddet er i Norges forhold til EU.

Er statsråden enig i at EU spiller en stor rolle i Norge, selv om Norge ikke spiller noen stor rolle i EU?

Erling Sande (Sp) [14:55:59]: EU har som ein del av sin klimapolitikk sett seg konkrete mål knytte til både utsléppskutt, energieffektivisering og produksjon av fornybar energi. Fornybardirektivet er ei konkretisering av desse måla ved at ein pålegg det enkelte landet ein viss del fornybar energi i energimiksen. Dei ulike landa har ulike målsetjingar, og vil gjerne ha ulike metodar for å oppfylle forpliktingane.

Senterpartiet er motstandar av norsk EU-medlemskap. Det er likevel sånn at vi er glade for det arbeidet som EU har sett i gang med tanke på klima og energi, ganske enkelt fordi klimautfordringane er globale, og vi deler tanken om at den rike delen av verda må bidra i klimadugnaden gjennom kutt både ute og på heimebane. Energi og klima heng tett i hop, sidan stordelen av utsleppa er knytte til produksjon og bruk av energi. Vi veit at vi er nøydd til å gå frå det fossile til det fornybare energisamfunnet, og at den overgangen må gå fort dersom vi skal nå dei måla som FN's klimapanel har anbefalt oss og resten av verda. Fornybardirektivet er viktig fordi mange land i EU no vil intensivere sin klimainnsats som følge av direktivet. Direktivet er EØS-relevant, og dermed er det naturleg at dette får konsekvensar òg for norsk energipolitikk.

Frå Senterpartiet si side har vi lenge ivra for ei satsing på fornybar energi, så vi er ikkje nokre motstandarar av målsetjinga ved dette direktivet. Auka norsk produksjon av fornybar energi vil vere eitt av tiltaka som vi kan setje i gang for å få ein auka fornybardel i vår energimiks. Det

vil ikkje berre bidra til den globale klimadugnaden, men det vil også vere god næringspolitikk. Vi har jo eit enormt potensial innanfor fornybar energi, og det er viktig og riktig å bruke dei naturgjevne føresetnadene som vi har for å produsere meir fornybar energi. Her er Regjeringa godt i gang, og vi skal vidare i arbeidet med å auke fornybar energiproduksjon.

Og så har interpellanten eit viktig poeng, nemleg at utbygginga av fornybar energi ikkje kan gjerast i ei boble, men må sjåast i hop med infrastruktur, nett og marknad. Det at elkrafta, den nye elkrafta òg, kjem fram der ho skal brukast, er heilt avgjerande. Kortreist kraft er sjølv sagt å føretrekke. Vi må ha som mål at vi utnyttar og vidareforedlar mykje av den energien som vi produserer, men samtidig må vi ha moglegheit til å ha ein marknad for overskotskrafta og føre kraft også inn i område som i dag ikkje har den forsyningstryggleiken som dei skal ha. Her viste statsråden til konkrete prosjekt som er svært viktige for Noreg – ikkje berre for å sikre energiforsyning, men òg for å sikre fornybarproduksjon. Og det at det er ein marknad for den krafta som blir produsert, er òg heilt avgjerande for å sikre langsiktige, gode rammevilkår for produksjon av fornybar energi.

Den viktige innsatsen som er i gang gjennom Enova og gjennom å etablere ein grøn sertifikatmarknad, vil føre til meir fornybar energiproduksjon og fleire grøne arbeidsplassar rundt om i landet vårt. Det er det viktig og riktig av Noreg som energinasjon å promotere.

Og så er det sånn at Høgre, frå denne talarstolen, igjen prøver å gje eit inntrykk av at det er stillstand i Noreg, mens det er i EU det skjer. Det er jo ikkje sånn. Eg skulle ynskje vi kom eit steg vidare framfor å ha den same lekse opp igjen, at det ikkje skjer noko med fornybar energiproduksjon i Noreg. Det skjer masse, og dei som ikkje har fått med seg det, må ut i landet, ut av dette huset og observere litt kva som skjer, både på vatn, på bio og innan andre former for fornybar energiproduksjon rundt om i landet vårt.

Men så skal eg seie meg einig med representanten Astrup i ein ting: EU er meir enn utanrikspolitikk. Ja visst! Nokre av oss har jo lenge påstått at EU er langt meir enn utanrikspolitikk. EU er ein union, og fornybardirektivet – sjølv om intensjonane er gode – viser jo òg at ein pålegg medlemslanda forpliktingar gjennom EU-systemet som landa må halde seg til. Gjennom EØS-avtala blir vi pålagde det same, og derfor er det grunn til å vurdere ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Taletiden er 5 minutter.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:01:18]: Det er en spennende interpellasjon representanten Solvik-Olsen fremsetter, ikke bare er den spennende, men det er også en viktig interpellasjon med mange perspektiver.

I Norge har vi vært gode forvaltere av de store vannressursene landet vårt har. Våre felles vannressurser har bygd landet vårt på mange måter, både gjennom en spredt bosetting i hele landet og gjennom kraftkrevende industri, som er viktige hjørnesteiner i mange kommuner. Denne

kraftkrevende industrien krever jo vannressurser og ligger der nettopp på grunn av vannressursene – bare for å nevne to eksempler.

EU har satt seg ambisiøse mål om 20 pst. fornybar energi innen 2020, og 20 pst. energieffektivisering innen 2020. EUs målsettinger har vært med på å øke fokuset både på produksjon av fornybar energi og energieffektivisering. Dette fokuset, som EU har hjulpet oss med å øke, har vært viktig.

Tidligere olje- og energiminister Åslaug Haga sa på en pressekonferanse her i huset i desember 2007 at kravene fra Venstre, Kristelig Folkeparti og Høyre angående EUs fornybardirektiv var den direkte årsaken til at regjeringen nå ville ta opp igjen forhandlingene med Sverige om grønne sertifikater, en ordning som – fortsatt av uviss grunn – den samme regjeringen hadde skrotet to år tidligere. Men man brukte i alle fall da, i desember 2007, EUs fornybardirektiv som en direkte årsak til å ta opp forhandlingene om et grønt sertifikatmarked med svenskene. Dette var, som sagt, et krav fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre, og vi kan gjerne også lene oss på EU for å få vår politikk igjennom.

Kristelig Folkepartis grunnholdning i dette spørsmålet er at vi skal bruke våre vann- og vindressurser på en bærekraftig måte i landet, men også i et spleiselag med Europa med tanke på at vi har en liten verden. Vi må sammen jobbe for å gå imot de klimaendringene som vi ser, og da er fornybar energi et viktig bidrag.

Samtidig er det veldig viktig at vi satser på energieffektivisering. Dette er en kamp som vi aldri gir oss på, men dette er en kamp som fører til konkrete handlinger, og som også fører til holdningsendringer.

Så til spørsmålet som interpellanten reiste: Hvor mye skal Norge stille med i EU i det spleiselaget som fornybardirektivet legger opp til? Her kunne ikke statsråden gi noe svar. Fra Kristelig Folkepartis side mener vi at vi må se på dette i forhold til de fornybare ressursene som vi har i landet, og vi må levere det som EU forventer av oss. Jeg er veldig glad for at representanten fra Arbeiderpartiet, Eirin Kristin Sund, var mer konkret på dette enn det statsråden selv var. Jeg tror jeg kan sitere representanten Sund slik: Vi skal innfri de forventningene EU stiller til Norge. Det var siste setning fra representanten. Jeg tror at den er riktig, selv om hun var på vei ned fra talerstolen.

Så til innlegget fra statsråden: Han sa at de er midt oppe i arbeidet med fornybardirektivet, og at han derfor ikke kan svare interpellanten. De trenger mer tid, at de nå bruker tiden til å finne bakgrunnsmateriale og lage seg faktagrunnlag. Statsråden la også vekt på at han ønsket å orientere Stortinget før endelig vedtak fattes. Statsråden sa også at handlingsplanene til de forskjellige europeiske landene vil være klare i midten av 2010.

Da må denne salen kunne skjønne statsråden dit hen at Stortinget vil bli orientert tidlig høsten 2010 om hvordan Regjeringen ser på dette viktige spørsmålet, slik at vi får den orienteringen tidnok, før Regjeringen fatter det endelige vedtaket i denne salen, slik statsråden sa i sitt innlegg til interpellanten at Stortinget ville bli gjort kjent med.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [15:06:36]: Jeg er glad for at mange synes at dette har vært en viktig debatt. Men jeg konstaterer samtidig at debatten ikke har brakt ny informasjon eller nye vurderinger fram som man ikke allerede hadde fått fra Regjeringen eller ved å lese avisene. Det synes jeg er veldig trist, fordi det betyr at fortsatt vil alle vurderinger som skjer politisk sett, skje i lukkede rom. Stortinget vil ikke få noen reell innflytelse. Vi vet da at når vi får en redegjørelse for å bli konsultert, vil det skje med en enstemmig støtte fra de rød-grønne partiene, uansett hva som legges fram, basert på den historikken vi har i dette stortinget. Dette er jo en sak som mer enn noen annen sak vil legge premissene for norsk energipolitikk i mange år framover, på tvers av ulike regjeringer. Nettopp derfor hadde jeg håpet, oppriktig talt, at Stortinget ville ha fått mer innflytelse og mer å si i denne saken enn det vi har fått.

Norge har store ressurser. Spørsmålet er hvordan vi utvikler dem på en best mulig måte, på en forsvarlig måte og på en lønnsom måte. Da må man forstå dimensjonene på kostnader, tidshorisonter på prosjektene, energivolumet, sammenhengen mellom produksjon og forbruk, muligheter for eksport og import, og man må finne en god balanse mellom de ulike målene vi setter, og de virkemidlene vi bruker.

Når jeg hører enkelte rød-grønne politikere, virker det som om det er veldig mye fryd og gammen her – som om alternativet til det de rød-grønne har gjort, hadde vært et vakuum i fire og et halvt år der ingenting hadde skjedd. Problemstillingen er jo ikke at den rød-grønne regjeringen har gjennomført mange ting mot opposisjonens stemmer – snarere tvert imot. Problemet er at veldig mye av det som alle hadde trodd skulle skje, har blitt utsatt, eller har kommet i gang for sent. Et eksempel er grønne sertifikater. Når Regjeringen skryter av at dette kommer på plass i 2012, er det altså seks år senere enn det alle la til grunn i 2004. Alle er selvsagt glad for at det kommer i 2012 – det er bedre enn ingenting. Men det er fortsatt et faktum i historieskrivingen at ting skjer ikke raskere enn det ellers ville ha skjedd, det skjer senere.

Jeg nevnte Alexandra Bech Gjærv fra Statoil i mitt hovedinnlegg. Jeg kan også nevne Trond Ryslett fra Småkraftforeningen, som sier at småkraftbransjen nå, som Alexandra viser til, investerer på tross av Regjeringens politikk, ikke på grunn av den. Det samme vises det til i siste Teknisk Ukeblad, der Norsk bioenergiforening sier at de er glad for at Klimakur skisserer store mål når det gjelder bioenergi. De er glad for at Regjeringen har tallfestet et mål på 14 TWh bioenergi, men det er ingen virkemidler her som på noen måte forplikter. Det er problemstillingen. Skal en få til dette, må det være tillit mellom bransjer og myndigheter til at ting skjer. Da må som regel myndighetene være ute før ting skal skje, og det må ikke være slik, som vi har sett de siste årene, at en lover at rammebetingelsene skal komme på plass, så skjer det ikke, og så brytes tilliten.

Til det siste eksemplet som statsråden kom med, at denne regjeringen begynner å bygge ut nett som den forrige regjeringen ikke gjorde: Jeg utfordrer Regjeringen til å

komme med en oversikt over hvor mange prosjekter som er blitt igangsatt av Statnett etter at denne regjeringen overtok, og hvor mye kapital denne regjeringen har kommet med til Statnett for å gjøre det. Svaret er vel: Bortimot null!

Statsråd Terje Riis-Johansen [15:09:53]: Aller først mener jeg vel generelt at representanten Solvik-Olsen bør skille mellom Stortingets mindretall og Stortinget når han omtaler ulike situasjoner i innleggene sine.

For å ta det som går på det substansielle i forhold til spørsmål som er kommet opp:

Representanten Astrup hadde et spørsmål til meg om Europa som en sjølforsynt region når det gjelder fornybar energi. Mitt svar er at der tror jeg vi vil ha et noe bedre presisjonsnivå når handlingsplanene foreligger. Det er ikke så mange månedene til det. Jeg tror ikke jeg skal spekulere mer i det nå, men at det er planer om en betydelig utbygging av fornybar energi, er helt uomtvistelig. Når det gjelder spørsmålet om Europa som sådant kommer til å bli et område med økt produksjon, er svaret på det ja, og så er vi noen måneder unna å ha en nærmere fasit på det.

Så spør også representanten om jeg er enig i at EU spiller en stor rolle i Norge. Som vår største og viktigste nabo er det klart at EU gjør det. Som følge av EØS-avtalen er det sjølsagt slik at EU er viktig for Norge. Så er det også slik i denne saken at vi nå har en god prosess med EU for å finne en løsning som er bra for Norge. Norge har ikke noen betydelig innflytelse over hva som blir prosessen i Italia eller i Spania, men jeg tror heller ikke f.eks. Danmark har all verdens innflytelse.

Representanten Solvik-Olsen nevner noen sektorer hvor han skulle ønske en mer offensiv politikk fra Regjeringen. Bare for å ta opp tråden når det gjelder det siste, som vel er et nytt tema som ble tatt opp av representanten Solvik-Olsen i debatten i dag, nemlig bioenergi: Det syns jeg er et godt eksempel på hvor polarisert debatten kan gjøres, når Solvik-Olsen sier at det ikke er gjort noe, det skjer ikke noe på bioenergi. Det sier han samtidig som at det viktigste kravet som bioenergifolket i Norge har kommet med, var å få bort den såkalte utkoblbarforskriften som har bidratt til et ganske skeivt konkurranseforhold mellom biobransjen og den øvrige energibransjen. Den er nå på vei ut. Vi har nå bygd ut en infrastruktur for varme, som fører til at biobransjen har et marked å selge produktene sine til. Det var ikke der for noen år tilbake. Det er en liten revolusjon i forhold til biobransjen, og Solvik-Olsen er også klar over at Regjeringa har gått inn med flisstøtte for å sørge for mer lønnsomme prosesser i skogen. Dette er et ytterligere eksempel på at det skjer mye godt innenfor energibransjen.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 8 avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Rigmor Andersen Eide satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen aktivt bidra til at hel-
eide og deleide statlige selskaper ikke etablerer seg i
skatteparadiser.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:38 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Knut Arild Hareide og Kjell Ingolf Ropstad om å sikre at Telenors deleide selskap Vimpelcom ikke etablerer seg i skatteparadiset Bermuda – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 87 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.45)

Presidenten: I sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2010 legge fram en samlet tiltakspakke for å begrense og bekjempe fattigdom blant barn. Arbeidet med en slik tiltakspakke bør skje i tett dialog med alle partiene på Stortinget.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:2 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om en tiltakspakke for å begrense og bekjempe fattigdom blant barn – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 67 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.47)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram 13 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 5, fra Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 6 og 7, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 8–11, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 12 og 13, fra Abid Q. Raja på vegne av Venstre

Forslagene nr. 1–11 er inntatt på side 8 i innstillingen, mens forslagene nr. 12 og 13 er omdelt i salen.

Det voterer over forslagene nr. 12 og 13, fra Venstre.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift for foreldrebetaling i barnehage og aktivitetsskole/SFO slik at forsørgere med lav inntekt skal betale gradert sats av maksimal oppholdsbetaling»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en ordning (etter dansk modell) for hjemkjøp av boliger, hvor en leid kommunal bolig kan nedbetales gjennom husleie og på sikt bli eid bolig.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 94 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.54)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 9–11, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at forskrift for foreldrebetaling i barnehagen forsterkes ved å stille krav om at forsørgere med inntekt under 2 G maksimalt skal betale 40 prosent av gjeldende maksimalsats, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 prosent av samme beløp for samme gruppe.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fri-tak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fri-tak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 88 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.21)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 8, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forskriftsfeste at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.»

Venstre har varslet at de vil støtte dette forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 88 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.45)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 6 og 7, fra Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.»

Venstre har varslet at de vil støtte disse forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 70 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.10)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om statlig minstenorm for sosialhjelpssatser for å sikre like gode ytelser over hele landet.»

Venstre har varslet at de vil støtte dette forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 66 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.34)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 1–4, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere

satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderingstiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke tiltak for barn og unge i større bysamfunn.»

Venstre har varslet at de vil støtte disse forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 49 mot 46 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 15.23.00)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:20 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Laila Dāvøy, Rigmor Andersen Eide og Knut Arild Hareide om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2010 fremlegge de nødvendige lovendringer slik at utenlandske statsborgere som kommer til Norge og begår alvorlige straffbare handlinger, ikke gis medlemskap i folketrygden under soning.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:42 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentanten Robert Eriksson om endring av folketrygdloven slik at utenlandske statsborgere som kommer til Norge og begår kriminelle handlinger, ikke får rett til medlemskap i folketrygden – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig

Folkeparti ble innstillingen bifalt med 50 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.18)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Laila Marie Reiertsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Laila Marie Reiertsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti

Det voteses først over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 9-5 nytt fjerde ledd skal lyde:

Arbeidstaker har rett til omsorgspenger for å gi nødvendig omsorg til foreldre, ektefelle, samboer eller registrert partner. Det samme gjelder ved nødvendig omsorg for barn med nedsatt funksjonsevne eller kronisk syke barn fra og med kalenderåret etter at barnet fylte 18 år når arbeidstakeren har hatt slik omsorg for barnet som nevnt i § 9-6 annet ledd.

§ 9-6 syvende ledd skal lyde:

Omsorgspenger etter § 9-5 fjerde ledd ytes til den enkelte arbeidstaker i opptil 10 stønadsdager for hvert kalenderår.

§ 9-6 syvende ledd blir nytt åttende ledd.

§ 9-7 første ledd skal lyde:

For at arbeidstakeren skal få rett til omsorgspenger fra arbeidsgiveren, må barnets eller barnepasserens sykdom dokumenteres med egenmelding eller legeerklæring. For å få rett til omsorgspenger etter § 9-5 fjerde ledd må omsorgstilfellet dokumenteres med legeerklæring. Departementet kan gi forskrift om krav til dokumentasjon.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 65 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.25)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven (bedre muligheter for å kombinere arbeid med pleie- og omsorgsoppgaver)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

Overskriften i § 12-10 skal lyde:

Omsorg for og pleie av nære pårørende

§ 12-10 første ledd skal lyde:

Arbeidstaker som pleier nære pårørende i hjemmet i livets slutfase har rett til permisjon i 60 dager for pleie av den enkelte pårørende.

§ 12-10 nytt andre ledd skal lyde:

Arbeidstaker har rett til permisjon i inntil 10 dager hvert kalenderår for å gi nødvendig omsorg til foreldre, ektefelle, samboer eller registrert partner. Det samme gjelder ved nødvendig omsorg for funksjonshemmet eller kronisk sykt barn fra og med kalenderåret etter at barnet fylte 18 år når arbeidstakeren har hatt slik omsorg for barnet som nevnt i § 12-9 tredje ledd. Departementet kan gi forskrift om dokumentasjon av nødvendig omsorg.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 6-5 nytt fjerde ledd skal lyde:

Foreldre med ansvar for tilsyn og pleie av barn som har mottatt forhøyet hjelpestønad i minst tre år gis rett til stønad med samme sats i tre måneder etter at behovet for tilsyn og pleie har opphørt fordi barnet dør.

§ 9-11 nytt fjerde ledd skal lyde:

Den som har mottatt fulle pleiepenger i minst tre år har rett til fortsatt ytelse i inntil tre måneder etter at pleieforholdet har opphørt fordi barnet dør. Ved eventuell arbeidsinntekt i denne perioden ytes graderte pleiepenger etter reglene i § 9-11a.

§ 9-12 første ledd skal lyde:

Til medlem som i hjemmet pleier en nær pårørende i livets slutfase, ytes det pleiepenger i opptil 60 dager for hver pasient.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Det voteres over I.

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at nå som forslag nr. 2 har falt, vil de gi subsidiær støtte § 12-10 nytt andre ledd.

Votering:

Komiteens innstilling under I ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom komiteens innstilling til II § 6-5 og § 9-11 og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 6-5 nytt fjerde ledd skal lyde:

Foreldre med ansvar for tilsyn og pleie av barn som har mottatt forhøyet hjelpestønad i minst ett år gis rett til stønad med samme sats i tre måneder etter at behovet for tilsyn og pleie har opphørt fordi barnet dør.

§ 9-11 første ledd skal lyde:

Den som har mottatt fulle pleiepenger i minst ett år har rett til fortsatt ytelse i inntil tre måneder etter at pleieforholdet har opphørt fordi barnet dør. Ved eventuell arbeidsinntekt i denne perioden ytes graderte pleiepenger etter reglene i § 9-11a.»

Representanten Laila Marie Reiertsen har gjort oss oppmerksom på en feil i forslag nr. 1. Henvisningen til § 9-11 skal være § 9-11 nytt fjerde ledd, og ikke første ledd som det står i innstillingen.

Venstre har varslet sin støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til II § 6-5 og § 9-11 og forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti – med den foretatte rettelse – ble innstillingen bifalt med 52 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.29)

Presidenten: Det voteres så over komiteens innstilling til II § 9-12 første ledd og III.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service vedrørende opprettelse av tariffavtale i virksomheter innenfor helse og omsorg, attføring og bedriftshelsetjeneste

§ 1

Tvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service vedrørende opprettelse av tariffavtale i virksomheter innenfor helse og omsorg, attføring og bedriftshelsetjeneste skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Reglene i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidstans eller blokade for å løse tvisten.

§ 3

Loven trer i kraft straks.

Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

I sak nr. 8 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 9 [15:27:48]

Referat

1. (264) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Ingjerd Schou, Siri A. Meling, Gunnar Gundersen, Trond Helleland og Frank Bakke Jensen om finansieringsalternativer for investeringsprosjekter innenfor samferdselsområdet (Dokument 8:83 S (2009–2010))
2. (265) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein, Jan Tore Sanner, Hans Olav Syversen og Borghild Tenden om forbedring av ordningene for privat pensjonssparing og boligsparing for ungdom (Dokument 8:87 S (2009–2010))

Enst.: Nr. 1 og 2 tas ikke under behandling under henvisning til forretningsordenens § 47.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. kl. 15.28.
